

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี (Journal of Liberal Arts RMUTT)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

ISSN 2586-8543 E-ISSN 2730-2105

กำหนดออกเผยแพร่

วารสารตีพิมพ์เผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

มกราคม – มิถุนายน, กรกฎาคม – ธันวาคม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

เบอร์โทรศัพท์ 0 2549 4965

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ และสังคม รวมทั้งเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ มุมมองทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ การท่องเที่ยวและการจัดการโรงแรม อุตสาหกรรมการบริการ พลศึกษาและนันทนาการ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการต่อไป

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ผิวสอาด

อธิการบดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศารท สิงห์เสนี

คณบดีคณะศิลปศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์นภัส ภูมิภักดีพิชญ์

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รสสุคนธ์ สงคง

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรธรรมาศ พลิชฐ์ภักกุล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ดึงสัญชี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศาสตราจารย์ ดร.บาหยัน อิ่มสำราญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสมุน พงศ์มิญโญ

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ
รองศาสตราจารย์ ดร.โสวัตรี ณ ถลาง
รองศาสตราจารย์ ดร.วิมาน กฤตพลวิมาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญา อิงอาจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มนต์พานทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เทพสุริวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ใจศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภา สีนธรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวร จันทกร
ดร.พิมพ์ิกา ทองรมย์
ดร.วัฒนา ทนงค์แพง
ดร.วิสุทธิ สีนวล
ดร.อริศรา ศิริมณีรัตน์
ดร.ซอส อักษรกิตติ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภา สีนธรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ใจศิริ
ดร.กฤษณะ โฆษขุนพันธ์
ดร.เบญจวรรณ รุ่งเรืองศุภรัตน์

ฝ่ายประสานงาน

นางมาริดา ชินโย
นางสาวนุชนาฏ คันธมาศ
นายปิยงกูร คำแก้ว

ฝ่ายตรวจรูปแบบและการพิมพ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพรัตน์ พิเภา
นางสาววรรณยา เฉลยปราชญ์

พิสูจน์อักษร

อาจารย์ปาริฉัตร พยุงศรี

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำปี

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่อนศิริ

รองศาสตราจารย์ ดร. โสวัตร ธิ์ณ กลาง

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร

รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต ลิทธิ์ธิติกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ผลดี

รองศาสตราจารย์สุชาดา นิมมานนิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา อิงอาจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศยามล เอกะกุลานันต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาพร ตัณฑสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ประจันบาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มนต์พานทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เทพสุริวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชาญ มะวิญธร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภัคตอักษร

ดร.พิมณฑพัทธ์ รอดทุกข์

ดร.อรุณี ไพศาลพาณิชย์กุล

ดร.มนศักดิ์ มหิษฐ์

ดร.ปองสุข ศรีชัย

ดร.เบญจมาศ สอนคำ

ดร.ศิวศักดิ์ ปานสุขชุม

ดร.ธนันท์ สิงห์เสม

ดร.อารีวรรณ หัสติน

ดร.สนิทเดช จินตนา

ดร.กฤษณะ โฆษขุนพันธ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธนบุรี

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาลัยโพลิเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิทยาลัยโพลิเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี ฉบับนี้เป็นฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 1 โดยการจัดทำวารสารนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อเป็นช่องทางแลกเปลี่ยนในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการระหว่างอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในด้านการเรียนการสอน ภาษาศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และพลศึกษาและนันทนาการ ภายใต้ขั้นตอนและกระบวนการจัดทำวารสารวิชาการตามมาตรฐานการกำหนดคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) และได้รับเกียรติจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนการตีพิมพ์

เนื้อหาของบทความวิจัยมีจำนวน 8 เรื่องได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำและความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 2) ยุคแห่งการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 3) แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์: มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช 4) ทักษะคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 5) A Business Analytics of a Leading Halal Hotel in Situbondo, Indonesia 6) ‘I use active learning, but my class is not always active’: Secondary School English Teachers’ Perceptions of Active Learning 7) การใช้ “สเต็มศึกษา” พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 8) การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเบื้องต้นสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และบทวิจารณ์หนังสือเรื่องมานุษยวิทยา: ความรู้ฉบับพกพา

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในวงการวิชาการแก่อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ส่งบทความที่มีคุณค่ามาเผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี มา ณ โอกาสนี้ พบกันใหม่ฉบับหน้า

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรธมาศ พลิชฐ์ภักกุล)

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิชาการ	
ความเหลื่อมล้ำและความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษา ในช่วงการระบาดของโควิด-19 วาทินีย์ วิชัยยา	1
ยุคแห่งการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ชาวลินี ชนะสงคราม วีรพงษ์ เทียงสันเทียะ อภิลิทธิ์ สุขอุดม กนกภรณ์ ครูทภาพันธ์	15
บทความวิจัย	
แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์: มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช สุดาวรรณ มีบัว	26
ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สุดสวาท จิตรสุภา ชนกสุดา มีโพธิ์ พรธิรา อุดรินทร์ ไอรดา สมัครการ	39
A Business Analytics of a Leading Halal Hotel in Situbondo, Indonesia Nadya Safitri, Jenasama Srihirun, Riskiyani Amalia, Qurrotul Aini	53
‘I use active learning, but my class is not always active’: Secondary School English Teachers’ Perceptions of Active Learning Pantakan Chanchaloem, Saowaluck Tepsuriwong	66
การใช้ “สเต็มศึกษา” พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มณีนีภัทร์ ไทรเมฆ	83
การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเบตองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อนงค์ รัชวงศ์	90
บทวิจารณ์หนังสือ มานุษยวิทยา: ความรู้ฉบับพกพา จรรยา เบญจเจริญกุล	101

ความเหลื่อมล้ำและความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษา
ในช่วงการระบาดของโควิด-19
วาทีนีย์ วิชัยยา¹

Inequality and Food Insecurity among Students
during the COVID-19 Pandemic Period

Watinee Wichaiya¹

Received 04/03/2022

Revised 16/05/2022

Accepted 06/06/2022

บทคัดย่อ

ความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในขณะที่เกิดงานวิจัยใหม่ ๆ เกี่ยวกับอิทธิพลของการระบาดต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา แต่งานวิจัยจำนวนไม่มากที่สนใจกับผลลัพธ์ด้านความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษา บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์นำเสนอบริบทที่มีอิทธิพลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาด และข้อเสนอแนะต่อประเด็นการวิจัยดังกล่าว อันชี้ให้เห็นช่องว่างการวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษาในประเทศไทย โดยพบว่า ประการแรก การระบาดของโควิด-19 มีอิทธิพลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษา ทั้งนี้ การหยุดชะงักของสถานศึกษา และรายได้และสถานะเศรษฐกิจของครัวเรือนในช่วงการระบาด มีผลต่อการเข้าถึงอาหารของประชากรกลุ่มนี้อย่างสำคัญ อีกทั้ง เกี่ยวเนื่องกับความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจสังคม ประการที่สอง การชี้ให้เห็นประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย เช่น ทุนของนักเรียน การกลายเป็นเมือง ซึ่งแนวคิดความไม่มั่นคงทางอาหารมีความเป็นสหวิทยาการ โดยเกี่ยวข้องกับมิติทางเศรษฐกิจวัฒนธรรม และสังคม ทั้งนี้ มุมมองทางสังคมวิทยาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถใช้ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว

คำสำคัญ: ความไม่มั่นคงทางอาหาร โควิด-19 ความเหลื่อมล้ำ

Abstract

Food insecurity among students continues to escalate during the COVID-19 pandemic period. Although much research investigates effects of the pandemic on educational outcomes, students' food insecurity outcomes have become less concentrated within those studies. For this academic article, the central objective is to investigate how socio-economic contexts influence students' food insecurity during

¹ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University

E-mail: watinee.wc@gmail.com

the pandemic, and propose suggestions for further research on the issue under the circumstance, which point out the existence of research gap on student food insecurity in Thailand. The results revealed that, first of all, the outbreak of COVID-19 has had impacts on students' food insecurity. It is noticed that temporary disruption of educational institutions, as well as income and economic statuses of students' households during the outbreak have significantly affected students' access to food. Particularly, the latter seems to associate with socio-economic inequalities of those students' households. Second, the findings of interesting research issues on food insecurity among students could be applied in further studies during the COVID-19 outbreak in Thailand, such as student capital, and urbanization. In sum, food insecurity is an interdisciplinary concept with relevance to economic, cultural, and social considerations. A sociological perspective is one of the tools that can create a better understanding on the food insecurity phenomena among students during the pandemic.

Keywords: food insecurity, COVID-19, inequality

บทนำ

โรคระบาดเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Coronavirus Disease 2019) หรือ โควิด-19 (COVID-19) ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนอย่างมาก เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การแยกตัวอยู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตอย่างกะทันหัน อันส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ ในรายงานเรื่อง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 2021 ของสหประชาชาติ ชี้ให้เห็นผลกระทบอันร้ายแรงของวิกฤตการณ์โควิด-19 ต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การระบาดได้เปิดเผยและเพิ่มความไม่เท่าเทียมกันภายในประเทศและระหว่างประเทศ คนที่ยากจนและเปราะบางเสี่ยงที่จะติดเชื้อไวรัสมากขึ้น และแบกรับผลกระทบทางเศรษฐกิจที่รุนแรงยิ่งขึ้น (Di Renzo et al., 2020; United Nations, 2021)

นักเรียนและนักศึกษาเป็นประชากรกลุ่มหนึ่ง ที่เผชิญกับความไม่มั่นคงของความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs Insecurity หรือ BNI) ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นความไม่มั่นคงทางอาหาร ที่อยู่อาศัย การคมนาคมขนส่ง การดูแลสุขภาพ (The Hope Center for College, Community, and Justice, 2021) ทั้งนี้ ความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาเป็นประเด็นสำคัญทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังจะเห็นว่าความมั่นคงทางอาหารถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) (United Nations, 2021) และเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการศึกษา ในขณะที่ความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นภัยคุกคามต่อความสำเร็จของนักเรียนนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ (เช่น ผลการเรียน การพัฒนาวิชาชีพ/อาชีพของนักศึกษา) และด้านอื่น ๆ (เช่น สุขภาพกาย สุขภาพจิต พฤติกรรม) รวมทั้ง ความอยู่ดีมีสุข (Well-being) ของนักเรียนนักศึกษา (Cady, 2014; Wang, Cruz, & Bush, 2019) ทั้งนี้ FAO ประเมินการว่า การระบาดของโควิด-19 จะทำให้จำนวนผู้ขาดสารอาหารจะเพิ่มขึ้นอย่างมากเป็น 82-132 ล้านคนในปี 2020 (Éliás, & Jámboor, 2021) ขณะเดียวกัน เด็กและครอบครัวจำนวนไม่น้อยต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหาร (Morales, Morales, & Beltran, 2021) สำหรับประเทศไทย ความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรวัยเรียนเด่นชัดขึ้นในช่วงการระบาดสังเกตได้จากการเกิดขึ้นของโครงการต่าง ๆ เพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับภาคเอกชนดำเนินโครงการ “มือนี่พี่เลี้ยง” ซึ่งเป็นการระดมความร่วมมือพัฒนาระบบอาหารเพื่อยกระดับคุณภาพการ

เรียนรู้และแก้ปัญหาการขาดสารอาหารให้กับนักเรียนยากจนพิเศษราว 1 แสนคน ซึ่งยากจนและได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการระบาดของโควิด-19 (กสศ., 2563)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยที่มุ่งสนใจศึกษาความไม่มั่นคงทางอาหาร และการเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นคงทางอาหารในครัวเรือนที่มีเด็ก ในช่วงการระบาดของโควิด-19 มีจำกัด (Morales, Morales, & Beltran, 2021) ทั้งนี้ เพื่อบรรเทาการเติบโตอย่างรวดเร็วของความไม่มั่นคงทางอาหารในช่วงการระบาด นักวิจัยจึงจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านอาหารในช่วงที่มีโรคระบาด (Éliás, & Jámboor, 2021) การวิจัยในช่วงการระบาดใหญ่นี้จึงไม่ได้ต้องการเพียงแค่ความรู้จากวิทยาศาสตร์การแพทย์และชีววิทยาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงศาสตร์ของมนุษย์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิถีชีวิต สังคม และพฤติกรรมกรกิน (Di Renzo et al., 2020) การศึกษาวิจัยประเด็นดังกล่าวจึงมีความเป็นสหวิทยาการ โดยพิจารณาปรากฏการณ์ในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเชิงเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งนี้ เดิมทีปริมาณที่มักถูกรอปรงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและอุปทาน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการอธิบายประเด็นความขัดแย้ง การแบ่งชั้น และความไม่เท่าเทียม ที่เป็นหัวใจสำคัญของความหิวโหย ซึ่งสังคมวิทยาเป็นหนึ่งในสาขาวิชาที่ช่วยให้เข้าใจรากเหง้าทางสังคม การเมืองของความหิว (Scanlan, 2003)

จากข้างต้น บทความนี้จึงพยายามชี้ให้เห็นถึงบริบทสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียน นักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 รวมทั้ง ข้อเสนอแนะต่อประเด็นการวิจัยความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียน นักศึกษาในประเทศไทยในช่วงการระบาดของโควิด-19 (ได้แก่ ทุนของนักเรียน และการกลายเป็นเมือง) ซึ่งจะช่วยให้เห็นช่องว่างการวิจัยในประเทศไทย และขบขันให้เห็นบทบาทของสังคมวิทยาต่อการวิจัยในประเด็นดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจบริบทสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษา ในช่วงการระบาดของโควิด-19
2. เพื่อเสนอประเด็นวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย

นิยามความหมายของความไม่มั่นคงทางอาหาร

ความไม่มั่นคงทางอาหารมีผู้นิยามไว้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตาม คำนิยามขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เป็นที่แพร่หลายและถูกกล่าวถึงบ่อยครั้ง โดยหมายถึง “สถานการณ์ที่ดำรงอยู่เมื่อผู้คนไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอสำหรับการเติบโตและการพัฒนาตามปกติ รวมทั้ง การมีชีวิตที่กระฉับกระเฉงและมีสุขภาพดี” ทั้งนี้ การวิเคราะห์ความมั่นคงทางอาหารมักจะสำรวจตรวจสอบว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากความมั่นคงเป็นความไม่มั่นคง หรือความไม่มั่นคงไปสู่ความมั่นคงหรือไม่ รวมทั้ง ความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้น โดยปัจจัยที่อาจนำไปสู่สถานการณ์ความไม่มั่นคงด้านอาหาร ได้แก่ การไม่มีอาหาร การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม และความไม่แน่นอนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (Napoli, Muro, & Mazziotta, 2010) ทั้งนี้ ความไม่มั่นคงทางอาหารจำแนกเป็นความไม่มั่นคงทางอาหารเรื้อรัง ซึ่งเป็นการไร้ความสามารถที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการบริโภคอาหารขั้นต่ำได้ในระยะยาวหรือต่อเนื่อง และความไม่มั่นคงทางอาหารชั่วคราว ซึ่งเป็นการขาดแคลนอาหารในระยะสั้น การจัดประเภทดังกล่าวเป็นแนวคิดที่เพิ่มขึ้นมาเพื่อสะท้อนมิติด้านเวลาของความไม่มั่นคงทางอาหาร (World Food Programme, 2006) ซึ่งนักสังคมวิทยาบางส่วนที่สนใจและผลิตผลงานวิชาการที่เกี่ยวกับประเด็นความมั่นคง/ความไม่มั่นคง

ทางอาหาร ดังเช่น Scanlan (2009) เน้นย้ำว่า ความสามารถในการได้มาซึ่งอาหารเป็นหัวใจของความมั่นคง/ความไม่มั่นคงทางอาหาร

ความไม่มั่นคงทางอาหารถือเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งของเหล่านักเรียนนักศึกษา อย่างไรก็ตาม ความไม่มั่นคงทางอาหารของคนกลุ่มนี้สังเกตได้ยาก (Invisible Student) เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง อีกทั้ง การตีตราและความอับอายทำให้คนส่วนใหญ่ที่ยากจนต้องการซ่อนประเด็นเหล่านี้ไว้ (Cady, 2014) น่าสนใจว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจมิใช่ปัจจัยเดียวที่สะท้อนความยากจนและการไม่สามารถเข้าถึงอาหาร แต่เงื่อนไขอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ เพศภาวะ ความแตกต่างของเมืองและชนบท ก็สามารถสะท้อนความยากจนและการไม่สามารถเข้าถึงความมั่นคงทางอาหาร (Uvin, 1994, as cited in Scanlan, 2003)

ทั้งนี้ ความไม่มั่นคงทางอาหารและการระบาดของโควิดมีความเชื่อมโยงถึงกัน โดยผลพวงประการหนึ่งของการระบาดของโควิด-19 ต่อประชากรวัยเรียน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนและนักศึกษา คือ การจำกัดการออกนอกบ้าน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การล็อกดาวน์ การทำงานที่บ้าน การหยุดเรียนในโรงเรียนและเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ การที่สถาบันการศึกษาต้องหยุดการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ผู้เรียนจึงมักใช้เวลาที่บ้านหรือหอพัก (Yokoro, Wakimoto, Otaki, & Fukuo, 2021) สถานการณ์เหล่านี้จุดชนวนให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมการกินและความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษาในช่วงการระบาด ผ่านการศึกษาวิจัยทั้งในไทยและต่างประเทศ

บริบทของความไม่มั่นคงทางอาหารในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา ในช่วงการระบาดของโควิด-19

เป็นที่แน่ชัดว่า การระบาดของโควิด-19 มีอิทธิพลต่อสุขภาพและชีวิตทางสังคมของนักเรียนนักศึกษา ในที่นี้รวมถึงประสบการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารด้วย พฤติกรรมของนักเรียนและนักศึกษาเหล่านี้ที่ตอบสนองต่อความไม่มั่นคงทางอาหารในช่วงการระบาด จึงถือเป็นปฏิบัติการทางสังคมและวัฒนธรรม อันได้รับอิทธิพลจากบริบทต่าง ๆ ที่ล้อมรอบชีวิตทางสังคมของพวกเขา ทั้งนี้ ในหัวข้อนี้มุ่งเน้นนำเสนอ 2 บริบทสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในช่วงโควิด-19 ได้แก่ (1) การหยุดชะงักของสถานศึกษาในช่วงการระบาด

การหยุดชะงักของสถานศึกษาในช่วงการระบาด

การหยุดชะงักของโรงเรียนในช่วงการระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของวัยเรียน โดยเกี่ยวข้องกับโภชนาการที่ไม่ดีและผลลัพธ์ด้านสุขภาพของเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้น้อย (St. Pierre, Guan, Merrill, & Sack, 2022; Rodrigues et al., 2022) กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วการปิดโรงเรียนมักส่งผลให้อัตราการออกกลางคันเพิ่มขึ้น และทำให้สูญเสียการศึกษาตลอดชีวิต ในกรณีการปิดสถานศึกษาในช่วงการระบาด ไม่เพียงแต่ทำให้ต้องหยุดเรียนหรือเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อบริโภคนอาหารของผู้เรียน เช่น (1) การปิดโรงเรียนขัดขวางช่องทางการแจกจ่ายอาหารตามแนวทางปกติผ่านโปรแกรมอาหารของโรงเรียน (2) การปิดโรงเรียนกระทบต่อสุขภาพและโภชนาการเด็ก (Borkowski et al., 2021) ดังมีงานวิจัยที่บ่งชี้ว่า ในบราซิลการระบาดนำไปสู่การระงับการเรียนในโรงเรียนของรัฐ และสะท้อนความไม่มั่นคงทางอาหารที่บ้าน (Rodrigues et al., 2022) หรือในสหรัฐอเมริกา ที่การระบาดส่งผลให้โรงเรียนปิด ซึ่งทำให้การเข้าถึงอาหารโรงเรียนของนักเรียนไม่ราบรื่น (Jabbari et al., 2021)

การเข้าถึงอาหารในช่วงโควิด-19 เป็นไปอย่างจำกัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของอาหาร ซึ่งสะท้อนความไม่มั่นคงทางอาหาร กล่าวคือ นักเรียนและนักศึกษามีโอกาสประสบกับความไม่มั่นคงทางอาหาร ไม่ว่านักเรียนจะอยู่อาศัยที่บ้านหรือหอพักในช่วงการระบาด โดยคนกลุ่มนี้เผชิญกับการไม่สามารถเข้าถึงอาหาร ซึ่งปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการอย่าง

เพียงพอ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดย Powell, Lawler, Durhamb, & Cullerton (2021) ซึ่งสนใจทางเลือกด้านอาหารของนักศึกษามหาวิทยาลัยในช่วงโควิด-19 ชี้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่กลับบ้านและเปลี่ยนแปลงแบบแผนการเลือกรับประทานอาหารในเชิงลบ ทั้งในมิติประเภทอาหารที่บริโภค ปริมาณอาหารที่บริโภค และพฤติกรรมการกินอาหารว่างที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผู้ปกครองมักจะซื้อของชำและเตรียมอาหารให้นักเรียนรับประทานอาหาร และนักเรียนจำนวนมากมีบทบาทเชิงรับ (Passive Role) ในกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาหาร โดยการมีเวลาว่างเพิ่มขึ้นมีส่วนทำให้นักศึกษาเบื่อและทานอาหารว่าง ในขณะที่นักศึกษาจำนวนน้อยที่มีทักษะและ/หรือการเป็นผู้กระทำการ (Agency) รวมทั้ง เวลาว่างในการวางแผนและเตรียมอาหารที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ประมาณหนึ่งในสามของนักศึกษาระบุว่าการรับประทานอาหารที่บ้านเป็นปัญหาและเกี่ยวข้องกับการระบาด เช่น ร้านขายของชำหมดสต็อก การไม่สามารถไปร้านได้

องค์กรที่เกี่ยวข้องได้พยายามปรับเปลี่ยนวิธีการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงอาหารได้ อันสะท้อน บทบาทของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว เป็นต้นว่า การจัดจุดรับอาหาร (Access Points) การจัดศูนย์แจกจ่ายอาหารฉุกเฉินของชุมชนแก่นักเรียน (Jabbari et al., 2021; Schwabish, Joo, Spievack, & Waxman, 2020) ดังที่ Jabbari et al. (2021) พบการเข้าถึงอาหารของโรงเรียนมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงการระบาด อีกทั้ง สัมพันธ์กับเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ การมีจุดแจกจ่ายมื้ออาหารฟรีสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีรายได้น้อย อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงอาหารของโรงเรียนลดลงในช่วงเดือนแรก ๆ ของการระบาดในช่วงฤดูใบไม้ผลิปี 2020 และกลับมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในช่วงฤดูร้อนปี 2020 ทั้งนี้ การเข้าถึงอาหารเพิ่มขึ้นสูงสุดในพื้นที่ที่มีรายได้น้อยและพื้นที่ที่มีสัดส่วนประชากรผิวสีสูง ดังนั้น นโยบายขยายการเข้าถึงอาหารของโรงเรียน จึงสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกในระยะยาวต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กได้

น่าสนใจว่า แม้ว่าองค์กรที่เกี่ยวข้องได้พยายามปรับเปลี่ยนวิธีการหรือช่องทางในการเข้าถึงอาหารของโรงเรียน แต่การบริการอาหารแก่นักเรียนนักศึกษาในช่วงโควิด-19 นั้นมีความซับซ้อน และเกี่ยวพันกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ดังจะเห็นว่า นักเรียนนักศึกษาจากครัวเรือนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่สูงมากนักยังคงเผชิญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงอาหารเหล่านั้น เช่น แม้ว่าบางโรงเรียนจะจัดจุดบริการอาหารสำหรับนักเรียนหรือผู้ปกครอง แต่นักเรียนจำนวนมาก โดยเฉพาะจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ไม่สามารถเดินทางไปยังจุดดังกล่าวได้ (Jabbari et al., 2021)

รายได้และสถานะเศรษฐกิจของครัวเรือนในช่วงการระบาด

การสนับสนุนอาหารโดยโรงเรียนมีประโยชน์อย่างมากต่อนักเรียนนักศึกษาและครอบครัว และช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวลง เช่น Bundy et al. (2018) เสนอว่า โปรแกรมสนับสนุนอาหารในโรงเรียนมีประโยชน์อย่างมากสำหรับครอบครัว และอาจคิดเป็นร้อยละ 15 ของรายได้ครอบครัวต่อวัน (Bundy et al., 2018) อย่างไรก็ตาม ในช่วงการระบาดของโควิด-19 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนนักศึกษา (รวมถึงครอบครัว) เกี่ยวพันกับความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรวัยเรียน โดยวัดผ่านตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น รายได้ของผู้ปกครอง จำนวนบุตรในครัวเรือน การใช้บริการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เป็นต้น (Rodrigues et al., 2022)

รายได้เป็นตัวแปรหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อวัดสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนและนักเรียนนักศึกษา ทั้งนี้ นักวิจัยหลายคนเสนอว่า ความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นผลมาจากรายได้ไม่เพียงพอ (Poppendieck, 1999; Pringle, 2013, as cited in Strickhouser, 2016) นอกจากนี้ นักวิจัยยังใช้ตัวแปรอื่นร่วมด้วยในการทำความเข้าใจปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหาร ดังที่ Strickhouser (2016) เสนอว่า ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ลักษณะครัวเรือน ลักษณะทางประชากร ก็มีส่วนทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหารในครัวเรือน ซึ่งผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัจจัยเหล่านั้นด้วย ในขณะที่ Rodrigues et al. (2022) สนใจผลกระทบ

ของสถานะทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียน ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ซึ่งมีการระงับการเรียนในโรงเรียน พบว่า คริวเรือนส่วนใหญ่เผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหาร โดยคริวเรือนที่มีเด็กจำนวนมากและคริวเรือนที่ได้รับกระเช้าอาหาร (Food Baskets) ของรัฐบาลท้องถิ่นมีความไม่มั่นคงทางอาหารอย่างมาก นอกจากนี้ คริวเรือนที่มีรายได้ลดลงมากเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านอาหาร อีกทั้ง งานวิจัยของ Adams, Caccavale, Smith, & Bean (2021) ที่พบว่าผลกระทบทางเศรษฐกิจจากโควิด-19 ได้เพิ่มความไม่มั่นคงทางอาหารในคริวเรือนอย่างมาก และอัตราความไม่มั่นคงทางอาหารยังคงสูงในสหรัฐอเมริกา

การบรรเทาผลกระทบด้านอาหารและโภชนาการของประชากรวัยเรียนในช่วงการระบาดของโควิด-19 เป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงอย่างกว้างขวาง (UNICEF, FAO, & WFP, 2020) สำหรับบทบาทของคริวเรือน หรือครอบครัว งานวิจัยต่าง ๆ สนใจกลยุทธ์การปรับตัวของคริวเรือนที่มีประชากรวัยเรียน (Strickhouser, 2016) และความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และรัฐ ในการปรับตัวทางด้านการจัดหาอาหารแก่ประชากรวัยเรียน เช่น งานวิจัยของ Schwabish, Joo, Waxman, & Spievack, (2020) ชี้ให้เห็นว่า มื้ออาหารของโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญของระบบโภชนาการของเด็ก และเมื่อโรงเรียนปิดตัวกระทันหันในช่วงการระบาด นักเรียนเสี่ยงที่จะขาดอาหาร และเกิดแรงกดดันต่อเขตการศึกษาในการจัดส่งอาหารในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจแตกต่างกันไปยังนักเรียนที่อยู่นอกโรงเรียน โรงเรียนหลายแห่งจึงกลายเป็นชุมชนฉุกเฉิน ในฐานะศูนย์อาหารสำหรับนักเรียน (และในบางกรณีสำหรับครอบครัวของนักเรียนด้วย) น่าสนใจว่า ค่าอาหารของโรงเรียนไม่ครอบคลุมค่าอาหารสำหรับผู้ใหญ่ในครอบครัว อย่างไรก็ตาม ชุมชนจำนวนมากมองหาโรงเรียนในการช่วยแก้ปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารในคริวเรือนของนักเรียน เช่น บางเขตสามารถให้บริการประชาชนที่มีเอกสารแสดงความพิการ (Documented Disabilities) ในทุกวัยและให้บริการเด็กทุกคน บางเขตอนุญาตให้สมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ใหญ่ที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกันมีสิทธิได้รับอาหารฟรีหรือลดราคา เป็นต้น

จากข้างต้น การหยุดชะงักของสถานศึกษาและรายได้และสถานะเศรษฐกิจของคริวเรือน ถือเป็นบริบทที่สำคัญต่อความสามารถในการเข้าถึงอาหารและประสบการณ์การบริโภคของนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาด นักเรียนและนักศึกษามีโอกาสประสบกับความไม่มั่นคงทางอาหาร ไม่ว่านักเรียนจะอยู่อาศัยที่บ้านหรือหอพักในช่วงการระบาด โดยเผชิญกับการไม่สามารถเข้าถึงอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารที่ปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการในปริมาณที่เพียงพอ ไม่ว่าชั่วคราวหรือในระยะยาว ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้ง มักเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่สูงมากนัก ทั้งนี้ ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน พยายามเข้ามาจัดการอาหารและบรรเทาความไม่มั่นคงทางอาหารของผู้เรียน โดยร่วมมือให้การจัดส่งอาหารไปยังผู้เรียน (รวมทั้งผู้ปกครอง) เป็นไปได้ งานวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษา จึงสนใจทั้งบริบทที่เกื้อหนุนความไม่มั่นคงทางอาหาร ผลกระทบของความไม่มั่นคงทางอาหาร และแนวทางการจัดการรับมือความไม่มั่นคงทางอาหาร โดยองค์การทางสังคมต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ประเด็นการวิจัยเหล่านี้กระจุกตัวอยู่ในวงการวิจัยในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับตัวของคริวเรือน และโรงเรียน ในฐานะสถาบันทางสังคมชนิดหนึ่ง ต่อความไม่มั่นคงทางอาหารในช่วงโควิด-19 ซึ่งแม้ไม่ใช่ผลการศึกษาในบริบทสังคมไทย แต่ก็สามารถสะท้อนบทเรียนทั้งในเชิงการวิจัยและแนวปฏิบัติในเชิงนโยบาย ที่อาจสามารถนำมาเป็นแนวทางปรับใช้ในสังคมไทยได้

ข้อเสนอแนะต่อประเด็นการวิจัยความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในประเทศไทย ในช่วงการระบาดของโควิด-19

งานวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในวงการวิชาการไทยยังมีไม่มากนัก โดยมุ่งสนใจสถานการณ์โควิด-19 ของเด็กไทยในมิติสุขภาพและแนวปฏิบัติต่อเด็ก (เช่น แนวปฏิบัติการจัดการรายกรณีเพื่อคุ้มครองเด็กในสถานการณ์การระบาด) (กรมกิจการเด็กและเยาวชนและองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย 2563) สถานการณ์เสถียรภาพทางอาหาร ความรุนแรงของปัญหาการเข้าถึงอาหาร (สุจิรัตน์ ลิทธิโรจน์ และ ชญามาส วิชัยดิษฐ, 2563) และผลกระทบของการปิดโรงเรียนที่มีต่ออาหารและผลการศึกษาของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่ต้องพึ่งพาอาหารจากโรงเรียน (Mayurasakorn et al., 2020) ซึ่งหากเพิ่มพูนงานวิจัยที่เกี่ยวกับปฏิบัติการของนักเรียนและนักศึกษา โดยเชื่อมโยงกับมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น เงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษา การปรับตัวของครัวเรือนของนักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษา แบบแผนและทางเลือกในการบริโภคอาหาร รวมทั้ง นโยบายของรัฐที่ส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารในช่วงการระบาด จะช่วยทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรวัยเรียนในสังคมไทยมีความหลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้น

ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอตัวอย่างประเด็นวิจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับความไม่มั่นคงทางอาหาร ที่อาจเป็นทางเลือกในการแสวงหาประเด็นวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย ได้แก่ ประเด็นทุนของนักเรียน และประเด็นการกลายเป็นเมือง โดยประเด็นวิจัยดังกล่าวมิได้แยกขาดออกจากกันอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้ว่ามีความสนใจร่วมกันคือ (1) การชี้ให้เห็นความเหลื่อมล้ำที่แทรกซึมอยู่ในประเด็นทุนของนักเรียนและประเด็นการกลายเป็นเมือง เช่น นักเรียนที่มีทุนและชนชั้นแตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงอาหารแตกต่างกัน หรือโครงสร้างของเมืองส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียน (2) การให้ความสำคัญกับการพิจารณาปรากฏการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารทั้งในมิติจุลภาค (เช่น แบบแผนพฤติกรรมบริโภคและการรับมือกับปัญหาของนักเรียนที่เผชิญความไม่มั่นคงทางอาหาร) และระดับมหภาค (เช่น ผลกระทบของการกลายเป็นเมืองต่อความไม่มั่นคงทางอาหาร) และ (3) การชี้ให้เห็นบทบาทขององค์ความรู้สังคมวิทยาต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษา

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อเสนอเกี่ยวกับประเด็นวิจัยข้างต้นจะได้รับอิทธิพลอย่างสำคัญจากองค์ความรู้ทางสังคมวิทยา แต่บทความนี้ตระหนักว่า ความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นประเด็นวิจัยที่มีความเป็นสหวิทยาการ ซึ่งพิจารณาปรากฏการณ์ในมิติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมิติเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยอาศัยมุมมองทางทฤษฎีที่หลากหลาย เช่น เทคโนโลยีโคโลจี (Techno-ecology theory) ทฤษฎีความทันสมัย (Modernization theory) ทฤษฎีการพึ่งพาและระบบโลก (Dependency and world-system theories) การกลายเป็นเมือง (Urbanization) การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social stratification) ยุทธการिवัฒน์ (Militarization) โดยสังคมวิทยาเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งมีจุดเด่น คือ (1) การใช้แนวคิดทฤษฎีและวิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อแสวงหาคำอธิบายที่สะท้อนต้นตอทางสังคมการเมืองและพลวัตของความหวุ่น ทั้งนี้ เพราะสังคมวิทยามีรากฐานในการทำความเข้าใจวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม การแบ่งชั้นทางสังคม (Scanlan, 2003) (2) แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาโดดเด่นในฐานะเครื่องมืออธิบายปัจจัยโครงสร้างของความไม่มั่นคง/ความมั่นคงทางอาหาร ผลกระทบของปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีต่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม ซึ่งโครงสร้างหรือปัจจัยระดับมหภาคนี้เชื่อมโยงกับพลวัตทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของระบบโลกที่เชื่อมโยงกัน (McMichael, 1995; Wells et al., 1983, as cited in Scanlan, 2009) อย่างไรก็ตาม ก็ได้ละเลยการพิจารณาในระดับจุลภาค ประเด็นวิจัยเหล่านี้มีรายละเอียด ดังนี้

ทุนของนักเรียนกับความไม่มั่นคงทางอาหาร

แนวคิดทุน (Capital) ของนักสังคมวิทยา ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) ถูกใช้ศึกษาความไม่มั่นคงทางอาหารโดยทุนเป็นแรงงานที่สะสม แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนเชิง

สัญลักษณ์ กล่าวคือ (1) ทูทางเศรษฐกิจ เป็นรูปแบบใด ๆ ก็ตามที่สามารถแปลงเป็นเงินได้โดยตรงและทันที หรืออยู่ในรูปแบบของสิทธิในทรัพย์สิน (2) ทูทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ทูทางวัฒนธรรมแบบวัตถุ (Objectified State) เช่น อนุสาวรีย์ รูปภาพ งานเขียน ซึ่งสามารถแสดงออกและสืบทอดได้ (Tan & Liu, 2018) ในขณะที่ทูทางวัฒนธรรมแบบสถาบัน (Institutionalized State) เป็นการรับประกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประกาศนียบัตร ใบรับรอง รวมถึง ทูทางวัฒนธรรมแบบแฝงฝัง (Embodied State) อันเป็นทุนที่รวมอยู่ในร่างกายมนุษย์ โดยการขัดเกลาทางสังคม และการซึมซับจะนำไปสู่การสะสมทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการสะสม (3) ทูทางสังคม เป็นการรวมทรัพยากร ซึ่งเชื่อมโยงกับสถานะภาพของสมาชิกในกลุ่มและอยู่ในความครอบครองของเครือข่ายความสัมพันธ์ที่คงทน เช่น การยอมรับของกลุ่ม ความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน และสุดท้าย (4) ทุนสัญลักษณ์ เป็นรูปแบบใดก็ตาม เช่น ความรู้และการรับรู้ที่แสดงและสื่อสัญลักษณ์ได้ (Bourdieu, 1986)

งานวิจัยจำนวนหนึ่งพิจารณาทุน ในฐานะเงื่อนไขที่นำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารหรือแม้แต่ว่าความไม่มั่นคงทางอาหารก็ตาม เช่น ทุนที่สัมพันธ์กับทางเลือกในการบริโภคอาหาร (Kamphuis, Jansen, Mackenbach, & van Lenthe, 2015; Leddy et al., 2020; Strickhouser, 2016) ดังจะเห็นว่างานศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของ Kamphuis, Jansen, Mackenbach, & van Lenthe (2015) ได้พบทวนตัวชีวิตทุนทางวัฒนธรรม ในงานศึกษา 113 ชิ้น พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับทุนทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างทุนทางวัฒนธรรมกับการเลือกอาหารเพื่อสุขภาพ โดยคนที่มีการศึกษาสูงจะมีทุนทางวัฒนธรรมสูงอย่างมีนัยสำคัญ และผู้ที่มีทุนทางวัฒนธรรมสูงมักเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพมากกว่าผู้ที่มีทุนทางวัฒนธรรมต่ำกว่า แนวคิดทุนทางวัฒนธรรมจึงมีพลังในการอธิบายความไม่เท่าเทียมในการเลือกอาหาร ซึ่งอาจนำไปสู่การส่งเสริมการเลือกอาหารเพื่อสุขภาพในกลุ่มคนที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำ ทุนทางวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดทางเลือกอาหารของผู้คนที่แตกต่างกัน หรืองานศึกษาทางสังคมวิทยาของ Strickhouser (2016) ที่พบว่า รายได้เป็นตัวแปรสำคัญในการทำนายความไม่มั่นคงทางอาหาร อย่างไรก็ตาม ปัจจัยอื่น ๆ เช่น การเข้าร่วมโครงการความช่วยเหลือด้านโภชนาการเสริม (SNAP) ความทุพพลภาพที่มีอิทธิพลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารเช่นกัน

ในขณะเดียวกันทุนต่าง ๆ ก็ช่วยจัดการความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียน กล่าวคือ ทุนทางสังคม หรือเครือข่ายทางสังคมสามารถใช้จัดการความไม่มั่นคงทางอาหารของผู้คนได้ (Willis & Fitzpatrick, 2019; Leddy et al., 2020) โดย Willis & Fitzpatrick (2019) พบว่า แม้ความยากจนและการเข้าถึงแหล่งอาหารอย่างจำกัดส่งผลต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียน แต่ทุนทางสังคม (ได้แก่ ครอบครัวและเพื่อน) สัมพันธ์กับการลดลงของความไม่มั่นคงด้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีผู้ปกครองสองคน (Two Parents) เป็นตัวแปรแทรกกลางที่ทำให้ความยากจนและการเข้าถึงอาหารอย่างจำกัดลดลง ในขณะที่ Leddy et al. (2020) สนใจว่าผู้หญิงในจอร์เจียและนอร์ทแคโรไลนาใช้ทุนเพื่อเข้าถึงอาหารได้อย่างไร ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงอาศัยการสนับสนุนจากสมาชิกในกลุ่มทางสังคมของตน เพื่อจัดการกับความไม่มั่นคงทางอาหาร อย่างไรก็ตาม ก็มีโอกาสที่จำกัดในการสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกจากกลุ่มทางสังคมอื่น ๆ

จากข้างต้น แนวคิดเรื่องทุนของปิแอร์ บูร์ดิเยอ ที่จำแนกทุนเป็น 4 ประเภท นอกจากจะสามารถใช้พิจารณาบทบาทของรายได้และทรัพย์สินต่าง ๆ ในครัวเรือนที่ส่งผลต่อไม่ความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนและนักเรียนนักศึกษาแล้ว ยังสามารถใช้พิจารณาปัจจัยที่นอกเหนือไปจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การพิจารณาทุนที่นักเรียนนักศึกษาครอบครองน่าจะช่วยให้เห็นภาพของความไม่มั่นคงทางอาหารในช่วงการระบาดของโควิด-19 ของประชากรกลุ่มนี้ ในทางตรงข้ามก็ช่วยในการทำ ความเข้าใจรูปแบบของทุนที่นำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า การที่นักเรียนและนักศึกษามีความแตกต่างของสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง ภูมิหลังครอบครัว มีแนวโน้มที่จะครอบครองทุนที่แตกต่างกัน และนำมาซึ่งสถานการณ์ความมั่นคง/ไม่มั่นคงทางอาหารที่แตกต่างกันไปด้วย

การกลายเป็นเมืองกับความไม่มั่นคงทางอาหาร

การกลายเป็นเมือง (Urbanization) เป็นการขยายตัวของเมือง โดยเพิ่มสัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ในขณะเดียวกันก็เป็นกระบวนการที่ผู้คนจำนวนมากกระจุกตัวอย่างถาวรในพื้นที่ค่อนข้างเล็กซึ่งก่อตัวเป็นเมือง (OECD, 2012, as cited in Szabo, 2016) โดยความไม่มั่นคงของอาหารในเมือง (Urban food insecurity) เช่น การเติบโตของเมือง ส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของประเทศอย่างไร เป็นหนึ่งในประเด็นวิจัยที่กำลังได้รับความสนใจจากนักวิชาการ เพราะความไม่มั่นคงทางอาหารเป็นปัญหาในพื้นที่เมือง และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ประกอบกับความเป็นเมืองขยายขึ้นตัวอย่างมากในปัจจุบัน ดังตัวอย่างงานวิจัยเรื่อง Urbanisation and Food Insecurity Risks: Assessing the Role of Human Development ของ Szabo (2016) ที่ชี้ว่า การเติบโตของเมืองส่งผลกระทบเชิงลบต่อความมั่นคงด้านอาหารในระดับประเทศ นอกจากนี้ ประเทศที่มีการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีระดับการพัฒนามนุษย์ต่ำที่สุด มีความเสี่ยงต่อความไม่มั่นคงด้านอาหารมากที่สุด

ทั้งนี้ โครงสร้างของเมืองมีผลต่อรูปแบบการกินและความไม่มั่นคงทางอาหารของมนุษย์ ดังในบทความเรื่อง New Direction and Discovery on the Hunger Front: Toward a Sociology of Food Security/Insecurity (Scanlan, 2009) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการวิจัยทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับความมั่นคงและความไม่มั่นคงทางอาหาร รวมทั้ง บทบาทของสังคมวิทยาในการค้นพบประเด็นใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หัวข้อประชากร สิ่งแวดล้อม และนิเวศวิทยา หัวข้อเทคโนโลยี การพัฒนา และโครงสร้างพื้นฐาน หัวข้อการเมืองและเศรษฐศาสตร์การเมืองโลก หัวข้อการแบ่งช่วงชั้น ความยากจน และความไม่เท่าเทียมกัน ในขณะเดียวกันนักสังคมวิทยาที่สำรวจปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารในห้องเรียนและชุมชนไปพร้อมๆ กัน

เมื่อพิจารณาบริบทเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่รายล้อมเมือง จะสังเกตได้ว่า นอกจากสภาพแวดล้อมด้านอาหารและที่อยู่อาศัยแล้ว ยังมีปัจจัยบริบทที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผู้คนและรูปแบบการกินของนักเรียน นักศึกษา เช่น โลกทัศน์ของระบบอาหาร ระบบการเกษตร นโยบายด้านอาหาร การค้าอาหาร และสภาพแวดล้อมด้านอาหารในเมือง ตัวอย่างงานศึกษาความมั่นคงอาหารของนักเรียนในเมืองใหญ่ เช่น Chan, Deave, & Greenhalgh (2010) ใช้แนวคิด Strong Structuration Theory ของ Rob Stones วิเคราะห์การกินและในโรคอ้วนในเด็กในฮ่องกง พบว่า การกินและการออกกำลังกายของเด็กเป็นปฏิบัติการทางสังคมชนิดหนึ่ง อันเป็นผลจากปัจจัยประการแรก ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งเป็นโครงสร้างภายนอกที่เป็นเงื่อนไขในการจัดหาอาหารของครอบครัวและการส่งเสริมกิจกรรมทางกายในเด็ก ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลแตกต่างกันในเด็กกลุ่มต่าง ๆ ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ (1) ซูเปอร์มาร์เก็ตจำหน่ายอาหารปรุงสำเร็จใส่ถุงวันตักสำหรับเด็ก (2) การไม่มีข้อกำหนดการติดฉลากผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับผู้บริโภคในการควบคุมปริมาณน้ำตาลหรือไขมัน และ (3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพในเมืองที่เต็มไปด้วยอาคารสูงและพื้นที่กลางแจ้งที่จำกัด นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยประการที่สอง โครงสร้างภายใน เช่น สถานการณ์การกินและการออกกำลังกายในแต่ละครอบครัวเผชิญอยู่ เป็นต้นว่าความเครียดในครอบครัว กิจกรรมเวลารับประทานอาหารที่ไม่เอื้ออำนวย ทั้งนี้ โครงสร้างภายนอกและโครงสร้างภายในมีอิทธิพลต่อการกระทำของแม่ เด็ก และผู้ดูแล เช่น การที่มารดาและเด็กไปร้านฟาสต์ฟู้ดบ่อยครั้ง การขาดการออกกำลังกาย ซึ่งแม้ว่ารูปแบบการกินเหล่านี้ได้กลายเป็นพฤติกรรมปกติในเมือง แต่ก็นำไปสู่การพัฒนาของโรคอ้วนในเด็ก และความไม่มั่นคงทางอาหารได้

จากข้างต้น การกลายเป็นเมืองและความไม่มั่นคงทางอาหารมีความเชื่อมโยงกัน และเป็นประเด็นวิจัยที่ไม่อาจมองข้ามได้ ทั้งนี้ เพราะลักษณะที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่นักเรียนนักศึกษาอาศัยอยู่ อาจมีผลต่อความสามารถในการเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ หรือส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของผู้เรียนนั่นเอง การให้ความสนใจกับแนวคิดเรื่องการกลายเป็นเมืองจึงเป็นความพยายามเชื่อมโยงการวิเคราะห์ในระดับมหภาคเข้ากับพฤติกรรมบริโภคอาหารของนักเรียนซึ่งเป็นมิติจุลภาคเข้าด้วยกัน อีกทั้งในเชิงนโยบาย การพัฒนาเมืองจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการคำนึงถึงความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงประชากรวัยเรียนด้วย

บทสรุป

ประชาคมโลกอยู่ในช่วงเวลาสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยความมั่นคงทางอาหารเป็นหนึ่งในเป้าหมายดังกล่าว (United Nations, 2021) ทั้งนี้ การระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรวัยเรียน และสะท้อนความไม่เท่าเทียมในความมั่นคงทางอาหารชัดเจนขึ้น ดังที่ DeBate, Himmelgreen, Gupton, & Heuer (2021) เสนอว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยประสบกับความไม่มั่นคงทางอาหารในอัตราที่สูงกว่าประชากรทั่วไป ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงและโดยอ้อมกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ไม่ดี รวมทั้งความสำเร็จด้านวิชาการ ซึ่งนับแต่การระบาดของโควิด-19 มีหลักฐานบ่งชี้ว่า อัตราความไม่มั่นคงทางอาหารในสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น โควิด-19 จึงมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเข้าถึงอาหารนักเรียนนักศึกษา ซึ่งหมายรวมถึงจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เข้าถึงอาหาร ปริมาณอาหาร ความปลอดภัยของอาหาร และช่วงเวลาเข้าถึงอาหาร

บทความนี้ค้นพบว่า ประการแรก การที่นักเรียนนักศึกษาจะเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหารหรือไม่ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ได้รับอิทธิพลจากสองบริบทสำคัญเป็นอย่างน้อย ได้แก่ การหยุดชะงักของสถานศึกษา และรายได้และสถานะเศรษฐกิจของครัวเรือน ซึ่งมีผลต่อการเข้าถึงอาหารของนักเรียนนักศึกษา รวมทั้งปริมาณและคุณภาพของอาหารที่นักเรียนนักศึกษาได้รับ บริบทเหล่านี้จึงไม่อาจละเลยได้ และมักสะท้อนความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ นักวิจัยจำนวนหนึ่งมุ่งสนใจแนวทางการรับมือกับความไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งอาจอาศัยกลไกความร่วมมือจากหลายภาคส่วน กลไกเหล่านี้สะท้อนบทบาทขององค์การทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง การปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ ชุมชน ที่เข้ามาบรรเทาความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนและนักศึกษา อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่จะต้องแสวงหาปัจจัยทางสังคมที่กำหนดความไม่มั่นคงทางอาหาร (Social Determinants of Food Insecurity) อื่น ๆ ด้วย เช่น งานวิจัยทางสังคมวิทยาเรื่อง Food Insecurity, Social Inequality, and Social Policy ของ Strickhouser (2016) พบว่า ครัวเรือนที่มีเด็กมีความเสี่ยงสูงสุดต่อความไม่มั่นคงทางอาหาร นอกจากนี้ ขนาดครัวเรือนยังเป็นปัจจัยที่เพิ่มอัตราความไม่มั่นคงทางอาหาร ไม่ว่าคนเหล่านั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม อีกทั้ง ครัวเรือนที่มีผู้พิการมีความเสี่ยงสูงต่อความไม่มั่นคงทางอาหาร ประชากรบางกลุ่มจึงมีความเสี่ยงสูงต่อความไม่มั่นคงทางอาหาร

ประการที่สอง ประเด็นวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในแวดวงวิชาการไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติสังคมศาสตร์ ยังไม่หลากหลายเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยมักมุ่งเน้นศึกษาสถานการณ์และระดับความรุนแรงของความไม่มั่นคงทางอาหาร บทความนี้จึงเสนอประเด็นวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในการศึกษาความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย โดยประเด็นเหล่านี้ ได้แก่ ทุนของนักเรียนและการกลายเป็นเมือง อันได้รับอิทธิพลจากองค์ความรู้ทางสังคมวิทยา ในฐานะส่วนหนึ่งของการวิจัยแบบสหวิทยาการ ซึ่งมุมมองทางสังคมวิทยาสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจความไม่มั่นคงทางอาหารของประชากรกลุ่มนี้ เช่น แนวคิดทุน การกลายเป็นเมือง ชนชั้น ซึ่งแนวคิดทางสังคมวิทยาช่วยในการอธิบายปัจจัยเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นปัจจัยในระดับมหภาคที่สัมพันธ์กับความไม่มั่นคงทางอาหารของนักเรียนนักศึกษา อีกทั้ง โครงสร้างเหล่านี้ยังเกี่ยวข้องกับบริบทเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองสังคมนั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่า ช่วยสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขในชีวิตของนักเรียนนักศึกษาและความไม่มั่นคงทางอาหารของพวกเขาในช่วงการระบาดนั่นเอง ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้ละเลยมุมมองในระดับจุลภาค ในที่นี้คือ ทักษะคิด มุมมอง อารมณ์ และความรู้สึกของนักเรียนและนักศึกษาที่เผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหาร

ทั้งนี้ การที่ความไม่มั่นคงทางอาหารได้รับการถกเถียงในหลายมิติ เช่น คุณค่าทางโภชนาการ การเข้าถึงอาหาร ในขณะเดียวกันก็จัดเป็นปัญหาเชิงนโยบายที่ซับซ้อน จึงต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมของผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เพื่อตอบคำถามพื้นฐานในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นสหวิทยาการ ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถลดช่องว่างระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น ความเป็นสหวิทยาการดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม ศักยภาพ และความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้ง นโยบายต่าง ๆ จำเป็นต้องมีหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญที่หลากหลายที่ทำงานร่วมกัน (Mokariyamchi et al., 2018) ดังที่ Institute of Medicine (2011) เสนอว่า มุมมองเกี่ยวกับความไม่มั่นคงด้านอาหารจากสาขาวิชา เช่น โภชนาการ สังคมวิทยา จิตวิทยา/การพัฒนามนุษย์ และเศรษฐศาสตร์ อาจช่วยเติมเต็มช่องว่างในการวิจัย ทั้งนี้ กรอบแนวคิดที่แตกต่างกันช่วยเสนอมุมมองเกี่ยวกับความไม่มั่นคงด้านอาหารที่แตกต่างกันด้วย

ดังนั้น อาหารและปฏิบัติการด้านอาหารของเด็กและประชากรวัยเรียน ในสถาบันครอบครัวหรือสถาบันทางสังคมอื่น ๆ จึงอยู่ในความสนใจของสังคมวิทยาเช่นกัน โดยมุ่งสนใจศึกษาความสัมพันธ์ท่ามกลางปฏิสัมพันธ์และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับอาหาร ซึ่งสังเกตเห็นได้ยากเนื่องจากปฏิบัติการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่มีถูกมองข้าม (Punch, McIntosh, & Emond, 2010) ดังที่ Strickhouser (2016) ผู้ซึ่งทำวิจัยโดยมุ่งใช้แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาในการศึกษาความไม่มั่นคงทางอาหาร มักให้ความสำคัญใน 4 มิติ ได้แก่ (1) ขยายการวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารและขอบเขตของผลกระทบในประชากรกลุ่มต่าง ๆ (2) นำแบบจำลองทางทฤษฎีมาใช้เพื่ออธิบายความไม่มั่นคงทางอาหาร (3) ทำทนายสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร และ (4) มีส่วนร่วมในการพัฒนาข้อเสนอแนะนโยบายโดยอาศัยฐานข้อมูล ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับบทความนี้ ที่มุ่งขยายการวิจัยเกี่ยวกับความไม่มั่นคงทางอาหารและผลกระทบต่อวัยเรียน โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทประเทศไทย

ประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ความไม่มั่นคงทางอาหารสามารถสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมในแต่ละสังคม และในแต่ละกลุ่มประชากรได้ เช่น การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันส่งผลให้เกิดการแจกจ่ายเข้าถึงอาหารที่ไม่เท่าเทียมกัน การที่รายได้ไม่เพียงพอส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงทางอาหาร (Poppendieck, 1999; Pringle, 2013, as cited in Strickhouser, 2016) ทั้งนี้ เชษฐา พงษ์ทัด (2556) เสนอว่า นักสังคมวิทยาจำเป็นต้องทำความเข้าใจการพัฒนาที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียม เช่น การที่เหยื่อของความอดอยาก (Famine Victims) ถูกทำให้กลายเป็นกลุ่มคนที่เสียเปรียบและหมดโอกาสในการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนาและโลกาภิวัตน์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยตลาดแพร่หลายไปทั่วโลก แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความแตกต่างทางรายได้และโอกาส ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

รายการอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน และ องค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (2563). *แนวปฏิบัติการจัดการรายกรณีเพื่อคุ้มครองเด็กในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19*. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.unicef.org/thailand/media/6301/file/Guideline%20for%20child%20protection%20case%20management%20during%20COVID-19.pdf>
- กสศ. (2563). *กสศ. จับมือภาคเอกชน เปิดตัวแคมเปญ ‘มือนี้นี่เลี้ยง’ บรรเทาภาวะขาดสารอาหารของนร.ยากจนพิเศษ หลังโควิด-19*. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.eef.or.th/11-09-20/>

เชษฐา พวงหัตถ์. (2566). การพัฒนาที่เหลื่อมล้ำ-ใครตกเป็นเหยื่อ?: ข้อพิจารณาจากมุมมองทางสังคมวิทยาในระดับโลก.

วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง, 1(1), 99-147.

ศุจิรัตน์ สิทธิโรจน์ และ ชญามาส วิชัยดิษฐ์. (2563). ผลกระทบของโควิด-19 ต่อความมั่นคงทางอาหาร และการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยี. *วารสารสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า*, 11(113), 4-7.

Adams, E. L., Smith, D., Caccavale, L. J., & Bean, M. K. (2021). Parents Are Stressed! Patterns of Parent Stress Across COVID-19. *Front. Psychiatry*, 12(626456).

Borkowski, A., Ortiz-Correa, J. S., Bundy, D. A. P., Burbano, C., Hayashi, C., Lloyd-Evans, E., Neitzel, J., and Reuge, N. (2021). *COVID-19: Missing More Than a Classroom. The Impact of School Closures on Children's Nutrition*. Innocenti Working Paper 2021-01. Florence: UNICEF Office of Research – Innocenti.

Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press, pp. 241-258.

Bundy, D., de Silva, N., Horton, S., Jamison, D., Patton, G. (2018). *Re-imagining School Feeding: A High-Return Investment in Human Capital and Local Economies*. Disease Control Priorities 3, Volume 8. Washington, DC: World Bank.

Cady, C. L. (2014). Food Insecurity as a Student Issue. *Journal of College and Character*, 15(4), 265-272.

Chan, C., Deave, T., & Greenhalgh, T. (2010). Childhood Obesity in Transition Zones: An Analysis Using Structuration Theory. *Sociology of Health & Illness*, 32(5), 711-729.

DeBate, R., Himmelgreen, D., Gupton, J., & Heuer, J. N. (2021). Food Insecurity, Well-being, and Academic Success among College Students: Implications for Post COVID-19 Pandemic Programming. *Ecology of Food and Nutrition*, 60(5), 564-579.

Di Renzo, L., Gualtieri, P., Pivari, F., Soldati, L., Attinà, A., Cinelli, G., Leggeri, C., Caparello, G., Barrea, L., Scerbo, F., Esposito, E., & De Lorenzo, A. (2020). Eating Habits and Lifestyle Changes during COVID-19 Lockdown: An Italian Survey. *Journal of Translational Medicine*, 18(229), 1-15.

Éliás, A., & Jambor, A. (2021). Food Security and COVID-19: A Systematic Review of the First-Year Experience. *Sustainability*, 13(9), 1-18.

Institute of Medicine (US). (2011). *Hunger and Obesity: Understanding a Food Insecurity Paradigm: Workshop Summary*. Washington (DC): National Academies Press (US).

Jabbari, J., Chun, Y., Nandan, P., McDermott, L., Frank, T., Moreland-Russell, S., Ferris, D., & Roll, S. (2021). How Did School Meal Access Change during the COVID-19 Pandemic? A Two-Step Floating Catchment Area Analysis of a Large Metropolitan Area. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11350.

Kamphuis, C. B., Jansen, T., Mackenbach, J. P., & van Lenthe, F. J. (2015). Bourdieu's Cultural Capital in Relation to Food Choices: A Systematic Review of Cultural Capital Indicators and an Empirical Proof of Concept. *PloS one*, 10(8), 1-19.

- Leddy, A. M., Whittle, H. J., Shieh, J., Ramirez, C., Ofotokun, I., & Weiser, S. D. (2020). Exploring the Role of Social Capital in Managing Food Insecurity among Older Women in the United States. *Social Science & Medicine*, *265*, 113492.
- Mayurasakorn, K., Pinsawas, B., Mongkolsucharitkul, P., Sranacharoenpong, K., & Damapong, S. (2020). School Closure, COVID-19 and Lunch Programme: Unprecedented Undernutrition Crisis in Low-middle Income Countries. *Journal of Paediatrics and Child Health*, *56*, 1013-1017.
- Mokariyamchi, A., Alizadeh-Sani, M., Khezerolou, A., Firouzsafari, N.Z., Akbari, Z., & Ehsani, A. (2018). Resolving the Food Security Problem with an Interdisciplinary Approach. *Nutrition Fasting Health*, *6*(3), 132-138.
- Morales, D. X., Morales, S. A., & Beltran, T. F. (2021). Food Insecurity in Households with Children Amid the COVID-19 Pandemic: Evidence from the Household Pulse Survey. *Social Currents*, *8*(4), 314-325.
- Napoli, M.D., Muro, P.D., & Mazziotta, M. (2010). Towards a Food Insecurity Multidimensional Index (FIMI). Roma: Roma Tre, Universita Degli Studi. Retrieved on February 24, 2022, from <http://www.fao.org/fileadmin/templates/ERP/uni/FIMI.pdf>.
- Powell, P.K., Lawlera, S., Durhamb, J., & Cullerton, K. (2021). The Food Choices of US University Students during COVID-19. *Appetite*, *161*(2021), 1-8.
- Punch, S., McIntosh, I., & Emond, R. (2010). Children's Food Practices in Families and Institutions. *Children's Geographies*, *8*(3), 227-232.
- Rodrigues, E. C., Mendonça, R. de D., Camargo, P. P., Menezes, M. C. de, Carvalho, N. C. de, & Meireles, A. L. (2022). Home Food Insecurity during the Suspension of Classes in Brazilian Public Schools due to the COVID-19 Pandemic. *Nutrition*, *93*(2022), 1-6.
- Scanlan, S. J. (2003). Food Security and Comparative Sociology. *International Journal of Sociology*, *33*(3), 88-111.
- Scanlan, S. J. (2009). New Direction and Discovery on the Hunger Front: Toward a Sociology of Food Security/Insecurity. *Humanity & Society*, *33*(4), 292-316.
- Schwabish, J., Joo, N., Waxman, E., Spievack, N. (2020). *Strategies and Challenges in Feeding Out-of-School Students*. DC: Urban Institute.
- Strickhouser, S. (2016). *Food Insecurity, Social Inequality, and Social Policy*. (Doctoral Dissertation). The University of Central Florida, Orlando, FL.
- St. Pierre, C., Guan, W., Merrill, J., & Sacheck, J. M. (2022). Urban Youth Perspectives on Food Insecurity during the COVID-19 Pandemic: Evidence from the COACHES Study. *Nutrients*, *14*(3): 455, 1-9.
- Szabo, S. (2016). Urbanisation and Food Insecurity Risks: Assessing the Role of Human Development. *Oxford Development Studies*, *44*(1), 28-48.
- Tan, C., & Liu, D. (2018). What is the Influence of Cultural Capital on Student Reading Achievement in Confucian as Compared to non-Confucian Heritage Societies?. *A Journal of Comparative and International Education*, *48*(6), 896-914.

- The Hope Center for College, Community, and Justice. (2021). *#RealCollege 2021: Basic Needs Insecurity During the Ongoing Pandemic*. Philadelphia, PA.
- UNICEF, FAO, & WFP. (2020). *Mitigating the Effects of the COVID-19 Pandemic on Food and Nutrition of Schoolchildren*. Retrieved on February 24, 2022, from <https://www.unicef.org/media/68291/file/Mitigating-the-Effects-of-the-COVID-19-Pandemic-on-Food-and-Nutrition-of-school-children.pdf>
- United Nations. (2021). *The Sustainable Development Goals Report*. New York: United Nations Publications. Retrieved on February 24, 2022, from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf>
- Wang, Y.-W., Cruz, T. E., & Bush, L. (2019). *UMD Food Access & Student Well-being Study*. College Park, MD: University of Maryland Counseling Center Research Unit.
- Willis, D. E., & Fitzpatrick, K. M. (2019). Food Insecurity and Social Capital Among Middle School Students. *Youth & Society*, 51(8), 1127–1144.
- World Food Programme. (2006). *Distinguishing between Chronic and Transitory Food Insecurity in Emergency Needs Assessments*. Rome: World Food Programme.
- Yokoro, M., Wakimoto, K., Otaki, N., & Fukuo, K. (2021). Increased Prevalence of Breakfast Skipping in Female College Students in COVID-19. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 33(4), 438–440.

ยุคแห่งการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ชาวลินี ชนะสงคราม¹ วีรพงษ์ เทียงสันเทียะ² อภิสิทธิ์ สุขอุดม³ กนกภรณ์ ครุฑภาพันธุ์^{4*}

The Era of Adaptation of Human Resource Management

Chawalinee Chanasonghkham¹ Weerapong Thiangsanthia² Apisit Sukudom³ Kanokporn Krutpapan^{4*}

Received 28/03/2022

Revised 31/05/2022

Accepted 13/06/2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงขอบเขตทรัพยากรมนุษย์ในยุคถัดไป และการจัดการในยุควิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของโลก ทั้งในด้านของเทคโนโลยีและสุขอนามัย กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ควรเน้นการเข้าถึงบุคลากรให้ได้มากที่สุด ประโยชน์ของการศึกษาผลกระทบและกลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางในการทำงาน ทรัพยากรมนุษย์ในยุค 4.0 มุ่งมองธุรกิจและการทำงานในยุคปัจจุบันจะเน้นผู้ที่มีความสามารถ ไหวพริบในการทำงาน การจัดการข้อมูลทางธุรกิจและกลยุทธ์ทางสังคมคือสิ่งที่ขาดไม่ได้ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จะต้องอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพของพนักงาน ทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมและปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ องค์กรจึงต้องปรับตัวและหาวิธีทำงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กร จะต้องสร้างความพร้อมด้านความสามารถของพนักงานในการขับเคลื่อนธุรกิจไปพร้อมกัน

คำสำคัญ: การปรับตัว การจัดการ ทรัพยากรมนุษย์

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: ann0801802@gmail.com

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: avatarn250443@gmail.com

³ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: Nameber08@gmail.com

^{4*} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: Kanokporn_k@rmutt.ac.th

* Corresponding author e-mail: Kanokporn_k@rmutt.ac.th

Abstract

This academic article aims to present human resource management adaptation in the era of changing scope of human resources and new normal, which must be adapted according to the world's trend in terms of technology and hygiene. The process of human resource management should focus on approaching personnel as much as possible. The benefits of investigating the impacts and strategies of human resource management should be concerned by executives. The leaders play the important role on setting working directions, human resources in 4.0 era, business perspectives, and working in the present which highlight on competent and smart working people. Business information management and social strategies are indispensable. Human resources departments must rely on technology to improve the employees' experiences which help personnel participate and adapt in the constantly changeable business environment and the changing business environment. The organization therefore has to adapt and find the new ways of working to strengthen the organization as well as to generate readiness of employees' abilities to drive the business at the same time.

Keywords: adaptation, management, human resources

บทนำ

มนุษย์ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนสังคมและองค์กร เพราะสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้โดยอาศัยมนุษย์เป็นผู้คิดค้นและสร้างสรรค์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรวางแผนกำหนดกลยุทธ์ ในการจัดการให้มีความเหมาะสมและรอบด้าน การพัฒนาทรัพยากรต่างๆ ในองค์กรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จนั้นในการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การลดต้นทุน การสร้างทุนมนุษย์ที่ตอบสนองต่อองค์กรในเชิงกลยุทธ์จะเป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพจากทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป็นแผนการที่กำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติการ วิสัยทัศน์ การพัฒนาที่นำองค์ความรู้ที่มีกำหนดสู่เป้าหมายตั้งแต่กระบวนการเลือกสรร ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะดึงดูดบุคคลที่มีความสามารถเข้าสู่องค์กร และช่วยลดปัญหาการรับพนักงานที่ไม่เหมาะกับองค์กร ลดอัตราการลาออก และลดค่าใช้จ่ายในการสรรหาบุคลากร (ธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร, 2564) รวมถึงหน้าที่การบริหารหรือการจัดการทรัพยากรมนุษย์เกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดการ การจัดคนเขาทำงาน การประสานงาน และการควบคุม คือความท้าทายที่สำคัญสำหรับฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการค้นหาวิธีใหม่ การจัดการและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การตอบสนองต่อโลก การจัดการความเปลี่ยนแปลง การรับเทคโนโลยีใหม่ ดังที่ ภิราช รัตนันต์ (2558) กล่าวว่า แนวคิดในการบริหารจัดการในการบริการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย ที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ควรมีการกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับพนักงานในองค์กรให้พนักงานมีความรู้ในวิทยาการสมัยใหม่ รวมถึงเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ ชัมมพร นิพนธ์พิทยา (2561) กล่าวว่า การพัฒนาประสบการณ์ของพนักงานสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะต่างๆ การมีส่วนร่วมและการปรับตัวให้ยุคที่มีความเปลี่ยนแปลง

จากสถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่งผลต่อการดำเนินงานของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนและทุกอาชีพในวงกว้าง ในช่วงแรกการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์อาจเป็นไปได้ยาก เพราะบางธุรกิจอาศัยการขับเคลื่อนธุรกิจโดยบุคคลเป็นหลัก เช่น ธุรกิจ

อุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร หรือแม้แต่การขนส่งล้วนหยุดชะงักทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผู้ประกอบการและพนักงานที่ทำงานในองค์กรนั้นๆ การปรับตัวสิ่งแรกที่เกิดขึ้นคือ การลดต้นทุนขององค์กร เช่น การลดเงินเดือนพนักงาน การอนุญาตให้หยุดงานโดยไม่รับค่าตอบแทน ร้ายแรงที่สุดคือการเชิญออกหรือการจ้างให้ออกจากงาน สิ่งที่ยุทธกิจต่างๆ เหล่านี้ ดำเนินการก็เพื่อพองให้ธุรกิจนั้นสามารถอยู่รอดได้ บางธุรกิจเริ่มปรับตัวได้ก็มี การให้ทำงานที่บ้าน (Work from Home) แต่เป็นการยากที่จะคาดการณ์ถึงคุณภาพของผลงานที่จะได้รับ หรือการนำผลิตภัณฑ์ วัสดุ วัตถุดิบต่างๆ ที่มีในองค์กรมาแปรเปลี่ยนให้เป็นเงินสดเพื่อรักษาสภาพคล่องของตัวเองไว้ อย่างไรก็ตามแล้วแต่ การดำเนินการดังกล่าวก็ไม่ได้สร้างความยั่งยืนและความอยู่รอดให้กับองค์กร ปัจจุบันสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าวเริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น ประชาชนได้รับวัคซีนมากขึ้น ธุรกิจเริ่มกลับมาดำเนินกิจกรรมภายใต้ข้อกำหนดของนโยบายภาครัฐ การทำงานที่บ้าน (Work from Home) เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น แต่บางองค์กรมีการปรับเปลี่ยนเป็นแบบ Hybrid Working คือ รูปแบบการทำงานที่พนักงานสามารถเลือกทำงานได้ทั้งจากออฟฟิศ บ้าน Satellite Office หรือจากที่ไหนก็ได้ (Remote Working) แทนที่การทำงานจะอยู่ในออฟฟิศเพียงแห่งเพื่อสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจในการทำงาน และให้เกิดผลลัพธ์ของงานที่ได้ทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนกทรัพยากรบุคคล (HR) ถือเป็นแผนกที่มีความสำคัญต่อองค์กรทุกองค์กร โดยเฉพาะจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานครั้งใหญ่ ภายในแผนกทรัพยากรบุคคลเองก็ต้องมีการปรับตัวภายในแผนก และยังคงช่วยเหลือให้คำปรึกษาแผนกต่างๆ ในองค์กรอีกด้วย งานวิจัยของ ทนงค์ศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ, ณัชนันท์ ศิริไสยาสน์ และโชติ บติรัฐ (2563) ที่ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน หลังจากจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในการทำงานพนักงานต้องปรับเปลี่ยนการทำงานโดยทำงานที่บ้านมากขึ้นเพื่อช่วยลดจำนวนผู้ติดเชื้อ และต้องใช้เทคโนโลยีรวมถึงช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายเพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกับทุกคนในองค์กรได้ หลายบริษัทจึงได้เริ่มลงทุนกับเทคโนโลยีเพื่อให้เข้ามาช่วยตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลการสื่อสารภายในองค์กร ทำให้ข้อจำกัดลดลง สะดวกต่อความคล่องตัวในการทำงานขององค์กรมากขึ้น บริษัทต่างๆ อาจจะกำลังชินกับการให้พนักงานทำงานที่บ้าน มีแนวโน้มว่าบ้านจะกลายเป็นเหมือนออฟฟิศของพนักงานในอนาคต “Home is the new office” สำหรับนโยบายนี้ก็มีข้อดีเพราะอาจเป็นจุดขายดึงดูดพนักงานใหม่ๆ ที่ต้องการความยืดหยุ่นของการทำงาน เพราะเขาเชื่อว่าศักยภาพของการทำงานไม่ได้หยุดอยู่แค่ที่ทำงาน โดยเฉพาะกับพนักงานรุ่นใหม่

ดังนั้น เพื่อเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HR) ในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงว่ามีการปรับเปลี่ยนตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอยู่ตลอดถึงกลยุทธ์ในการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ บทความนี้ผู้เขียนจึงจะนำเสนอสภาพของวิธีการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน การกำหนดกลยุทธ์ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ในการศึกษาผลกระทบของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งบทความวิชาการนี้ใช้วิธีการศึกษาทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและจากตำราดังนี้

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HR) เชิงรุกในยุคของการเปลี่ยนแปลง

การจัดการทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ ควรเน้นการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีที่เกิดขึ้น แนวทางการปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต่อพฤติกรรมและการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ของผกาพรรณ ไพรัตน์ และวิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์ (2564) พบว่า การอบรมและพัฒนา การมีอิสระในการทำงาน หน้าที่ความรับผิดชอบ ผลงานที่ส่งมอบให้องค์กร การให้รางวัล ล้วนเป็นองค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถ แรงจูงใจ และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานที่สามารถสร้างความได้เปรียบและความเข้มแข็งให้องค์กรได้และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ต่างๆ ในการทำงานเพื่อสร้าง

นวัตกรรมมีความแตกต่างตามลักษณะของงาน ประเภทงาน การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร โดยเฉพาะในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การพัฒนาทางเทคโนโลยีแบบไดนามิกในโลกดิจิทัลสมัยใหม่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ จากการจัดการแบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบใหม่ที่สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยของ Fenech (2022) เผยให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนทำให้การทำงานมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และในมุมมองของ Higgins (2020) จากสถาบันบริหารทุนมนุษย์ กล่าวว่า สิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันคือ ต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานที่ส่งผลต่อวิธีการทำงาน การเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ระบบการสื่อสาร อินเทอร์เน็ต บิ๊กดาต้า หรือ คอมพิวเตอร์ ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานขององค์กรไปตลอดกาล โดยเศรษฐกิจเปลี่ยนจากที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมมาเป็นเทคโนโลยี ส่วนพชรกันต์ นิมิตรศตกุล และวิโรจน์ เจริญลักษณ์ (2559) ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับบริบทและนโยบายขององค์กร ตั้งแต่การสรรหาและคัดเลือก การกำหนดทิศทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถ เป็นไปตามกลยุทธ์และนโยบายขององค์กร การบริหารจัดการค่าตอบแทน และสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด ประเมินผลการปฏิบัติงาน ความสำเร็จ ความผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์กร และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ทำให้องค์กรเกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้รวมถึงควมมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ต่างๆ

การทบทวนวรรณกรรมด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงรุก (Proactive Human Resources) พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเชิงรุก ควรเน้นด้านการดูแลบุคลากร มีการพัฒนาเตรียมความพร้อมและวิธีคิดในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงภาวะวิกฤติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ควบคู่กับด้านการบริหาร การเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อการทำงาน (ภัทราวดี ปริจำรัส, 2564) รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนลักษณะ และรูปแบบการบริหาร โดยมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ผสมผสานกับกลยุทธ์ขององค์กร โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถใหม่ๆ ของบุคลากรในองค์กร เช่น การฝึกอบรมให้บุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ ทางธุรกิจ รวมถึงเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน สามารถทำให้องค์กรผ่านภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นไปจนถึงสร้างกำไร โดยเน้นการปรับกลยุทธ์ในการบริหาร (วิภาสสร ยอดยิ่ง, 2564) กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงรุก มีองค์ประกอบ 5 ด้าน 1) การดึงดูดพนักงานที่มีศักยภาพเข้าร่วมงาน 2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) การดูแลรักษาบุคลากร 4) การสร้างความผูกพันของบุคลากร 5) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (สมพิศ ทองปาน, 2559) ในขณะเดียวกันการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ เป็นสิ่งที่ควรทำความเข้าใจไปพร้อมกัน เนื่องจากการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับโครงสร้างขององค์กร เพื่อให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน การปรับปรุงทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ของพนักงาน ควรสอดคล้องกับโอกาสและสถานการณ์ในปัจจุบัน (Lee, 2021)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่ (Modern Human Resource Management) ควรเน้นเรื่องการจัดการด้านกลยุทธ์ในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น องค์กรควรทำการตลาดภายใน เน้นการสื่อสารและการตอบสนองความต้องการของบุคคล การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การสร้างขวัญและกำลังใจ เพราะเมื่อพนักงานมีความสุขในการทำงานก็จะทุ่มเท ตั้งใจทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลลัพธ์ที่องค์กรจะได้รับคือ วัฒนธรรมและสังคมภายในองค์กรที่น่าอยู่และมีบรรยากาศในการทำงานที่ดี องค์กรสามารถรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพ และประสิทธิภาพในการทำงานที่สูง ยกระดับการแข่งขัน รวมถึงรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้ สิ่งที่สำคัญของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเชิงรุกควรเน้น ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินธุรกิจ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจัยภายนอกไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ลูกค้า ตลาดสินค้าหรือการบริการ ตลาดแรงงาน คู่แข่งขัน ฯลฯ ที่มีผลกระทบต่อเตรียมแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อที่จะสามารถร่วมวางแผนการ

บริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับนโยบายและกลยุทธ์ขององค์กร รวมทั้งแสดงบทบาทการเป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานต่างๆ (วิชุดา สร้อยสุต และคณะ, 2564)

บทบาทของผู้จัดการทรัพยากรมนุษย์ (HR Leader) ผู้นำในการพัฒนาองค์กรต้องมีความเข้าใจและตอบสนองความต้องการของบุคลากร (Employee Advocate) จากผลการศึกษาของ สมบูรณ์ โตจิตร (2564) พบว่า มี 3 บทบาท คือ 1) บทบาทความเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาความรู้ 2) บทบาทการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 3) บทบาทการเป็นผู้นำความทันสมัย ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานขององค์กรภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลง ช่วยสนับสนุนให้บุคลากรในสายงานทำงานได้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นอีกด้วย (ขวลิต ศุภศักดิ์ธำรง, 2561) นักบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่เพียงต้องมีความเชี่ยวชาญงานในหน้าที่ของตนเอง (Functional Expert) ยังต้องมีความรู้และความเข้าใจในธุรกิจขององค์กรที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ สามารถวางแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในเชิงรุกและทำหน้าที่เป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจให้กับองค์กรได้และสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุนมนุษย์ (Human Capital Developer) ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรและให้มีความพร้อมในการสนองตอบต่อปัญหาความท้าทายในองค์กรที่จะต้องเผชิญและเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงต้องผลักดันให้องค์กรเดินหน้าต่อไป ดังที่ อรรถนพ เรืองกัลป์ปวงศ์ และสราวรรณ เรืองกัลป์ปวงศ์ (2564) กล่าวถึงบทบาทใหม่ของผู้จัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ควรประกอบไปด้วย 1) มีความทันสมัย 2) มีความจริงใจ 3) สามารถสร้างแรงบันดาลใจได้ 4) ทำงานด้วยความโปร่งใส 5) สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ 6) มีความมุ่งมั่นตั้งใจ 7) มีความรับผิดชอบ 8) มีความทะเยอทะยานในการประสบความสำเร็จ 9) เป็นที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำที่ดี 10) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับทุกคนในองค์กร ดังนั้นการเป็นผู้นำในการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงรุก ควรที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการทรัพยากรมนุษย์แบบเก่าไปสู่บทบาทใหม่ที่สร้างสรรค์และท้าทาย เพิ่มประสิทธิภาพและผลกำไรของพนักงาน โดยเชื่อมโยงเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามา รวมถึงเปิดโอกาสให้พนักงานทุกภาคส่วนในองค์กรได้มีส่วนร่วมกับองค์กรมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัล

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัลมีวิธีการทำงาน ของบุคลากรให้สอดคล้องกับยุคการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัลและวิถี New Normal โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาสนับสนุนการปฏิบัติงาน การกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมองค์กรให้เข้าสู่สังคมดิจิทัล และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา เพื่อให้พนักงานและบุคลากรมีความสามารถในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทักษะในการใช้ภาษาสากล มีทักษะรอบรู้หลายด้าน และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย ดังคำกล่าวของ พิชญ์สินี มะโน (2562) ที่ได้กล่าวถึงผลกระทบเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลว่าส่งผลให้เกิด Digital Disruption ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต การทำงาน การเรียนรู้ ซึ่งเทคโนโลยีทำให้เกิด Digital Disruption อาจหมายรวมถึงปัญญาประดิษฐ์ อัลกอริทึมเรียนรู้เชิงลึก วิศวกรรมซอฟต์แวร์ การออกแบบวงจรรวม คลาวด์คอมพิวติ้ง การออกแบบส่วนเชื่อมต่อออนไลน์ หุ่นยนต์ ข้อมูลขนาดใหญ่ และการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผนวกเทคโนโลยีเหล่านี้เข้าด้วยกันย่อมทำให้เกิดเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มีบทบาทอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาต่างๆ แทนการแก้ปัญหาด้วยมนุษย์ มีนัยสำคัญว่าอาจมาแย่งอาชีพจากมนุษย์ได้ในอนาคต เช่น มีการนำปัญญาประดิษฐ์ มาใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคตไม่ใช่แค่เพียงทำให้การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพแต่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นต้นทุน ระยะเวลาในการจัดการและการพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นต้น ตามการศึกษา

ของจิรประภา อัครบวร และคณะ (2552) เพื่อให้การทำงานมีความสอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปและการทำงานให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด โดยต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่กับระบบที่จัดวางและการเตรียมความพร้อมบุคลากรสำหรับอนาคตเพราะต่อให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปอย่างไร เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าแค่ไหน ทรัพยากรมนุษย์ก็ยังเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรเข้าสู่การทำงานในโลกยุคดิจิทัล ที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

สำหรับประเทศไทย พบว่า การพัฒนาคนให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ต่อรากฐานของการพัฒนาคน คือ การพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะ การพัฒนากลุ่มผู้ทำงานให้สามารถนำนวัตกรรม มาใช้เพื่อพัฒนางานของตนให้มีผลิตภาพ/ผลผลิตสูงขึ้น พร้อมกับเทคโนโลยีที่เข้ามารองรับ สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง อันได้แก่ ระบบการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) หรือระบบเทคโนโลยีธุรกรรมทางการเงิน และต้องมีการปรับชุดความคิด (Mindset) ของทรัพยากรมนุษย์ที่ทันสมัยและมีแผนงานเตรียมความพร้อมทั้งที่อยู่ในตลาดแรงงานปัจจุบันและที่จะเข้ามาเสริมในอนาคตอย่างตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการยุคดิจิทัล ซึ่งจากการวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้ม การบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคประเทศไทย 4.0 แนวทางการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคลากรในฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เพื่อก้าวสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ในทิศทางเดียวกัน โดยการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงรุก (Proactive Human Resources Management Strategy) เป็นกระบวนการบริหารงานบุคคลที่มีการเชื่อมโยงกับกลยุทธ์องค์กร มุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ เช่น การเตรียมบุคลากรภายในองค์กรให้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจอย่างทันที่ หรือมีการคาดการณ์ถึงการเปลี่ยนแปลง ที่อาจจะเกิดขึ้น ไว้ล่วงหน้าแล้วเตรียมวางแผนกลยุทธ์ทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ พร้อมปรับตัวให้ เข้ากับการเปลี่ยนแปลง (ชัยรัตน์ ขามพูนท และคณะ, 2564; ภัทราวดี ปริจำรัส, 2564)

การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการนำมาใช้กับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุค 4.0 (Digital HR) โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการทำงาน เพราะมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเป็นหลัก มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาประยุกต์ใช้ในงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ (Cloud Storage) เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้พื้นที่แบบออนไลน์ 2) ช่องทางสื่อสารออนไลน์ (Social Media) ดังนั้น ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จึงควรใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ 3) การประชุมทางไกล (Video Conference) ที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้เสมือนอยู่ในห้องเดียวกัน 4) การทำงานแบบดิจิทัล (Digital Workplace) ซึ่งมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในยุควิถีใหม่ (New Normal) คือให้มีทำงานแบบดิจิทัล คือ ต้องการปรับปรุงรูปแบบการทำงานภายในองค์กรให้เป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบ เพื่อช่วยให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น 5) เทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Technology) ที่มีพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ทำให้การดำเนินชีวิต สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น 6) วัฒนธรรมการเชื่อมโยงกันระหว่างโลกการทำงานกับโลกส่วนตัว ที่จะเป็นการติดต่อได้ตลอดทุกที่ทุกเวลา 7) สังคมของการมีส่วนร่วม การบริหารงานแบบสมัยใหม่ ต้องมีเครื่องมือในการส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ต้องสร้างระบบการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในองค์กร และสร้างโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ (ประคอง สุคนธจิตต์, 2562)

ผลกระทบของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในยุคปัจจุบันและอนาคตท่ามกลางสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในภูมิภาค นำไปสู่การขยายตัวของการแข่งขันการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านการผลิตและการค้ารวมทั้งการแข่งขันกับประเทศที่มีระดับ การพัฒนาเศรษฐกิจที่ล้ำหน้า องค์กรมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีส่งผลกระทบต่อเพิ่มผลผลิตภายในองค์กรไม่ว่าจะเป็นการจัดการสวัสดิการและความมั่นคงทางด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการและในการทำงาน เป็นการสร้างความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการทำงานให้กับพนักงาน

การปรับกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในเชิงธุรกิจเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการทั้งหมด ตั้งแต่สรรหาจนถึงเลิกจ้าง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ธุรกิจใหม่ที่เกิดขึ้น สภาพแวดล้อมการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น การจัดการองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดทำแผนกลยุทธ์ต้องสอดคล้องกับภารกิจ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ขององค์กร (Aslanertik & Çolak, 2021) นอกจากนั้นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ควรคำนึงถึงความสมดุลในชีวิตการทำงานของพนักงาน ผลการวิจัยของ Budhiraja, Varkkey & McKenna (2021) มีการระบุตัวบ่งชี้ซึ่งแสดงถึงความสมดุลในชีวิตการทำงานของพนักงาน โดยรวมเป็นความต้องการส่วนบุคคล ครอบครัว และสังคม ความยืดหยุ่นของระบบงาน โอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา และบทบาทที่ชัดเจนและน่าดึงดูดใจ

แม้ว่ากลยุทธ์จัดการทรัพยากรมนุษย์จะมองว่าทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จขององค์กร แต่ก็ยังไม่เท่าผลกำไรที่ได้รับจากพวกเขา ดังนั้นการปรับกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ควรที่จะมีความยืดหยุ่นและกระบวนการที่จะพัฒนา รักษา และสนับสนุนพนักงานการก้าวไปสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืน (Azizi et.al., 2021) ดังนี้

กลยุทธ์	การดำเนินการ
1.การทำงานที่มีความยืดหยุ่นและเสมือนจริง Budhiraja, Varkkey & McKenna (2021)	- ส่งเสริมให้พนักงานทำงานที่บ้าน ทำงานทางไกล - มีชั่วโมงพักและความยืดหยุ่นในการพัก -การจัดการความสมดุลในการทำงาน การกำหนดเป้าหมายออกแบบงานที่มีประสิทธิภาพ - สร้างวิธีทำงานของพนักงานตั้งแต่มาถึงที่ทำงานจนถึงออกเดินทางกลับบ้านให้เสมือนจริงมากที่สุด - ให้ความรู้พนักงานเกี่ยวกับวิธีการทำงานหรือส่งมอบงานในสถานการณ์ต่างๆที่อาจเกิดขึ้น
2.การตรวจสอบความพร้อมของพนักงาน เกี่ยวกับอุปกรณ์ต่างๆในการทำ Home Office	- จัดหาทรัพยากรที่เพียงพอ เช่น สินทรัพย์ไอที เพื่อตอบสนองความต้องการของพนักงานเพื่อช่วยให้พวกเขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ - ให้การสนับสนุนพื้นฐานด้านไอทีไปยังพนักงานใหม่ - สร้างโปรแกรมประมวลผลสำหรับการสื่อสาร - เชื่อมต่อเครือข่ายลูกค้าเข้ากับเครือข่ายองค์กรในบ้านพนักงานในช่วงวิกฤตการณ์ปัจจุบัน เพื่อดำเนินธุรกิจต่อไป
3.จัดให้มีการฝึกอบรมพนักงาน เพื่อเพิ่มทักษะใหม่ Budhiraja, Varkkey & McKenna (2021)	- จัดให้มีการประชุมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างทักษะ แบ่งปันความรู้ และการเรียนทางไกล - พัฒนาทักษะของพนักงานด้วยการสร้างแพลตฟอร์มที่ใช้งานง่าย ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมให้พนักงานและผู้จัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การประชุมเพื่อให้เป็นไปตามการประชุมที่เข้าร่วมโครงการมอบหมายให้กับพนักงาน
กลยุทธ์	การดำเนินการ
4.การมีส่วนร่วม การพัฒนา และ	- สร้างกลุ่มการสื่อสารอย่างเป็นทางการบนช่องทางสื่อสารออนไลน์

- การส่งเสริมพนักงานการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ช่องทางใหม่ๆ
- ต่างๆ และการสื่อสารระหว่างผู้จัดการและพนักงานเป็นประจำ
- ใช้บริการกลุ่ม SMS และส่งข้อความถึงพนักงานทุกคนในองค์กร
 - สร้างแพลตฟอร์มคลาวด์ที่ดาวน์โหลดผ่านโทรศัพท์มือถือเพื่อให้พนักงานสามารถค้นหาและอ่านเนื้อหาที่อัปเดตได้อย่างเต็มที่
 - สื่อสารกับผู้จัดการหรือหัวหน้างานอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการทำงานจากที่บ้าน เพื่อให้พนักงานสามารถสื่อสารในสภาพแวดล้อมการทำงานแบบใหม่ได้
 - สร้างปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารของพนักงานกับผู้จัดการ เช่น การเล่นเกมของทีม หรือ การระดมสมอง
5. การใช้วิธีการใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนและการดูแลสุขภาพรวมถึงสวัสดิการต่างๆ
- สร้างไลน์เพื่อช่วยเหลือพนักงานและให้คำปรึกษาทางไกลทางการแพทย์เพื่อรักษาสุขภาพและลดความเครียด
 - จัดสัมมนาผ่านเว็บและพูดคุยเรื่องสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ
 - ช่วยเหลือและสนับสนุนพนักงานด้วยการระบุว่าพนักงานอาศัยอยู่ที่ใด ทำกิจกรรมใดบ้าง เช่น พนักงานต้องทำอาหารเอง บริษัทสามารถให้เวลาพวกเขาเพียงพอสำหรับทำอาหารทานเองหรือไม่
 - ให้รางวัลพนักงานที่กระตือรือร้น
 - เสนอผลประโยชน์เพิ่มเติมเพื่อชดเชยพนักงานแทนการลดการจ่ายเงินพนักงาน และพยายามให้ผลประโยชน์เพิ่มเติมแก่พนักงาน วิธีที่การจัดการกับพนักงานในสถานการณ์วิกฤติจะทำให้พวกเขาจำได้ว่าองค์กรเราช่วยเหลือพวกเขาอย่างไร
 - ตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการใช้นโยบายอย่างเท่าเทียมกันสำหรับผู้ปฏิบัติงานระยะไกลและในสำนักงานทุกคน
6. จัดกิจกรรมออนไลน์ สำหรับพนักงาน
- Budhiraja, Varkkey, McKenna (2021)
- การสื่อสารเสมือนจริงกับพนักงาน
 - การใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของพนักงานที่สร้างสรรค์ เช่น การประชุมทีมเสมือนแบบโต้ตอบ การเฉลิมฉลอง เช่น วันเกิด วันครบรอบ หรือ แสดงความสามารถส่วนตัว (ภาพวาด ดนตรี)
7. เสริมสร้างประสิทธิภาพให้พนักงาน
- เสริมสร้างคนเก่งภายในทีม ให้พนักงานในที่ที่มีการสอนงาน ให้คำแนะนำกัน แทนการจ้างที่ปรึกษา
 - ข้อเสนอแนะเป็นระยะจากพนักงาน
8. การใช้มาตรการด้านความปลอดภัยของพนักงานและ เน้นสภาพการทำงาน
- การใช้อุปกรณ์ป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค
 - แจกจ่ายอุปกรณ์ป้องกันให้กับพนักงานตามดุลยพินิจ
 - กลยุทธ์ของแผนกในองค์กรที่ครอบคลุมและทั่วถึง เช่น ความร่วมมือภายในองค์กรผ่านการปฏิบัติตามควบคุมสุขภาพและการติดเชื้อในสถานที่ทำงาน การใช้เครื่องกรองอากาศที่มีประสิทธิภาพสูงในการลดเชื้อโรค
 - วิธีการแยกพนักงานออกจากลูกค้า สถานที่ล้างมือในสถานที่ทำงาน จัดหาอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลสำหรับพนักงานและลูกค้า (หน้ากาก หน้ากาก)

ทดสอบพนักงาน ดำเนินนโยบายสนับสนุน และส่งเสริมให้พนักงานทำ
ตามนโยบายของภาครัฐ

กลยุทธ์

การดำเนินการ

- 9.ความมุ่งมั่นของแผนการจัดการทรัพยากรมนุษย์
- การสื่อสารที่โปร่งใส การกำหนดนโยบายใหม่ การวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันพนักงานป้องกันโควิด-19
 - การกำกับดูแลและติดตามในระหว่างวันทำการเพื่อติดตามการดำเนินงานของมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด แก่ไขข้อพิพาท รับข้อเสนอแนะในสถานที่ และใช้มาตรการใหม่

สรุป

จากเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่รูปแบบของทรัพยากรมนุษย์ที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการขยายขีดความสามารถในการทำงานของผู้คนและสภาวะโลกที่กำลังเข้าสู่สังคมดิจิทัล ทำให้บทบาทของทรัพยากรบุคคลเป็นส่วนในการขับเคลื่อนการทำงานที่พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจ พัฒนาลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถไปจนถึงมีทักษะในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งพนักงานยังเกิดการพัฒนาศักยภาพ โดยการพัฒนาศักยภาพของพนักงานในองค์กรนั้นอาจทำได้โดยกระบวนการฝึกอบรม การเรียนรู้อย่างจริงจัง การศึกษาออกสถานที่ และการได้มีโอกาสถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน มนุษย์ต้องการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอในขณะเดียวกันองค์กรก็ต้องการเติบโต องค์กรจะก้าวไปข้างหน้าได้ด้วยการสนับสนุนของพนักงานทุกคนที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแนวทางที่เหมาะสมในอนาคต

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต มีการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานและช่วยผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จ ทำให้บุคคลได้รู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง ทั้งนี้การพัฒนาต้องควบคู่กับการพัฒนาทางด้านสายอาชีพและความรู้ทั่วไป รวมถึงเรื่องวัฒนธรรมองค์กร นอกจากนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ประสบความสำเร็จต้องพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรที่เป็นแบบแผน โดยมุ่งเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรแต่ละแผนกโดยจัดทำแผนร่วมกัน มีการหมุนเวียนงาน เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีแนวทางที่เหมาะสมในการทำงานในอนาคตต่อไป

รายการอ้างอิง

- จิระประภา อัครบวร และคณะ. (2552). *การจัดการความรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- ขวลิต ศุภศักดิ์ธำรง. (2561). บทบาทของฝ่ายการจัดการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 1702-1713.
- ชัยรัตน์ ขามพูนท, กมลพร กัลยาณมิตร, สติธัย นิยมญาติ และทัศนีย์ ลักษณะวิชช. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 195-208.
- ทัมมพร นิพนธ์พิทยา. (2561). ความสำคัญของการวิจัยทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 1(2), 121-136.

- ทงศ์ศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ, ณัชนันท์ ศิริไสยาสน์ และโชติ บดีรัฐ. “New Normal” วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทย หลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(3), 371-386.
- ณาสีทิพย์ เพิ่มเพียร. (2564). การสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้สมัครงานแนวโน้มการสรรหาบุคลากรที่ผู้บริหาร HR ต้องรู้. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 13(1), 267-278.
- ประคอง สุคนธ์จิตต์. (2562). ทรัพยากรมนุษย์ยุค 4.0. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นายเรืออากาศ*, 7, 17-28.
- ผกาพรรณ ไพรัตน์ และวิชญพงษ์ โพธิ์พูนท์. (2564). อิทธิพลแนวทางปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ต่อพฤติกรรม การสร้างนวัตกรรมในการทำงาน: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. *National & International Conference*, 2(14), 486-495.
- พัชรกานต์ นิมิตรตติกุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2559). กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(3), 631-652.
- พิชญ์สินี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค DIGITAL DISRUPTION ต่อการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(1), 1-6.
- ภัทราวดี ปรีจำรัส. (2564). ผลกระทบของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงรุกที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรม ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ภิราช รัตนันต์. (2558). พันธกิจและบทบาทของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 10(30), 1-16
- วิชุดา สร้อยสุด, เมธินี อินทร์บัว, จีรภา มิ่งเชื้อ, ยุวดี เคน้าอ่าง และโชติ บดีรัฐ. (2564). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรยุคปัจจุบัน. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 340-352.
- วิภัสสร ยอดยิ่ง. (2564). บทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ในการรับมือกับสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) (สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- สมบูรณ์ โตจิตร. (2564). บทบาทผู้นำในการพัฒนาองค์กร. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 1 (3), 62-70.
- สมพิศ ทองปาน. (2559). HR เชิงรุกในยุคของการเปลี่ยนแปลง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 265-258.
- อรณพ เรืองกัลป์วงศ์ และสรวรรณ เรืองกัลป์วงศ์. (2564). บทบาทใหม่ของผู้นำการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุค เศรษฐกิจดิจิทัล. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*, 2(3), 64-77.
- Aslanertik, Banu Esra & Çolak, Murat. (2021). The Link Between Sustainability Reporting and The Core Characteristics of Sustainable Human Resource Management. *International Journal of Contemporary Management Research Article*, 57, 15-24. Retrieved From <https://sciendo.com/pdf/10.2478/ijcm-2021-0010>
- Azizi, Mohammad Reza, Atlasi, Rasha, Ziapour, Arash, Abbas, Jaffar & Naemi, Roya. (2021). Innovative human resource management strategies during the COVID-19 pandemic: A systematic narrative review approach. *Heliyon*, 7(6), e07233. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07233>

- Budhiraja, Sunil, Varkke, Biju & McKenna, Stephen. (2021). Work-life balance indicators and talent management approach: a qualitative investigation of Indian luxury hotels. *Employee Relations: The International Journal*© Emerald Publishing Limited, 0142-5455. DOI 10.1108/ER-05-2021-02.
- Fenech, Roberta. (2022). Human Resource Management in a Digital Era Through the Lens of Next Generation Human Resource Managers. *Journal of Management information and Decision Sciences*, 25(S1), 1-10.
- Higgins, Jeff. (2020). *New Era for HR, A New Human Capital Reporting Standard*. Retrieved on 25 May, 2022, from <https://www.hcml.co/post/a-new-era-for-hr-a-new-human-capital-reporting-standard>
- Lee, Soo-Hoon. (2021). An Attention-Based View of Strategic Human Resource Management. *Academy of Management Perspectives*, 2(35), 237-247.

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ : มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพ

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช

สุดาวรรณ มีบัว¹

Holy Water: Cultural Heritage and the Potential Development of Cultural Tourism in Nakhon Si Thammarat

Sudawan Meebua¹

Received 21/03/2022

Revised 17/06/2022

Accepted 22/06/2022

บทคัดย่อ

การศึกษาแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราชมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ชุมชน พิธีกรรม ของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) แนวทางการสร้างฐานการเรียนรู้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ การสำรวจ สภาพพื้นที่ การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ และผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนการพัฒนา โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้และพัฒนาารูปแบบการอนุรักษ์พัฒนา หาแนวทางสนับสนุนการเป็นแหล่งเรียนรู้ทาง ความเชื่อความศรัทธา

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เมืองนครศรีธรรมราช มีคุณสมบัติครบองค์สามสามารถนำไปใช้ในการประกอบ พิธีกรรมให้เข้มแข็งมีจำนวน 6 แหล่ง คือ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดหน้าพระลาน แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดเสมาเมือง แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดเสมาชัย แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดประตูล้าว แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราช และแหล่งน้ำ ศักดิ์สิทธิ์ห้วยเขมาหาชัย แนวทางการสร้างฐานการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จากชุมชนและสังคม การเตรียมความพร้อมที่จะต้องเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ให้ดูดีน่าศรัทธา สะดวกแก่การเข้าถึงคนในบริเวณนั้นมีความผูกพันมีสำนึกต่อชุมชนค่อนข้างเข้มข้น มีพลังขับเคลื่อน เคลื่อนไหวกิจกรรม มีฐานความคิด ความเชื่อความศรัทธาใน แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังมากพอ จัดกิจกรรมความเชื่อ กิจกรรมเชิงกระบวนการทางสังคมให้เกิดภาพลักษณ์เชิงบวกทั้งต่อ แหล่งน้ำและต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ฐานการเรียนรู้ กิจกรรมความเชื่อความศรัทธา

¹ สาขาการจัดการวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat

E-mail: sudawan_mee@nstru.ac.th

Abstract

The study of Holy Water: Cultural Heritage and the Development of the Cultural Tourism Potential in Nakhon Si Thammarat aims to 1) study the general context, history, community beliefs, and rites of the holy water in Nakhon Si Thammarat 2) study the cultural tourism potential of the holy water in Nakhon Si Thammarat and 3) build the learning base of holy water to encourage the cultural tourism. The study was the qualitative research. Data was collected by studying historical document, using area survey, interviewing experts and people who involve in the holy water. Then data was analyzed and synthesized. Learning process and the model development of preservation were used to visualize the lesson learned and to find ways to support for belief and faith learning sources.

The research shows that there are 6 holy waters which have completely three characteristics in Nakhon Si Thammarat: the well in front of Phra Lan Temple, the well of Semamuang Temple, the well of Semachai Temple, the well of Pratoohaw Temple, the Pak Nakaraj Brook, and Khao Mahachai Brook. For ways to develop the preservation, learning base must be built to be cultural attractions by using the community and society participation, preparing, and building the areas to be a good and faithful, providing the convenience to locals to easily access, making strong social connection and responsibility, generating the power to move the social activities, possessing thoughts, beliefs, and faiths in holy water and organizing social activities to continuously promote the positive images of the holy water and the communities.

Keywords: holy water, learning base, belief and faith activities

บทนำ

นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนา มากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมืองนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1,800 ปี มาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย (ธิดา สารยา, 2526, หน้า 94) ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งมีความเจริญสูงสุด ได้มี อำนาจครอบคลุมหัวเมืองรายรอบถึงสิบสองเมือง เรียกว่า “เมืองสิบสองนักษัตร” นครศรีธรรมราชจึงเป็นรัฐใหญ่ เป็นศูนย์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ศูนย์กลางการปกครองและศูนย์กลางประเพณีสมัยสุโขทัย นครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นแคว้น อิสระที่สำคัญยิ่งในภาคใต้ ได้มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ศาสนา และภาษาวรรณกรรมต่อกัน ครั้นสมัยอยุธยา นครศรีธรรมราชได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอกและมีบทบาทสำคัญสำคัญในการ ปกครองดูแลหัวเมืองต่างๆ ในภาคใต้ทั้งหมด (ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2550) ดังนั้น นครศรีธรรมราชแดนพุทธภูมิเป็นแหล่งศาสนาที่สำคัญ คือ ศาสนาพราหมณ์จากอินเดียและศาสนาพุทธ เจดีย์พระมหาธาตุถือเป็น ศูนย์กลางและศูนย์รวมของศาสนาทางภาคใต้ ทั้งนี้มีหลักฐานที่หลงเหลืออยู่มากมาย เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุหรือ แหล่งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญทางวัฒนธรรมที่มีอยู่จนปัจจุบัน และกลายเป็นมรดกทาง

วัฒนธรรมของนครศรีธรรมราชอันเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษของชาวนครศรีธรรมราชสร้างมาในอดีต และยังคงดำรงมาจนถึงปัจจุบัน มีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ งานฝีมือ ภาษา ความเชื่อ และประเพณี โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศาสนาความเชื่อ พิธีกรรม ชาวนครศรีธรรมราชยังคงปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนพิธีของตน เช่น พิธีรับเสด็จพระอิศวรหรือพิธีแห่นางกระดาน พิธีสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์ และงานเดือนสิบของเมืองนครศรีธรรมราช (เกษม จันทรดำ, 2551, หน้า 61-63)

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเคยมีอิทธิพลต่อนครศรีธรรมราช ความเชื่อและพิธีกรรมหลายอย่างในศาสนาดังกล่าวยังปรากฏร่องรอยอยู่ไม่น้อย ความเชื่อก็ยังเข้ามาผสมผสานในวิถีชีวิตอยู่ไม่น้อยโดยเฉพาะเกี่ยวกับน้ำพระพุทธรูป หรือความเชื่อเรื่องน้ำอภิเชก ผู้คนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์มีความเชื่อตรงกันประการหนึ่ง คือ เมื่อจะประกอบพิธีกรรมใดต้องมีน้ำเป็นตัวประกอบสำคัญ เพราะถือว่าน้ำเป็นธาตุที่อ่อนโยน ร่มเย็นแก่ผู้คน ดังนั้นจึงนิยมใช้น้ำเป็นหลัก น้ำที่ใช้ในพิธีดังกล่าวต้องเป็นน้ำที่สะอาดและปราศจากตะกอนสี และตักมาจากแหล่งหรือชัยภูมิที่เหมาะสม ทำโดยคนดี เจตนาดี และพิธีกรรมดี จึงถือว่าน้ำศักดิ์สิทธิ์ ในปัจจุบันจังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์จำนวน 6 แหล่ง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมตักน้ำ คือ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลาน เป็นบ่อน้ำซึ่งตั้งอยู่ในวัดหน้าพระลาน ทางทิศใต้ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาเมือง เป็นบ่อน้ำซึ่งตั้งอยู่ทางทิศอีสานของวัด สร้างขึ้นพร้อมกับการตั้งวัดเสมาเมือง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย เป็นบ่อน้ำซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของวัดเสมาเมือง บ่อน้ำตั้งอยู่ทางทิศอีสานของวัด เสมาชัยหมายถึงการชนะ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดประตูลำ เป็นบ่อน้ำซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลคลัง อำเภอมือง ปัจจุบันอยู่ในโรงเรียนอนุบาลจังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยเขมมาชัย เป็นห้วยซึ่งมีน้ำไหลมาจากเขาเขมมาชัย ผ่านลงมาทางแนวป่าหลังบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราช เป็นห้วยที่มีความคล้ายเหมือนพญานาคราช อยู่ที่ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา (เดิมอยู่ในท้องที่อำเภอมือง) การประกอบพิธีพิธีกรรมตักน้ำของจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงมีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์จำนวน 6 แหล่งนี้เป็นประจำทุกพิธีพิธีกรรม และในปี 2562 จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทยให้รับผิดชอบในการจัดทำน้ำอภิเชกของจังหวัดเพื่อนำไปประกอบพิธีเสกน้ำอภิเชกในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก (หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562, หน้า 17-19)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงควรมีการศึกษาถึงบริบทแหล่งน้ำแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประวัติความเป็นมา ความเชื่อชุมชน พิธีกรรมของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ศักยภาพที่มีควรพร้อมต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแนวทางการสร้างฐานการเรียนรู้ของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนได้รู้จักกันแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์อย่างแพร่หลาย และมีความเข้าใจในสำคัญของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ สามารถสร้างแนวทางเพื่อนำไปสู่การวางพื้นฐานพัฒนาการเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สุตาวรรณ มีบัวและคณะ (2552) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยเขมมาชัยเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ในปัจจุบันนี้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความคาดหวังอย่างยิ่งว่า พระบรมธาตุจะเป็นอีกหนึ่งมรดกโลกที่สำคัญในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญทั้ง 6 แหล่งของนครศรีธรรมราชควรได้รับการพัฒนา และส่งเสริมให้เกิดการประชาสัมพันธ์ที่โดดเด่น น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อไป นอกจากนี้การสามารถพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ ประกอบกับองค์ความรู้ในเรื่องแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ยังคงมีน้อยมาก หากได้รับการอนุรักษ์ พัฒนา จะสามารถสร้างประโยชน์อีกมากมายให้สมกับที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาเนิ่นนานคู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อชุมชน พิธีกรรมของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. แนวทางการสร้างฐานการเรียนรู้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม(Field Study) โดยการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและงานวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ นักวิชาการ นักบริหาร บุคลากรทางวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ประชาชน ทั้งหมด 100 คน โดยระยะเวลาผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 1 ปี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 10 คน เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ
ผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรม ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวหรือรองผู้อำนวยการ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 คน ปราชญ์ หรือนักวิชาการ ผู้มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีความรู้ทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ด้วยวิธีการสุ่มคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 5 คน รวมจำนวน 10 คน
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือประชาชนทั่วไป ในพื้นที่แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ตั้งอยู่ คือพื้นที่อำเภอเมือง และพื้นที่อำเภอลานสกา จำนวนพื้นที่ละ 10 คน รวมจำนวน 20 คน และนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งน้ำ 6 แหล่ง แหล่งละ 10 คน รวมจำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสำรวจเบื้องต้น (Basic Survey) และแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไป นักวิชาการ นักบริหารที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการท่องเที่ยววัฒนธรรม แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว บริบทแหล่งท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) แบบสังเกต (Observation) เป็นแบบสังเกตและมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อใช้สังเกตกลุ่ม

ประชาชน ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและสภาพทั่วไปภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ร่วมกิจกรรมเมื่อมีการพลีกรรม ตักน้ำศักดิ์สิทธิ์แต่ละแหล่งน้ำ

ผลการวิจัย

บริบททั่วไปของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อชุมชน พิธีกรรม ของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช ยังคงมีความเชื่อและพิธีกรรมหลายอย่างในศาสนายังปรากฏอยู่ อย่างต่อเนื่อง บุคคลและกลุ่มคนที่นับถือ ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์มีความเชื่อตรงกันประการหนึ่ง คือเมื่อจะประกอบพิธีกรรมใดต้องมีน้ำเป็นองค์ประกอบ สำคัญ เพราะถือว่าน้ำเป็นธาตุที่อ่อนโยนและร่มเย็นแก่ผู้คน ดังนั้นจึงนิยมใช้น้ำเป็นหลัก เช่น น้ำพระพุทธมนต์ และน้ำอุทิศ ส่วนกุศล เป็นต้น น้ำที่มาใช้ในพิธีดังกล่าวต้องเป็นน้ำใสสะอาด ปราศจากตะกอนและสารแขวนลอย ปราศจากกลิ่นและสี และตักมาจากแหล่งหรือชัยภูมิที่เหมาะสมเมื่อนำน้ำมาใช้ในพิธีกรรมใด ก็ต้องมีพิธีการอันประกอบของกรรมดีสามประการ (องค์สาม) คือ คนดี เจตนาดี และพิธีกรรมดี จึงจะถือเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ 6 แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ในอำเภอเมืองจำนวน 5 แหล่ง และอำเภอลานสกาจำนวน 1 แหล่ง โดยมีบริบททั่วไปของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง 6 บ่อ และความพร้อมด้านศักยภาพของแหล่งน้ำสรุปตามแบบสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์ในการพิจารณาและการ กำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว คือ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดหน้าพระลาน

วัดหน้าพระลาน ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพทั่วไปเป็นบ่อน้ำใสสะอาด ในโบราณมีความเชื่อว่าน้ำในบ่อนี้มีน้ำหนักมากกว่าบ่ออื่นๆ เชื่อกันมาว่าหากใครได้ดื่มกินจะมี ปัญญาดี มีวาสนาสูง และมีโอกาสได้เป็นขุนนาง

ปัจจุบัน ตั้งอยู่ในที่ตั้งที่สะดวก เข้าถึงง่าย ดูเหมาะสมที่จะให้ผู้มีศรัทธาเชื่อถือสามารถเดินทางเข้าไปชมได้อย่าง สะดวก และสามารถนำเอาน้ำในบ่อที่เป็นน้ำมนต์สิริมงคล มาดื่มกิน ล้างหน้าเพื่อเป็นมงคลแก่ตนเอง และนำกลับไปใช้ใน พิธีกรรม หรือพิธีการต่างๆ ตามความเชื่อ ตามความศรัทธา โดยสภาพพื้นที่บริเวณโดยรอบ ทางวัดได้จัดให้มีความสะดวก สะดวก ดูดี สังเกตเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่น่าเคารพเชื่อถือค่อนข้างดี ด้านศักยภาพความพร้อมในการรองรับ นักท่องเที่ยว สามารถทำเส้นทางเดินชมเชื่อมต่อภายในวัด และบ่อตั้งอยู่มองเห็นชัด มีป้ายบอกชื่อบ่อน้ำและประวัติความเป็นมาอย่างสั้นๆ แต่เก่าโถมไปตามเวลา

ภาพที่ 1 ภาพบ่อน้ำวัดหน้าพระลาน เลขที่ 7/3 หมู่ 3 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดเสมาเมือง

วัดเสมาเมืองเป็นวัดเก่าแก่อีกวัดหนึ่ง อายุสร้างใกล้เคียงกับบรมธาตุเจดีย์ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาเมือง เป็นบ่อน้ำในพื้นที่วัดอยู่ด้านใน การเดินทางเพื่อเข้าถึงไม่ค่อยสะดวก ไม่มีป้ายบอกที่ชัดเจน การเข้าถึงต้องเดินผ่านพื้นที่ อาคาร ในบริเวณวัด ไม่ค่อยสะดวกนัก และบ่อน้ำอยู่ในสภาพที่ไม่ได้ใช้งานมานาน การดูแลบูรณะ และสภาพแวดล้อม ไม่ค่อยพร้อมที่จะใช้งาน การที่ผู้มีศรัทธา เชื่อถือจะเข้าถึง หรือเข้าไปเอน้ำศักดิ์สิทธิ์มาใช้ มาประกอบพิธีจึงยังไม่ค่อยสะดวก สภาพบริบทโดยทั่วไปต้องปรับปรุงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินเข้าไปชมได้อย่างสะดวก สะอาดและปลอดภัยให้มากขึ้น เมื่ออยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่มีใบไม้ร่วงหล่นทับจนกลายเป็นสกปรก เหมือนบ่อน้ำไม่ได้รับการดูแล หลังคาทรุดโทรม เนื่องจากอยู่ในบริเวณวัดที่อยู่ริมศาลาและรอบรั้ววัด ไม่เอื้อให้ผู้พบเห็นหรือนักท่องเที่ยวที่จะแวะชมเข้าชมได้ง่ายนัก

ภาพที่ 2 ภาพบ่อน้ำวัดเสมาเมือง เลขที่ 1186 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดเสมาชัย

วัดเสมาชัยเป็นวัดคู่แฝดกับวัดเสมาเมือง อยู่ทางทิศเหนือวัดเสมาเมือง เคยเป็นวัดสำคัญของเมืองนครฯ ที่มีการสร้างสมัยเดียวกับวัดเสมาเงิน วัดเสมาทอง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย แต่เดิมเป็นน้ำขนาดเล็กกรุสื้เหลี่ยม ผนังบ่อแต่ละด้านก่อด้วยอิฐซีเมนต์ มีต้นโพธิ์ใหญ่ขึ้นอยู่ข้างบ่อ น้ำในบ่อนี้ถือว่ามีความสะอาดและศักดิ์สิทธิ์ใช้ประกอบพิธีสำคัญเช่นเดียวกันน้ำบ่อวัดประกอบพิธีตักน้ำเพื่อไปรวมที่วิหารหลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ในครั้งนี้จึงได้มีการบูรณะบ่อน้ำวัดเสมาชัยเพื่อบริเวณบ่อมีความสะอาดเรียบร้อย ตามควรแก่สถานะ บริบทแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อเสมาชัย เป็นบ่อที่อยู่ใกล้กับศาลเจ้าพ่อเสมาชัย และใกล้ถนนใหญ่เส้นราชดำเนิน-สนามกีฬา ซึ่งเป็นเส้นหลักในการเข้าตัวเมืองนครราชสีมา สามารถจัดบริเวณให้ อยู่ใกล้ถนนใหญ่ จอดรถริมถนนได้ มีประตูเปิดเข้าออกเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียนเทศบาล มีเด็กนักเรียน ครู ผู้ปกครองจำนวนมากในแต่ละวัน แต่ละเดือนเข้ามา สามารถสร้างสิ่งแวดล้อม มีต้นไม้ใหญ่ แสงเงาให้เกิดความเชื่อถือ เคารพต่อเจ้าพ่อเสมาชัย และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ จะช่วยหนุนเสริมศักยภาพของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ได้มาก

ภาพที่ 3 ภาพบ่อน้ำวัดเสมาชัย เลขที่ 585 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดประตู่ขาว

วัดประตู่ขาว เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในตัวเมืองนครศรีฯ ปัจจุบันเป็นวัดร้างกรมศาสนาอนุญาตให้ใช้เป็นพื้นที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลจังหวัดนครศรีธรรมราช (ณ อุทิศ) วัดนี้แต่เดิมมีบ่ออยู่บ่อหนึ่ง น้ำใสสะอาดและเย็นทุกฤดูกาล เล่าสืบกันมาว่า เจ้าอาวาสเป็นพระสงฆ์ที่มีอาคม มีความสันตติจิตเจตนาในทางไสยศาสตร์ ในสมัยที่มีศึกพม่าสงครามเก้าทัพมาตีเมืองนครฯ เจ้าอาวาสได้เคียดน้ำในบ่อวัดประตู่ขาวไปเสกเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ประพรมแก่เหล่าทหารก่อนออกรบ นับว่าเกิดกำลังใจแลอีกเหนือกว่าน้ำมนต์วัดอื่นๆ ด้วยเหตุนี้เมื่อมีอิทธิพลกรรมภิเษกน้ำทั้งในด้านพุทธจักรและอาณาจักรแหล่งน้ำบ่อวัดประตู่ขาวจึงกลายเป็นแหล่งสำคัญที่สุดที่ทุกคนมักระลึกถึงเป็นลำดับต้นๆ บริบทแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ประตู่ขาว ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินซึ่งเป็นถนนใหญ่อยู่ในรั้วโรงเรียนการเข้าออกต้องผ่านประตูเข้าทางโรงเรียน แม้ว่าทางโรงเรียนจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องศรัทธาเข้าถึง และนำน้ำศักดิ์สิทธิ์มาใช้ได้ก็ตาม แต่ยังไม่สะดวกในการเข้าออก ไม่มีที่จอดรถเนื่องจากติดถนนใหญ่หน้าโรงเรียนทั้งสองฝั่งถนน รวมถึงในช่วงเวลาเช้าที่โรงเรียนเปิด ก็จะมีนักเรียน ครู และผู้ปกครองมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากการปิดประตูรั้วตลอดเวลา เพราะเป็นรั้วเดียวกันกับโรงเรียน แม้ว่าจะมีประตูรั้วหน้าบ่อแหล่งน้ำก็ปิดไว้ หากรั้วปิดตามเวลาเปิดปิดของโรงเรียน ก็จะไม่เอื้อให้เกิดความสะดวกในการเข้าชมของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 4 ภาพบ่อน้ำวัดประตู่ขาว ถนนราชดำเนิน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ตำบลคลัง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยเขมหาย

ห้วยเขมหายเป็นลำห้วยเล็กๆ ที่ไหลจากเชิงเขมหาย ตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ห่างจากตัวเมืองตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4106 (นครฯ – นบพิตำ) ไปทางตะวันตกราว 13 กิโลเมตร และห่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชราว 500 เมตร เป็นลำห้วยที่มีความใสสะอาดไหลรินลงตามซอกหินและแมกไม้ตลอดทั้ง ซ่อมหาย เป็นชื่อที่มงคลนามที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและน่าภาคภูมิใจกล่าวคือ ในราว

พ.ศ. 2000 เศษ เมืองนครฯ ต้องเผชิญกับศึกข้า โดยสลัดขากลุ่มหนึ่งได้มาปล้นเมืองได้สำเร็จ ทุกปีสลัดขากลุ่มนี้จะมาเก็บส่วยไขเปิด ทำให้ชาวนครฯ ตกอยู่ในภาวะจำยอมหลายปี อยู่มาวันหนึ่งชายคนหนึ่งเข้ามาจากตำบลไชยมนตรีชื่อว่า (พังพการ) มาขึ้นอาสารบกับสลัดขวา เจ้าเมืองนครฯ พิจารณาข้อเสนอสื่อและแผนการสู้รบแล้ว จึงเห็นชอบและมอบหมายให้สู้รบได้ เมื่อสลัดขวานำทัพมาพังพการจึงนำทัพไปหลอกล่อและต่อสู้โดยได้ชัยชนะที่บริเวณภูเขาสูงหนึ่งซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของตัวเมือง เจ้าเมืองนครฯ จึงปูนบำเหน็จแก่พังพการโดยยกที่ดินบริเวณหมู่บ้านเดิมให้เป็นเขตปกครองของพังพการ เรียกว่า (ตำบลไชยมนตรี) และขนานนามภูเขาที่เป็นชัยชนะลูกนั้นว่า (ภูเขาหมาชัย)

บริบทแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยหมาชัย ตั้งห่างจากถนนใหญ่มีซอยเล็กๆ จากถนนเข้าไปประมาณสามร้อยเมตร ปากทางมีป้ายบอกชื่อแหล่งน้ำ สามารถจอดรถได้ระหว่างทางในบ้านของชาวบ้านหรือในสวนผลไม้ หรือจอดรถไว้ในโรงเรียนหมาชัยวนารามแล้วต้องเดินเท้าเข้าไป เป็นทางเดินแคบๆ พื้นที่บริเวณแหล่งน้ำจะได้รับการดูแลเมื่อใกล้ถึงเวลาช่วงทำพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นที่แอ่งน้ำธรรมชาติ มีศาลาเก่าๆ อยู่ใกล้ๆ ป้ายประวัติตัวอักษรจางมองไม่เห็น ทางที่เดินทางเข้าไปเหมาะสำหรับบุคคลที่รู้จักแหล่งน้ำแล้วเท่านั้น และไม่มีข้อมูลประวัติของแหล่งน้ำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษา

ภาพที่ 5 ลำห้วยหมาชัย หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจิว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราช

ห้วยปากนาคราช หรือห้วยเทวดานาคราช ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากทางหลวงดินแดนหมายเลข 4015 ประมาณ 50 เมตร เป็นแหล่งน้ำแหล่งที่ 6 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เหตุที่ได้ชื่อว่า ห้วยปากนาคราชก็เพราะเป็นห้วยที่มีน้ำไหลออกมาจากงูเห่าที่มีลักษณะคล้ายปากพญานาค และน้ำใสไหลรินตลอดปี จุดที่นิยมตักน้ำไปใช้ประกอบพิธี คือ แอ่งน้ำซึ่งมีสายน้ำเล็กๆ สามสายไหลรวมกัน น้ำแอ่งนี้จึงถือเป็นน้ำซึ่งอยู่ในชัยภูมิอันดีเปรียบดังปากพญานาคสามตัวพ่นลงอ่างทองคำพร้อมกัน น่าจะศักดิ์สิทธิ์ และควรค่าแก่การนำไปใช้ในมงคลพิธีเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุที่เป็นน้ำใสเย็น และสะอาดปราศจากมลภาวะประกอบกับมีชื่อแอ่งน้ำเป็นชื่อพญานาค ซึ่งคนไทยโบราณถือเป็นพาหนะของพระพิรุณอันเป็นเทพแห่งฝนนับเป็นมงคลนามยิ่งดังนั้นเมื่อพิธีอภิเษกน้ำเพื่อใช้ในพิธีกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ เจ้าผู้ครองนคร และพระพุทธรูปศาสนาจึงนิยมตักน้ำจากห้วยปากนาคราช ไปใช้ในพิธีกรรมดังกล่าวทุกครั้ง

บริบทแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราช มีต้นน้ำจากป่าเขาต้นน้ำ ตั้งอยู่ริมในพื้นที่ริมถนนสายหลักที่เดินทางเชื่อมต่อระหว่างอำเภอ และทางผ่านจากนครศรีธรรมราชไปจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ พังงา ภูเก็ตปัตตานี มีการจัดพื้นที่สร้างรูปพญานาคขนาดใหญ่ที่มองเห็นได้ชัดเจนจากถนน มีศาลาอยู่ในบริเวณใกล้แหล่งน้ำ ทำให้สะดวกในการเข้าถึงพื้นที่

และสะดวกในการเข้าชม เข้าเคารพสักการะที่ศาลาใกล้แหล่งน้ำของผู้ศรัทธาเชื่อถือ อยู่หน้าร้านอาหารและที่พักที่ซื้อบ้านลอย
ชาเล่ท์ ที่มีชื่อเสียงของอำเภอลาดสกา ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ในบริบทที่ดี เนื่องจากมีความพร้อม ตั้งอยู่ติดถนน
ใหญ่ สะดวกในการแวะชมและสักการะศาลาใกล้แหล่งน้ำ มีป้ายแนะนำและเล่าประวัติความเป็นมาตัวอักษรสีจาง

ภาพที่ 6 ภาพห้วยปากนาคราช หมู่ที่ 4 ตำบลเขาแก้ว อำเภอลาดสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางการสร้างฐานการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า แหล่งน้ำทั้ง 6 แหล่ง มีความพร้อมใน
การเป็นฐานการเรียนรู้เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมแก่การเข้าถึงได้ง่าย แต่ยังคงขาดความสมบูรณ์ในมิติเพื่อการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยว โดยเฉพาะความโดดเด่นในด้านการจัดทำป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกทางตามบริเวณต่างๆ เพื่อบอก
ความสำคัญและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ และฐานการเรียนรู้จะต้องสามารถท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง
แล้วมีความรู้จากท่องเที่ยวได้ตลอด มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านความสะดวกและง่ายในการเข้าถึงแหล่ง
ท่องเที่ยว ทั้งนี้ แหล่งน้ำส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่วัดและโรงเรียน และริมถนนสาธารณะ และอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ
เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร การสร้างฐานการเรียนรู้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์จึงมีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง ดังนั้นแนวทางการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนและสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น จากการศึกษา
พบว่า การสร้างฐานการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เป็นเทคนิควิธีหนึ่งที่ได้ใช้กระบวนการทางสังคม ในการคิด
วิเคราะห์ การพยายามทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ต่างๆ ไป ด้วยการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ในชุมชนให้มีความคิด มโนทัศน์
ปกติของคนทั่วไปกับกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา จะกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผลักดัน
ให้กลุ่มกิจกรรมกลายเป็นกลุ่มคนแห่งการเรียนรู้ เพราะการเคลื่อนตัวในวงจรของการเรียนรู้แต่ละช่วงจะเกิดการค้นพบองค์
ความรู้ที่ชัดเจน อันเป็นฐานคิดที่สำคัญในการพัฒนาต่อยอดแนวทางการดำเนินงานในการจัดการกิจกรรมวัฒนธรรม กิจกรรม
ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

การเตรียมความพร้อมที่จะต้องเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ให้ดูดีน่าศรัทธา สะดวกแก่การเข้าถึงคนในบริเวณนั้นมีความผูกพันมี
สำนึกต่อชุมชนค่อนข้างเข้มข้น มีพลังขับเคลื่อน เคลื่อนไหวกิจกรรม มีฐานความคิด ความเชื่อความศรัทธาในแหล่งน้ำ
ศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังมากพอ จัดกิจกรรมความเชื่อ กิจกรรมเชิงกระบวนการทางสังคมให้เกิดภาพลักษณ์เชิงบวกทั้งต่อแหล่งน้ำ
และต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บริบททั่วไปของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ประวัติความเป็นมา ความเชื่อชุมชน พิธีกรรม บุคคลและกลุ่มคนที่นับถือศาสนา
พุทธและศาสนาพราหมณ์มีความเชื่อตรงกันว่า การจะประกอบพิธีกรรมใดต้องมียน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะน้ำเป็นธาตุ

ที่อ่อนโยนและรุ่มเย็นแก่ผู้คน ดังนั้นจึงนิยมใช้น้ำเป็นหลัก น้ำที่มาใช้ในพิธีต้องเป็นน้ำใสสะอาด ปราศจากตะกอนและสารแขวนลอย ปราศจากกลิ่นและสี และตักมาจากแหล่งหรือชัยภูมิที่เหมาะสมเมื่อนำน้ำมาใช้ในพิธีกรรมใด ก็ต้องมีพิธีการอันประกอบของกรรมดีสามประการ (องค์สาม) คือ คนดี เจตนาดี และพิธีกรรมดี จึงจะถือเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ 6 แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ในอำเภอเมืองจำนวน 5 แหล่ง และอำเภอลานสกาจำนวน 1 แหล่ง แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ทั้ง 6 แหล่ง คือ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดหน้าพระลาน แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดเสมาเมือง แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดเสมาชัย แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์บ่อน้ำวัดประตูขาว แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยเขมมาชัย และ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราช การพัฒนาต้องสร้างฐานการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนและสังคม จากประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร ณ นคร และคณะ (2521, หน้า 543) กล่าวถึง แหล่งน้ำทั้ง 6 บ่อว่าเป็นแหล่งน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เป็นน้ำอภิเษก โดยแต่ละบ่อนั้นมีความโดดเด่นแตกต่างกัน เช่น น้ำบ่อน้ำวัดหน้าพระลาน น้ำในบ่อน้ำถือเป็นบ่อน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ น้ำในบ่อใสสะอาด มีน้ำหนักมากผิดปกติกว่าบ่ออื่นๆ หากใครได้ดื่มน้ำในบ่อนี้จะมีสติปัญญาดี มีวาสนาสูง ได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ น้ำในบ่อนี้สามารถแก้อาถรรพณ์คุณไสยได้ทุกชนิด แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เมืองนครศรีธรรมราชมีคุณสมบัติครบองค์สามสามารถนำไปใช้ในการประกอบพิธีกรรมให้เข้มแข็งได้นั้นมี 6 แหล่ง คือ บ่อน้ำวัดหน้าพระลาน บ่อน้ำวัดเสมาเมือง บ่อน้ำวัดเสมาชัย บ่อน้ำวัดประตูขาว ห้วยปากนาคราช และห้วยเขมมาชัย น้ำจากแหล่งน้ำข้างต้น ขวานครศรีธรรมราชนิยมนำไปใช้ทั้งทางอาณาจักรและศาสนจักรได้แก่ น้ำพระพัฒนสัตยา น้ำบรมราชาภิเษก น้ำมูรธาภิเษก และน้ำพุทธมนต์

ศักยภาพของแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่งน้ำ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวได้ เนื่องจากแหล่งน้ำอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันทั้งหมด 4 แหล่ง คือ บ่อน้ำวัดหน้าพระลาน บ่อน้ำวัดเสมาเมือง บ่อน้ำวัดเสมาชัย บ่อน้ำวัดประตูขาว ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช และอีก 2 แหล่งน้ำตั้งอยู่ใกล้เคียงในพื้นที่อำเภอลานสกากับตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง คือ แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยปากนาคราชและห้วยเขมมาชัย แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่งอยู่ในสภาพทั่วไปที่สามารถพัฒนาได้ ด้านพื้นที่มีความน่าดึงดูดใจในการท่องเที่ยวเพราะอยู่ใกล้วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และทุกแหล่งน้ำมีเรื่องราวและถูกนำไปใช้ในพิธีศักดิ์สิทธิ์ ด้านการจัดการ ทุกพื้นที่มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับ แต่ยังขาดการดูแลอนุรักษ์ พัฒนา จัดการอย่างต่อเนื่อง และขาดองค์ความรู้ที่จะสามารถศึกษาได้ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ป้ายสื่อความหมายยังคงมีความสำคัญที่จะต้องมีในแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการมีการนำแหล่งท่องเที่ยวแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ไปเป็นจุดท่องเที่ยวของเทศบาลเพื่อนำชมความสะอาดและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญในการเรียนรู้ของฐานการเรียนรู้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์นครศรีธรรมราช สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภา ศรีระหุ (2551) เสนอว่าการกำหนดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ความสะอาดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนนไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ 3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือความหลากหลาย ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม 4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างและประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2556) ได้ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา 8 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ความสะอาด ในการเข้าถึง 3) สิ่งอำนวยความสะดวก 4) ข้อจำกัดใน

การรองรับนักท่องเที่ยว 5) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 6) ความมีชื่อเสียงแหล่งท่องเที่ยว 7) กิจกรรมท่องเที่ยว และ 8) การมีส่วนร่วมของชุมชน

นอกจากนี้การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้มีความปลอดภัยยิ่งขึ้นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และสังคมร่วมคิดทำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การขับเคลื่อนพลังความรักความห่วงหา ความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และสร้างความผูกพันสำนึกดีต่อชุมชนของตนเอง เพื่อให้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มีศักยภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดเกิดความพร้อมที่จะสร้าง อนุรักษ์รวบรวมภูมิปัญญาจากผู้รู้ ดำเนินการเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน มีฐานความคิด ฐานความเชื่อความศรัทธา ฐานความรู้ในแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังมากพอที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมความเชื่อ นำไปสู่การเกิดกิจกรรมเชิงกระบวนการทางสังคมต่อชุมชนแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่งเพื่อนำไปสู่การสร้างศักยภาพร่วมกันคือ

กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1. การศึกษาชุมชน คือ การค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยสนับสนุนให้พัฒนาการเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชน โดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งทางตรง/ทางอ้อม ข้อมูลบางส่วนอาจหาได้จากเอกสารและงานวิจัย
2. การเร่งแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยการรวมกลุ่มกันอภิปราย ถกเถียงแสดงความคิดเห็น นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงาน โดยคอยจัดลำดับข้ออภิปรายให้ข้อเท็จจริง และสรุปประเด็นสำคัญเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้ามาร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และนักพัฒนาต้องกระตุ้น เร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด
3. การลงมือปฏิบัติตามแผน หรือวิธีการที่ได้ร่วมกันตัดสินใจแล้วจากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะต้องได้ร่วมด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเองที่จะได้พัฒนาชุมชน
4. การประเมินผลงาน โดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะร่วมกันกำหนดขั้นตอนต่างๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผล เพื่อที่จะได้แก้ไขได้ทันที

การสร้างฐานการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ เป็นเทคนิควิธีหนึ่งที่ได้ใช้กระบวนการทางสังคม ในการคิดวิเคราะห์ การพยายามทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ต่างๆ ไป ด้วยการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ในชุมชนให้มีความคิด มโนทัศน์ปกติของคนทั่วไป กับกระบวนการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา วงจรการเรียนรู้ จะกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผลักดันให้กลุ่มกิจกรรม กลายเป็นกลุ่มคนแห่งการเรียนรู้ เพราะการเคลื่อนไหวในวงจรของการเรียนรู้ แต่ละช่วงจะเกิดการค้นพบองค์ความรู้ที่ชัดเจน อันเป็นฐานคิดที่สำคัญในการพัฒนาต่อยอดแนวการดำเนินงานในการจัดการกิจกรรมวัฒนธรรม กิจกรรมประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์

การเรียนรู้ ด้วยการใช้อนุปัญญา การติดตามสังเกตและทดลองขนาดเล็กของบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ และมีกระบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นระบบที่ต่อเนื่อง แนวทางการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับ กิจกรรมต่างๆ เหตุการณ์ บรรยากาศสถานการณ์ ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และขยายผลสู่ชุมชน นำฐานแหล่งเรียนรู้เข้าสู่เส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอเมืองและอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป ส่งผลความสอดคล้องไปยังแนวคิดของดั่งนั้นทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในอนาคตหันมาเน้นที่ “การดูแลฐานทรัพยากร” โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเน้นให้ “ท้องถิ่น” เข้มแข็งก่อนแล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น มุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเปลี่ยนไปจากการมองการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจ แต่กลับมองเป็นเครื่องมือที่ทำให้ท้องถิ่นเข้มแข็งและผลพลอยได้ คือ รายได้จากการท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นจึงต้อง

เข้าใจมิติต่างๆ ของการท่องเที่ยวว่าเป็นอุตสาหกรรมบูรณาการที่รวมอุตสาหกรรมอื่นๆ เข้าด้วยกัน หากจะพัฒนาให้ยั่งยืนต้องพัฒนาทั้งระบบและมองในเชิงองค์รวม (เทิด ช่วยบำรุง, 2552, หน้า 132)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ มรดกทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช สรุปผลได้ดังนี้

1. องค์กรท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและหน่วยราชการระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ควรสนับสนุนให้มีบุคคลแห่งการเรียนรู้ (ครูท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรมชุมชน) ให้มีโอกาสได้เรียนรู้ เชิงวิชาการและพัฒนาภูมิปัญญา ประสพการณ์ตรงที่ตนมี แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการด้านวิถีชีวิต วิเคราะห์การ สังเกต ประเมินพัฒนา และการจัดการเชิงระบบ การจัดการความเชื่อ กิจกรรม แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน

2. องค์กรทางสังคม สถานศึกษา ในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สนับสนุนบุคคล กลุ่มคนในชุมชนให้นำ ความรู้เกี่ยวกับแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ มาจัดกิจกรรมเชิงกระบวนการ โดยใช้ภูมิปัญญา และต่อยอดผลการเรียนรู้ อันนำไปสู่ รูปแบบ เทคนิควิธีการ และนวัตกรรมการจัดการกิจกรรมความเชื่อ ประเพณีเกี่ยวกับแหล่งน้ำ ในระดับท้องถิ่น ระดับสังคม และระดับภูมิภาค

3. เมื่อเป็นฐานการเรียนรู้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 6 แหล่งมีความพร้อมทางศักยภาพทางการท่องเที่ยวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชุมชน ระดับอำเภอดำเนินการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

รายการอ้างอิง

- เกษม จันทร์ดำ. (2551). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: กรีนโซนการพิมพ์.
- เทิด ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธิดา สาระยา. (2526). *มณฑลอีสานและความสำคัญในทางประวัติศาสตร์* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอควนโดนและบ้านโตนปาหนัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล. *สุทธิปริทัศน์*, 27(83), 97-112.
- วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ. (2521). *นครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: อักษรสัมพันธ์.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). *ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเขาควม จังหวัดเพชรบูรณ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2550). *พิธีปลีกรรมตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ห้วยเขมมาห้วย*. นครศรีธรรมราช: ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สุดาวรรณ มีบัว และคณะ. (2552). *การศึกษาศักยภาพแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เขมมาห้วยเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

หอจดหมายเหตุนายกรัฐมนตรีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สภาวัฒนธรรมจังหวัด
นครศรีธรรมราช. (2562). *จดหมายเหตุงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 ของจังหวัด
นครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: ประยูรการพิมพ์.

ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สุดสวาท จิตรสุภา^{1*} ชนกสุดา มีโพธิ์² พรธีรา อุตรินทร์³ ไอรดา สมัครงการ⁴

Passengers' Attitude towards Services of Suvarnabhumi Airport Staff during COVID-19 Pandemic Situation

Sudsawat Jitsupa^{1*} Chanoksuda Meepoo² Phornteera Utarin³ Irada Samakkarn⁴

Received 17/02/2022

Revised 21/04/2022

Accepted 06/06/2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ 2) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้โดยสารที่ใช้บริการสนามบินสุวรรณภูมิในช่วง การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 และมีอายุ 20 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นอายุที่บรรลุนิติภาวะและสามารถโดยสาร เครื่องบินคนเดียวได้ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความน่าเชื่อถือ 0.975 จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง ของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยการสุ่มหากกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการ ทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ (ความแปรปรวนทางเดียว) ผลการวิจัยพบว่า ผู้โดยสารมีทัศนคติต่อการให้บริการของ เจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด ($\bar{x} = 4.236$, $S.D = .531$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร รองลงมาคือ ด้านการรู้จักและ เข้าใจผู้โดยสาร ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร ด้านความเชื่อถือวางใจได้ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความเป็นรูปธรรมของ บริการตามลำดับ ในการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า มีทัศนคติต่อการให้บริการของ เจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ทัศนคติ ผู้โดยสาร การบริการที่ท่าอากาศยาน เจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

^{1*} 2, 3, 4 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

^{1*} 2, 3, 4 Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding author email: sudsawat_j@rmutt.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine passengers' attitude, and 2) compare passengers' attitude towards services of Suvarnabhumi Airport staff during COVID-19 situation that were affected by different factors according to passengers' background. There were 400 passengers who had travelled from Suvarnabhumi Airport during the COVID-19 situation and were aged 20 years or more. The passengers of this age range are considered as the age of maturity and able to travel by plane alone were selected as the samples for this research. The tool used for collecting data in this research was a questionnaire with the reliability level of 0.975. Based on the calculations of Taro Yamane's sample size, by the samples were selected by random sampling and was determined at the 95 percent confidence level with 5% discrepancy. The statistics used in data analysis were descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics t-test and F-test (One-way Anova). The results of this research showed that passengers' attitude towards services of Suvarnabhumi Airport staff during COVID-19 pandemic situation in overall was at the highest level ($\bar{x}=4.236$, $S.D.=.531$). The highest mean score was building passengers' confidence, followed by recognizing and understanding passengers, responding to passengers, being reliable, and being concrete services, respectively. In addition, the results of the hypothesis test were found that when comparing the attitudes of passengers with different sexes towards services of Suvarnabhumi Airport staff during the COVID-19 pandemic situation, there was no-statistically significant difference at the significance level of 0.05. Also, comparing the attitudes of passengers of different ages, professions and average monthly income towards services of Suvarnabhumi Airport staff during the COVID-19 pandemic situation, there were no-statistically significant difference at the significance level of 0.05.

Keywords: attitude, passenger, services at airport, Suvarnabhumi Airport staff

บทนำ

การเดินทางในระยะทางที่ไกลๆนั้นผู้คนส่วนใหญ่จะเริ่มหันมาใช้บริการการเดินทางด้วยเครื่องบินเพิ่มขึ้นเนื่องจากประหยัดเวลา สะดวกสบาย ราคาจับต้องได้ และถึงที่หมายอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับการเดินทางด้วยรถประจำทาง รถไฟ หรือแม้กระทั่งรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งก่อนที่จะได้โดยสารเครื่องบินนั้น ผู้โดยสารจะต้องเดินทางมายังท่าอากาศยาน หรือ สนามบิน เพื่อผ่านกระบวนการต่างๆ ในการขึ้นเครื่องไปยังจุดหมายปลายทาง

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (ทสภ.) เปิดให้บริการเชิงพาณิชย์ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2549 ถือเป็นท่าอากาศยานหลักของประเทศไทยและมีบทบาททางยุทธศาสตร์เป็น “ประตูสู่นานาชาติ” หรือ International Gateway (Suvarnabhumi Airport, 2021) แม้ในช่วงการระบาดของโควิด-19 หรือ โควิด19 จนเป็นเหตุให้เที่ยวบินและจำนวนผู้โดยสารลดลงไปอย่างมาก อ้างอิงได้จากสถิติขนส่งทางอากาศเมื่อเทียบจำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รวมผู้โดยสารขาออกทั้งในประเทศและต่างประเทศในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 6,257,169 คน ในขณะที่ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2564 มีจำนวนผู้โดยสารคือ 1,250,271 คน (Airports of Thailand, 2021) แต่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิก็ยังคงเปิดให้บริการ

ตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งนี้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้มีการคุมเข้มมาตรการเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ตามมาตรการสาธารณสุข เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้โดยสาร และผู้ให้บริการสนามบิน ซึ่งต่างจากเหตุการณ์ก่อนการแพร่ระบาดของ โควิด19 การเข้าอาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานสุวรรณภูมินั้น ผู้ให้บริการสามารถเดินเข้าในตัวอาคารได้โดยสะดวก แต่เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 ผู้ให้บริการที่จะเข้าอาคารผู้โดยสารจะต้องปฏิบัติตามมาตรการของท่าอากาศยานคือ ต้องสวมหน้ากากอนามัย รักษาระยะห่าง ทำความสะอาดมือด้วยสเปรย์หรือเจลแอลกอฮอล์ ผ่านการวัดอุณหภูมิซึ่งต้องไม่เกิน 37.3 องศาเซลเซียส ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลให้ผู้ให้บริการถูกขลอการเข้าอาคาร ผู้โดยสารบางคนอาจไม่พอใจ ไม่เข้าใจในมาตรการนี้อาจมีการกระทบกระทั่งกันบ้างส่งผลให้เจ้าหน้าที่การท่าอากาศยานสุวรรณภูมิต้องให้คำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้รับทราบและเข้าใจในมาตรการนี้

ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีความสำคัญต่อการเข้ามาใช้บริการซ้ำหรือทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความภักดีต่อบริการและผลิตภัณฑ์ เพราะทัศนคติของผู้ใช้บริการหมายถึงความเชื่อ ความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้ใช้บริการ และส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (เสรี วงษ์มณฑา, 2542, หน้า 192) ได้กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคว่าในการที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าใดสินค้านั้น จะต้องมีการตัดสินใจตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนถึงทัศนคติหลังจากที่ได้ใช้สินค้าแล้ว ซึ่งสามารถพิจารณาเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้ การมองเห็นปัญหาการแสวงหาภายใน การแสวงหาภายนอก การประเมินทางเลือกการตัดสินใจซื้อ ทัศนคติหลังการซื้อต่อการใช้บริการ Fishbein and Ajzen (1975) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ คือ แนวโน้มของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ และการเลือกใช้บริการ และการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม หรือทัศนคติของผู้โดยสาร จะทำให้ทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้โดยสารด้านต่างๆ และเพื่อที่จะจัดสิ่งกระตุ้นทางการตลาดให้เหมาะสม เมื่อผู้โดยสารได้รับสิ่งกระตุ้น ทางการตลาดหรือสิ่งกระตุ้นอื่นๆ ผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้โดยสาร ซึ่งจะมีประโยชน์สำหรับการตลาดคือ ทราบความต้องการและลักษณะของลูกค้าเพื่อที่จะจัดส่วนประสมทางการตลาดต่างๆ กระตุ้นและสนองความต้องการของผู้ซื้อที่เป็นเป้าหมายได้ถูกต้อง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541, หน้า 85-94)

ดังนั้นการศึกษาทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในครั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับ การปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการให้บริการผู้โดยสารของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. อาชีพ
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรตาม

การบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์โควิด

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐานการวิจัย

1. เพศของผู้โดยสารที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แตกต่างกัน
2. อายุของผู้โดยสารที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แตกต่างกัน
3. อาชีพของผู้โดยสารที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แตกต่างกัน
4. รายได้ของผู้โดยสารที่แตกต่างกัน จะมีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้โดยสารขาออกที่ใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ในระหว่างช่วงเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2564 จำนวน 400 คน ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Taro Yamane และกำหนดวิธีการ เก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามเรื่องทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นคำถามปลายปิด โดยมีคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Questions)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ 2) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ 3) ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร 4) ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร และ 5) ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสารโดยแบ่งเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ตัวเลือก ใช้คำถามปลายปิด ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติต่อการให้บริการด้านต่างๆ กำหนดระดับคะแนนเป็นแบบ Rating Scale ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) ผู้วิจัย ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นกรอบข้อมูลเบื้องต้นแล้ว จึงกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
- 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทบทวนการสร้างแบบสอบถาม
- 3) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ระดับค่าความเชื่อมั่น 0.975 ซึ่งนับว่ามีคุณภาพสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจก Link และ QR Code เพื่อให้ผู้โดยสารตอบแบบสอบถามออนไลน์ จาก Google Forms และได้รับข้อมูลกลับคืนมา จำนวน 400 ชุด เมื่อมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้โดยสารสายการบินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่และร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 2001) โดยในการแปลความหมายของคะแนน มีการกำหนดคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนน 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

คะแนน 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง มาก

คะแนน 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

คะแนน 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง น้อย

คะแนน 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการเปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันต่อการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรคือ เพศของผู้โดยสาร การทดสอบสมมติฐาน ใช้ (t-test Independent)

สมมติฐานที่ 2-4 ตัวแปรคือ อายุ อาชีพ และรายได้ของผู้โดยสารตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การทดสอบรายคู่โดยวิธี LSD

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยซึ่งได้เก็บข้อมูลจากผู้โดยสารขาออกที่มีการเดินทางภายในประเทศและต่างประเทศที่ทำอากาศยานสุวรรณภูมิพบว่า ผู้โดยสารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ย 20,000 - 30,000 บาท วัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวกับครอบครัว และมีทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ทำอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับที่ต่ำมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39 และเป็นเพศหญิง จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 20-30 ปี มีจำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 อายุ 31-40 ปี มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 อายุ 41 ขึ้นไป มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 23.75 พนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 รายได้ 10,001-20,000 บาทจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.25 และรายได้ 30,000 บาทขึ้นไปจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

1.2 วัตถุประสงค์ในการเดินทางของผู้โดยสารซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยพบว่ามีวัตถุประสงค์ในการเดินทางสูงสุดคือ เพื่อการท่องเที่ยวร้อยละ 82.75 รองลงมาได้แก่เพื่อการเยี่ยมเยือนครอบครัว/ญาติพี่น้อง ร้อยละ 55.75 เพื่อเดินทางไปอบรม/สัมมนา ร้อยละ 38.75 และอันดับสุดท้ายคือ เพื่อเดินทางประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 19.50 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

1.3 บุคคลที่ร่วมเดินทางของผู้โดยสาร พบว่าผู้โดยสารเดินทางกับครอบครัวมากที่สุดร้อยละ 62.20 รองลงมาคือเดินทางกับเพื่อน ร้อยละ 23.50 และเดินทางกับเพื่อนร้อยละ 23.50 และอันดับสุดท้ายคือเดินทางกับกรุ๊ปท่องเที่ยว (ทัวร์) ร้อยละ 2.50 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละของผู้โดยสารที่ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
เพศชาย	156	39.00
เพศหญิง	244	61.00
2.อายุ		
20-30ปี	254	63.50
31-40ปี	94	23.50
41ปีขึ้นไป	52	13.00
3.อาชีพ		
นักศึกษา	42	10.50
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	95	23.75
พนักงานบริษัทเอกชน	184	46.00
ธุรกิจส่วนตัว	79	19.75
4.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	12	3.00
10,001-20,000 บาท	49	12.25
20,001-30,000 บาท	201	50.25
30,001 บาทขึ้นไป	138	34.50
5.วัตถุประสงค์ในการเดินทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เพื่อการท่องเที่ยว	331	82.75
อบรม/สัมมนา	155	38.75
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	78	19.50
เยี่ยมเยียนครอบครัว/ญาติพี่น้อง	223	55.75
6.บุคคลที่ร่วมเดินทาง		
ครอบครัว/ญาติ	250	62.50
ที่ทำงาน	46	11.50
เพื่อน	94	23.50
กรุ๊ปท่องเที่ยว (ทัวร์)	10	2.50

2. ทศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ทศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ดีมากที่สุด ($\bar{x} = 4.236$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุดโดยที่ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.301$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร ($\bar{x} = 4.231$) และด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร ($\bar{x} = 4.221$) ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยรวมและรายด้าน

ทศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ	$\bar{x}$	S.D.	ทศนคติ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.215	.619	การให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุด
2. ด้านความเชื่อถือวางใจได้	4.216	.609	การให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุด
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร	4.221	.578	การให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุด
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร	4.301	.560	การให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุด
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร	4.231	.583	การให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุด
รวม	4.236	.531	การให้บริการในระดับที่ดีมากที่สุด

3. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า

1) ผู้โดยสารสายการบินที่มีเพศต่างกัน มีทศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบทศนคติของผู้โดยสารที่มีเพศแตกต่างกันต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์โควิด

ทศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์โควิด	เพศชาย		เพศหญิง		t	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.171	.598	4.242	.631	-1.125	.261
2. ด้านความเชื่อถือวางใจได้	4.182	.580	4.237	.628	-.880	.380
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร	4.200	.528	4.234	.608	-.580	.562
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร	4.288	.501	4.309	.596	-.357	.721
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร	4.216	.480	4.240	.641	-.408	.683
รวม	4.209	.484	4.250	.558	.816	.415

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ผู้โดยสารสายการบินที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีอายุแตกต่างกันต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในสถานการณ์โควิด

พฤติกรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1.ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	ระหว่างกลุ่ม	.162	3	.054	.140	.936
	ภายในกลุ่มรวม	152.723	396	.386		
		152.885	399			
2.ด้านความเชื่อถือวางใจได้	ระหว่างกลุ่ม	.280	3	.093	.250	.861
	ภายในกลุ่มรวม	148.139	396	.374		
		148.419	399			
3.ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.672	3	.224	.668	.572
	ภายในกลุ่มรวม	132.752	396	.335		
		133.424	399			
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.133	3	.044	.140	.936
	ภายในกลุ่มรวม	125.386	396	.317		
		125.520	399			
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.721	3	.240	.705	.550
	ภายในกลุ่มรวม	135.013	396	.341		
		135.734	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.274	3	.091	.322	.809
	ภายในกลุ่มรวม	112.278	396	.284		
		112.552	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ผู้โดยสารสายการบินที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีอาชีพแตกต่างกันต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์โควิด

พฤติกรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1.ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	ระหว่างกลุ่ม	.655	3	.218	.568	.636
	ภายในกลุ่มรวม	152.230	396	.384		
		152.885	399			
2.ด้านความเชื่อถือวางใจได้	ระหว่างกลุ่ม	.621	3	.207	.554	.645
	ภายในกลุ่มรวม	147.799	396	.373		
		148.419	399			
3.ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.709	3	.236	.705	.549
	ภายในกลุ่มรวม	132.714	396	.335		
		133.424	399			
4.ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.334	3	.111	.352	.787
	ภายในกลุ่มรวม	125.185	396	.316		
		125.520	399			
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.044	3	.015	.042	.988
	ภายในกลุ่มรวม	135.691	396	.343		
		135.734	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.304	3	.101	.357	.784
	ภายในกลุ่มรวม	112.248	396	.283		
		112.552	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ผู้โดยสารสายการบินที่มีรายได้ต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีรายได้แตกต่างกันต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์โควิด

พฤติกรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1.ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	ระหว่างกลุ่ม	.149	3	.050	.129	.943
	ภายในกลุ่มรวม	152.736	396	.386		
		152.885	399			
2.ด้านความเชื่อถือวางใจได้	ระหว่างกลุ่ม	.369	3	.123	.329	.804
	ภายในกลุ่มรวม	148.050	396	.374		
		148.419	399			
3.ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.359	3	.120	.356	.785
	ภายในกลุ่มรวม	133.065	396	.336		
		133.424	399			
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.394	3	.131	.415	.742
	ภายในกลุ่มรวม	125.126	396	.316		
		125.520	399			
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร	ระหว่างกลุ่ม	.467	3	.156	.456	.714
	ภายในกลุ่มรวม	135.268	396	.342		
		135.734	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.138	3	.046	.162	.922
	ภายในกลุ่มรวม	112.414	396	.284		
		112.552	399			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำมากที่สุด ($\bar{x} = 4.236$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการให้บริการในระดับที่ดี

มากที่สุดโดยที่ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสารมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.301$) รองลงมาคือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้โดยสาร ($\bar{x} = 4.231$) และด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสาร ($\bar{x} = 4.221$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบทัศนคติของผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันต่อการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้โดยสารที่ต่างกัน พบว่ามีทัศนคติต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิโดยภาพรวม อยู่ในระดับที่ดีมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (AOT) คุมเข้มมาตรการป้องกันและติดตามเฝ้าระวังโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ตามมาตรการสาธารณสุข เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้โดยสาร และผู้ใช้บริการสนามบิน รวมทั้งเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ในยุคของการเดินทางแบบวิถีชีวิตใหม่ (Transport New Normal) โดยเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาดบริเวณจุดสัมผัสต่างๆ แบบ Deep Cleaning ด้วยน้ำยาทำความสะอาดฆ่าเชื้อตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องทุกวัน เช่น ทำความสะอาดถาดรองกระเป๋าสัมภาระ ราวบันได ปุ่มกดลิฟต์ รถเข็นกระเป๋า แก้อัปเดตเคาน์เตอร์ให้บริการสายการบิน เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ เคาน์เตอร์ตรวจหนังสือเดินทาง ตู้กดเงินสด (ATM) สายพานรับกระเป๋า เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีพรมเช็ดเท้าช้อนน้ำยาฆ่าเชื้อ และตรวจเช็คแอลกอฮอล์เจลล้างมือตามจุดให้บริการต่างๆ ให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา เพื่อป้องกันการสัมผัสและส่งต่อเชื้อโรค ซึ่งสนามบินของ AOT ยังได้ดำเนินการทำความสะอาด (Big Cleaning) เช่น ฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ บริเวณพื้นที่โดยรอบอาคารผู้โดยสาร ตั้งแต่บริเวณด้านหน้าขนาบอาคารผู้โดยสารและพื้นที่ภายนอกส่วนงานต่างๆ นอกจากนี้ ยังได้กำชับให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสวมใส่หน้ากากอนามัย และถุงมือขณะปฏิบัติงาน และทำความสะอาดทุกครั้ง อีกทั้งได้ติดตามด้านการข่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเฝ้าระวัง ประเมินสถานการณ์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือและตอบสนองสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้ง และยังสามารถเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ ตรวจเช็คผู้ที่จะเข้ามายังภายในอาคารผู้โดยสารจะต้องสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย โดยจะต้องมีอุณหภูมิร่างกายไม่เกิน 37.3 องศาเซลเซียส และปฏิบัติตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) อย่างเคร่งครัด ซึ่งผู้โดยสารสามารถสอบถามข้อมูลเที่ยวบินและการให้บริการได้ที่ AOT Contact Center หมายเลขโทรศัพท์ 1722 ตลอด 24 ชั่วโมง (Airports of Thailand, 2021) และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิมพล กิจรุ่งเรือง (2553) ได้ศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยต่อการบริการ ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยต่อการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ (จิตตินันท์ นันทไพบูลย์, 2555, หน้า 42) กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานบริการ หรือพนักงานบริการ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ จึงทำให้สะท้อนภาพทัศนคติของผู้โดยสารผ่านผลการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ที่ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้โดยสาร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด

ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากมาตรการเตรียมความพร้อมของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมของสนามบินเพื่อรับนโยบายเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานความปลอดภัยสนามบินและนโยบายสาธารณสุขจึงทำให้ผู้โดยสารที่มาใช้บริการทุกคนได้รับความสะดวกความสบาย และประทับใจ จึงทำให้ผลการวิจัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนันท์ พุกภักดิ์ (2557) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชาวไทยที่มีต่อสายการบินไทย พบว่าผู้โดยสารที่มีเพศต่างกันมีผลต่อระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการไม่แตกต่างกัน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระยุทธ คุ่มศักดิ์ (2555) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศ ซึ่งพบว่าผู้โดยสารที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิรัช ชินรัตนลาภ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ เส้นทางภายในประเทศของผู้ใช้บริการชาวไทย พบว่าอาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำเส้นทางภายในประเทศของผู้ใช้บริการชาวไทยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรทิพย์ อาจสมิต (2549) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้โดยสารที่มีต่อการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ส่งผลต่อทัศนคติการใช้สายการบินต้นทุนต่ำไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทั้งหมดนี้อาจเป็นผลมาจากการที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีการบริการที่ไม่แบ่งแยกการให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นด้านเพศ อายุ อาชีพ หรือแม้กระทั่งรายได้ของผู้มาใช้บริการ หรือพูดง่าย ๆ ได้ว่ามีการบริการที่เท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งแยกใดๆทั้งสิ้น จึงทำให้ผลจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าผู้โดยสารที่มีสถานภาพแตกต่างกันทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์โควิดไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม ผู้โดยสารมีทัศนคติต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับดีมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการสร้างการรับรู้หรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้บริการให้ผู้โดยสารทราบ หรือควรมีการให้ผู้โดยสารสายการบินให้คะแนนเพื่อจัดอันดับเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการที่ดี เพื่อที่จะได้มอบรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อทัศนคติของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.2 ควรศึกษาปัจจัยสถานการณ์อื่นๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

รายการอ้างอิง

- จิตตินันท์ นันทไพบูลย์. (2555). *ศิลปะการให้บริการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เฉลิมพล กิจรุ่งเรือง (2553). *ความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยต่อการบริการของท่าอากาศยานภูมิภาคกรุงเทพฯ* (ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- พิระยุทธ คุ่มศักดิ์. (2555). ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อคุณภาพของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ เภษภูมิตรววิชาการ ครั้งที่ 2 การบูรณาการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*, หน้า 1-11. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- รัฐนันท์ พุกภักดี. (2557). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชาวไทยที่มีต่อสายการบินไทย* (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศุภวิช ชินรัตนลาภ (2558) *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำเส้นทางภายในประเทศของผู้ใช้บริการชาวไทย*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: บริษัท อีระฟิล์ม.
- อมรทิพย์ อาสสมิตี (2549). *ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้โดยสารที่มีต่อการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ*. (ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- Airports of Thailand. (2021.). *Air Transport Statistic*. Retrieved on March 15, 2021, from <http://investor.airportthai.co.th/transport.html>
- Airports of Thailand. (2021.). *AOT Strengthen COVID-19 Measures to Ensure Passengers' Confidence Travelling During the Outbreak*. Retrieved on March 15, 2021, from <https://www.aci-asiapac.aero/media-centre/news/aot-strengthen-covid-19-measures-to-ensure-passengers-confidence-travelling-during-the-outbreak>
- Best, John W. (2001). *Research in Education*. New Jersey: Englewood Cliffs..
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.

A Business Analytics of a Leading Halal Hotel in Situbondo, Indonesia

Nadya Safitri ¹ Jenasama Srihirun ^{2*} Riskiyani Amalia ³ Qurrotul Aini ⁴

Received 17/02/2022

Revised 18/05/2022

Accepted 06/06/2022

Abstract

The aims of this study were to 1) identify the strengths, weaknesses, opportunities, and threats (SWOT) faced by leading halal hotels in Situbondo, Indonesia, and 2) explore the right management strategy with key business analysis tools: SWOT, IFAS, EFAS analysis to apply to leading halal hotels in Situbondo, Indonesia. In-depth interviews with key informants were the main research tools. Qualitative and documentary research was used as research methods. Data were analyzed using descriptive content analysis. From the results of the study, their strengths included the relatively complete and adequate hotel facilities, competitive price, strategic location, and friendly staff. Weaknesses included bad promotion and marketing, insufficient number of rooms that lessened the opportunity to meet the needs of the guests, the family oriented recruitment system, and continually developed, improved, maintained, and repaired facilities, and ongoing staff training during the services. Opportunities of the hotels were firstly, the hotels catered to both Muslim and foreign travelers and visitors; they had good cooperation with suppliers; and their natural conditions attract tourists to Situbondo. Also, high per capita income of tourists that provides opportunities for tourists to travel longer, resulting in their longer stays in the hotels. Furthermore, there was more prominent market share of hotel occupancy of foreign tourists, and there was a demand for hotel restaurant products from outsiders, who were not inhouse hotel guests. The threats faced by the hotels included many similar halal hotels, rapidly technological development, a number of newcomers entering the hotel industry, and the increasing number of amenities and service quality of competitors. The right strategy for implementation was a growth-oriented strategy. In addition, the strategic establishment of halal procedures in hotel management for business continuity, financial risk management and the development of customer engagement were conducted throughout the businesses in accordance with certified Halal procedures and regulations.

Keyword: Business Analytics, Halal Hotel, Hotel Development

¹ Universitas Abdurachman Saleh Situbondo (UNARS), Indonesia E-mail: 202006047@unars.ac.id

^{2*} Rajamangala University of Technology Thanyaburi (RMUTT), Thailand E-mail: jenasama_s@rmutt.ac.th

³ Universitas Abdurachman Saleh Situbondo (UNARS), Indonesia E-mail: 202006014@unars.ac.id

⁴ Universitas Abdurachman Saleh Situbondo (UNARS), Indonesia E-mail: 202006038@unars.ac.id

* Corresponding author: E-Mail: jenasama_s@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามที่ต้องเผชิญ และ 2) กลยุทธ์ที่เหมาะสมด้วยเครื่องมือวิเคราะห์ธุรกิจหลัก: SWOT, IFAS, การวิเคราะห์ EFAS เพื่อนำไปใช้กับโรงแรมฮาลาลชั้นนำในซีบูอนโด ประเทศอินโดนีเซีย การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเครื่องมือวิจัยหลัก การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงเอกสารถูกนำมาใช้ในวิธีการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากผลการศึกษานี้ จุดแข็งที่มีอยู่ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงแรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์และเพียงพอ ราคาที่แข่งขันได้ ทำเลที่ตั้งค่อนข้างดี พนักงานที่เป็นมิตร จุดอ่อน ได้แก่ การส่งเสริมการขายและการตลาด จำนวนห้องที่ตอบสนองความต้องการของแขกได้น้อย ระบบการสรรหาบุคลากรยังเป็นแบบครอบครัว และพัฒนาปรับปรุงบำรุงรักษาและซ่อมแซมโรงแรมอย่างต่อเนื่อง จัดการฝึกอบรมพนักงานอย่างต่อเนื่อง โอกาส โรงแรมรองรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนได้ทั้งชาวมุสลิมและชาวต่างชาติ มีความร่วมมือที่ดีกับคู่ค้าและพันธมิตรทางการค้า, สภาพธรรมชาติที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาที่ ซีบูอนโด อินโดนีเซีย รายได้ต่อหัวของนักท่องเที่ยวสูงจึงเป็นโอกาสสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมากขึ้น ดังนั้นระยะเวลาพักในโรงแรมก็มากขึ้นด้วย ส่วนแบ่งการตลาดที่โดดเด่นกว่าของการเข้าพักในโรงแรมที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ และมีความต้องการผลิตภัณฑ์ร้านอาหารของโรงแรมจากบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่แขกผู้เข้าพัก ภัยคุกคามที่เผชิญ ได้แก่ โรงแรมที่คล้ายกันหลายแห่ง การพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จำนวนผู้มาใหม่ที่เข้ามาในอุตสาหกรรมที่พักประเภทโรงแรม และจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกและคุณภาพการบริการที่เพิ่มขึ้นของโรงแรมคู่แข่ง และกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการดำเนินการคือกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการเติบโต นอกจากนี้ การกำหนดกลยุทธ์สำหรับขั้นตอนฮาลาลในการจัดการโรงแรมเพื่อความต่อเนื่องทางธุรกิจ การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน และการพัฒนาความผูกพันกับลูกค้าได้ดำเนินการตลอดธุรกิจตามขั้นตอนและระเบียบการฮาลาลที่ผ่านการรับรอง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ธุรกิจ โรงแรมฮาลาล การพัฒนาโรงแรม

Introduction

Competition in the hospitality industry is getting tougher. This is not regardless of the number of players or companies both large and small working in the industry. The role of the hospitality industry is particularly important for Indonesia's economic growth measured. Gross Domestic Product (GDP). The hospitality and services sector is a sector that contributes to GDP largest after the manufacturing sector in Indonesia national hotel and restaurant industry which was predicted to grow about 5% in 2017. Secretary-General Indonesian Hotel and Restaurant Association (PHRI), Kosman Pudjiadi said, hotel business growth is driven by the tourist demand, especially, number of foreign tourists and domestic use hotel services and restaurants as a complement their journey (Mustami, 2016; Global Business Indonesia Guide, 2017)

The Strategic Tool for Business Analytic's SWOT is one of the effective tools. (Slideuplift, 2019) According to SWOT is an analysis of the four elements. The first elements are strength which is internal positive characteristics that can be exploited by organizations to achieve strategic performance goals. The second elements are weakness which is internal characteristics that could hinder or weaken the performance of an organization. The third element is opportunities are a characteristic of the external environment that has the potential to help the organization reach or exceed strategic goals. And lastly, threats are characteristics of the external environment that can prevent the organization from achieving strategic goals that have been set.

The concept of halal hotel, starting from the hotel design itself, dining room and everything must reflect the Islamic value.

Even though they have Islamic procedures, the halal hotel still allows and don't prohibit guests or tourists from other religion. Guests or tourists can still feel the comfort and service of a halal hotel with Muslim friendly, even though they are not Muslim. In one sample hotel will ask for additional documents, one of which is a marriage certificate. It's not only that one sample hotel, but the visitors can also go directly to cafes and restaurants that are in one location and can enjoy a variety of ready-to-eat both local halal and international food and beverage dishes. For the menu itself, Seafood and Arabian food are not kinds of preparations. Then, the visitors can also shop for various needs at the minimarket that has been provided. So., Strategies halal hotel management was necessary to running business sustainability.

Objectives to Study

1. To find out the principal business analytics: SWOT, IFAS, and EFAS of a leading halal hotel business in Situbondo, Indonesia
2. To discover the strategic management with halal procedures and protocol of the hotel as a leading halal hotel business in Situbondo, Indonesia

Methodology to Study

This article was used qualitative and documentary research with descriptive content analysis method. The purpose of this paper is to describe a phenomenon and its characteristics of strategic business analytics: SWOT, IFAS, and EFAS Analysis. According to Research Design (Creswell, 2014) This research was determined the sampling by using purposive sampling. The In-depth interviews with 10 samples which was the representatives from each department of one sample of the leading halal hotels in Situbondo Indonesia. The research was collected data during November 2021 to January 2022 and documentary research with secondary data from books, magazines, newspapers, and the internet was retrieved in several steps for research.

Literature Reviews:

1. Business Analytics

Business analytics is the process of using figures to derive meaning from data to make informed business decisions. There are four primary methods of business analysis: 1) Descriptive: The interpretation of historical data to identify trends and patterns 2) Diagnostic: The interpretation of historical data to determine why something has happened 3) Predictive: The use of statistics to forecast future outcomes and 4) Prescriptive: The application of testing and other techniques to determine which outcome will yield the best result in a given scenario. So, SWOT Analysis, it is the most important technique used in business analysis. (Gavin, 2019; Kumawat, 2021)

2. SWOT Analysis Factors (IFAS and EFAS)

To build a business, how to know what a SWOT analysis is? In general, the concept of **SWOT analysis** is a planning method by evaluating four components: **S- Strengths, W - Weakness, O - Opportunities and T - Threats** (Populix, 2021; Prihanto, 2019) Basically, the four components can be used as a reference in executing mission strategies to achieve business goals. There are two main **SWOT analysis factors** also known as the Internal Factor Analysis Summary (IFAS) and External Factor Analysis Summary (EFAS) namely, **1) Internal Factor Analysis Summary (IFAS)** of SWOT are strengths and weaknesses obtained from the internal company or business. These factors are generally related to available resources and experience, such as *a) Physical resources* (facilities, locations, and equipment) *b) Human resources* (employees, volunteers, or target market) *c) Financial resources* (funding, income sources to investment opportunities) *d) Access to natural resources* (trademarks, patents, or copyrights) and *e) Current process* (employee program, departmental hierarchy, or software system) (Riadi, 2020) **2) External Factor Analysis Summary (EFAS)** of SWOT are opportunities and threats which are generally

obtained from external parties. To find out the following external factors, you can conduct a survey by distributing questionnaires to consumers. By understanding these external factors, you can find out what steps are needed to deal with opportunities and threats. external factors are also usually things beyond control such as *a) Demographics*. *b) Economic trends*, ranging from local, national, or international financial trends. *c) Market trends*, such as new products, technological advances, and shifting consumer needs. *d) Funding*, such as donations, legislative, and other sources. *e) Relations between distributors and partners* and *f) Political, environmental, and economic regulations*.

3. Halal Hotel Business in Situbondo, Indonesia

Nowadays, halal is the lifestyle of global consumers. Halal is not only for food products but also for non-food products such as cosmetics, pharmaceuticals, leather crafts, and fragrances. It is included services such as banking, entertainment, tourism, and logistics. Tourism is widely influenced by religious beliefs which generate the appearance of halal tourism. The rapid growth of the halal tourism industry is determined by the awareness of Muslims on halal tourism as well as the rise of the Muslim population. CresnetRating.com finds that Muslim tourists contribute 12.3% to the world's total tourist expenses. The criteria for halal-based hotels by the Ministry of Tourism are divided into two categories. Category 1 is a sharia hotel that still has leniency in sharia rules. For example, in this hotel, every food and restaurant are guaranteed halal. This means that the restaurant or kitchen already has halal certification from MUI (The Indonesian Council of Ulama), there is a convenience for washing and worshipping so there must be a toilet shower, not just tissue, halal food, but no guest selection, the kitchen is halal certified, but drinks can still have types of alcohol such as wine. Meanwhile, in criteria 2 hotels, everything that is not allowed in sharia rules have indeed been implemented in this sharia hotel.

Indonesia is a country with a high number of Muslims. So, there are many hotels that fulfill the requirement of Halal business practices, Facilities that serve customers including rules and practices of good Muslims as Halal procedures and protocol (Wahab, 2004; Sandela, Bintang, Mansur, 2019) as same as the attractive destination in Situbondo Indonesia, there are reputation five halal hotels. namely 1) Utama Raya Hotel 2) Karisma Hotel 3) Ramayana Hotel 4) Lotus Hotel and 5) Rosali Hotel.

While **Halal procedures & protocol** in the halal hotel exactly in Situbondo, Indonesia shown the important components in the leading halal hotel business through the three hotels mentioned (Team, 2021; Aditya, 2020, Teguh, 2018) Namely,

1. Human Resources: uniforms or dress codes of hotel staff and female staff are wearing hijab, long dress, and trousers. The rest time is according to prayer time. So, all employees must break when prayer time. The day off time was also according to Muslim days such as Ramadhan, Muslim new year Eid Mubarak, and Eid Adha.

2. Private Rooms (bedrooms and bathrooms): both have Mosque for praying or a special space with mukenah and sajadah. separate rooms for women and men, Qibla direction, prayer equipment, and the Koran, rooms, and toilets do not face the direction Qibla.

3. Dining and Banqueting Facilities: halal-certified food, no pork, and alcohol, has a separate dining room between women and families, plus the provision of public areas, there are no statues or decorations that show human or animal forms, there is no music whose content is controversial and seductive.

4. Other Public Facilities: there are no casinos or gambling machines, separate entertainment facilities (including swimming pools and spas) for both women and men, separate prayer rooms for women and men equipped with the Koran, facilities where ablution is located outside the worship room, toilets must not face the Qibla direction, and there are no art items in the form of humans or animals.

5. Business Operation: ethics in marketing and promotion, CSR strategies (related to Islamic values), and philanthropic donations, transactions, and investments in accordance with principles and practices related to calculations and institutions in accordance with Islamic principles, where the hotel

must contribute a proportion of his income for charitable acts (known as “zakat”). This “Zakat” emphasizes the importance of sharing the benefits equally and helping others, especially those in need.

THE FINDINGS

1. Personal Profile of 10 samples of one halal hotel in Situbondo, Indonesia

There were 10 samples who were the key informants of this research. They were representative of their department. 60% of the key informants were Male and 40% were Female. The range of age of 10 Key informants was between 29 to 45 years old. This data can be identified that the range of age of 10 Key informants was between 29 to 45 years old. This data can be identified that 80% of key informants were generation Y, who was born in 1997-1980 AD. and was aged between 25 to 42 years old. while 20% of key informants were generation X, who was born in 1965-1979 AD. and was aged between 43 to 57 years old. 80% of Key informants were Muslim with respect to the Islamic religion. 20% of them have not identified their religion. For education, the educational background of samples showed that 40% of key informants completed bachelor's degrees, 30% of key informants got diploma degrees and 30% of key informants achieved master's degrees. For the period of working in the hotel (number of working years) There was 50% of them was spent working time with the halal hotel for 7 to 9 years, and 40% of them worked with the hotel for 4 to 6 years while 10% of key informants worked with a hotel for 1 to 3 years. AS showing on Table 1

Table 1: Personal Profile of 10 sample sizes of one halal hotel in Situbondo, Indonesia

Sample	Department	Sex	Age	Religious	Education	Working Year
Sample 1	Executive	Male	45	Islamic	Bachelor's degree	9 Years
Sample 2	Engineering	Male	36	Islamic	Bachelor's degree	9 Years
Sample 3	Food & Beverage Services	Male	40	Islamic	Bachelor's degree	5 Years
Sample 4	Kitchen & Food Production	Male	43	Islamic	Diploma	5 Years
Sample 5	Front Office Service	Female	30	Islamic	Bachelor's degree	3 Years
Sample 6	Housekeeping	Female	35	Islamic	Diploma	6 Years
Sample 7	Accounting and Finance	Female	34	No Identify	Master's degree	9 Years
Sample 8	Security & Safety	Male	29	No Identify	Diploma	8 Years
Sample 9	Human Resource & Training	Male	37	Islamic	Master's degree	9 Years
Sample 10	Sales & Marketing	Female	33	Islamic	Master's degree	4 Years

2. Internal Factors Analysis Summary (IFAS) of Strength and Weakness

The IFAS Matrix Analysis method aims to determine the major influence of internal factors in the hotel. Once the internal strategy factor is identified, it is necessary to evaluate the Internal Factor Analysis Summary (IFAS) by specifying the total value and rating (score) of each indicator to achieve the value of the total weight and the rank of the IFAS as in Table 2.

Table 2: Internal Factors Analysis Summary (IFAS) of Strength and Weakness

No.	IFAS of Strength	Weights	Rating	Score
1.	Complete hotel facilities	0,15	4	0,60
2.	Competitive price	0,13	4	0,52
3.	Strategic location	0,12	4	0,48
4.	Clean and comfortable	0,05	2	0,10
5.	Friendly employees	0,15	4	0,60
	Total	0,60		2,30

No.	IFAS of Weakness	Weights	Rating	Score
1.	Bad Promotion either online or offline	0,10	3	0,30
2.	Less of rooms	0,10	3	0,30
3.	Inconsistency hotel Service	0,10	2	0,20
4.	A new hotel appearance	0,10	2	0,20
	Total	0,40		1,00
Grand Total Weight & Internal Factors Score		1,00		3,30

Based on the IFAS matrix above, it has seen that Physical resources and Human resources is the greatest strength for running the leading halal hotel business, with a weight of 0.15. While the high level of attractiveness was found in the complete hotel facilities (0.60) and friendly employees (0.60). So that based on the results of the IFAS matrix is 3.30. Thus, developing and improving hotel facilities to keep them in perfect condition can draw the attention of hotel customers. including recruiting personnel to work in hotels. It is important to consider a friendly personality and helpful who is always available services to the customers.

3.External Factors Analysis Summary (EFAS) Opportunities & Threat

The next analysis is to determine the total weight value and rating value (score) of each indicator to get the total weight and the rating of the EFAS value as in Table 3

Table 3: External Factors Analysis Summary (EFAS) Opportunities & Threat

No.	EFAS of Opportunities	Weight	Rating	Score
1.	Having loyalty customers	0,15	4	0,60
2.	Good cooperation with each supplier	0,15	3	0,45
3.	The view that becomes visitor's attraction	0,10	4	0,40
4.	High tourist income per capita will be an opportunity for tourists to travel longer and stay longer at hotel	0,05	3	0,15
5.	Market shares that is more dominant staying at the hotel are foreign tourist	0,05	3	0,15
6.	A request for hotel restaurant products from outsiders	0,15	4	0,60
	Total	0,65		2,35

Table 3 (continue)

No.	EFAS of Threat	Weight	Rating	Score
1.	Similar hotel located in Situbondo	0,13	3	0,39
2.	The development of technology rapidly	0,12	2	0,24
3.	New competitive hotel	0,05	4	0,20
4.	The increasing number of facilities and service quality of competing hotels	0,05	2	0,10
	Total	0,35		0,93
Grand Total Weight & External Factors Score		1,00		3,28

On external factors, the greatest weight was given to conditions that are conducive and have high interest in customers loyalty, good cooperation with each supplier and a request for hotel restaurant products from outsiders with a weight of 0.15. Based on these calculations, the EFAS value is 3.28.

This means that changes in internal factors have a prominent level of attractiveness to the business development of halal hotel in Situbondo, Indonesia. When compared with the IFAS value, where the EFAS value is smaller than the IFAS value a little bit, it indicates that the business of halal hotel in Situbondo, Indonesia. has a strong ability to deal with internal changes in average.

4.Strategy Formulation

To find out the priorities and the interrelationships between strategies based on the SWOT weighting, the interaction between the external internal strategy is conducted, which can be explained as follows: The formulation of SO, ST, WO and WT strategies was arranged based on internal factors S and W; and external O and T factors into the IFAS-EFAS SWOT interaction matrix as in Tables 2 and 3. Then based on the SWOT interaction matrix weighting of the assessment is done to determine the priority scale. The composition of alternative strategies based on priorities shown in Table 4.

Table 4: SWOT Business Development Matrix for a halal hotel in Situbondo, Indonesia

Strength (S)	Score	Weakness (W)	Score
S1 Complete hotel facilities	2,30	W1 Bad promotion either online	1,00
S2 Competitive price		or offline	
S3 Strategic location		W2 Less of rooms	
S4 Clean and comfortable		W3 Inconsistency hotel Service	
S5 Friendly employees		W4 A new hotel appearance	
Opportunities (O)	Score	Threat (T)	Score
O1 Having loyalty customers	2,35	T1 Similar hotel located in	0,93
O2 Good cooperation with each supplier		Situbondo	
O3 The view becomes visitor's Attraction		T2 The development of	
O4 High tourist income per capita will be		technology rapidly	
an opportunity for tourists to travel		T3 New competitive hotel	
longer and stay longer at hotel			

Table 4 (continue)

Opportunities (O)	Score	Threat (T)	Score
O5 Market shares that is more dominant staying at the hotel are foreign tourist		T4 The increasing number of facilities and service quality of competing hotels	
O6 A request for hotel restaurant products from outsiders			
Strength - Opportunities (SO)			Score
SO1 Efficient management and keeping facilities perfect and available at all times can build customer trust and brand loyalty to hotels.			4,65
SO2 Staff with good personality and friendly manner. Ready to help, it is a charm that attracts customers to always come back to use the hotel service.			
SO3 The external customers are customers with high potential for revenue generation for hotels where the hotel amenities and quality of staff service are attractive. customers to use the hotel service such as restaurants, bar and so on.			
Weakness - Opportunities (WO)			
WO1 Develop a state-of-the-art online and offline booking system to keep up with customer demands quickly. especially regular customers and royalty guests of the hotel.			3,35
WO2 Develop and improve frequently booked room types to meet the guests needs.			
WO3 Offer loyalty program of membership cards with exclusive rewards and privilege benefits for regular and special customers of the hotel.			
WO4 Organize promotional and marketing activities with commercial partners and create service packages for hotel guests and external customers using the hotel's restaurants and other services to enhance the potential of the hotel business.			
Strength - Threat (ST)			
ST1 Situbondo is a destination with high potential as a halal hotel leader because of its seaside location that attracts both international and domestic travelers, businessmen and tourists alike. Therefore, creating a uniqueness and charm of the hotel to impress customers to think about and come back to use the service is necessary.			3,23
ST2 Having a similar hotel in the same area at Situbondo could pose a threat, making it easy for employees with excellent quality and service to move to a competing hotel. If competing hotels offer better benefits to employees			
ST3 The development of hotel amenities requires the creation of memorable and unique selling points (USP).			

Table 4 (continue)

Strength - Threat (ST)	
ST4 Using technology to help develop and manage hotels. may cause staff reductions but it has the benefit of making some tasks even more efficient and accurate.	3,23
ST5 Using technology to help develop and manage hotels. It can also help with staff training.	
Weakness – Threat (WT)	
WT1 If not to improve the online and offline booking system to be effective. Customers will turn to using the services of competitor hotels.	1,93
WT2 Adjust the number of rooms and types of rooms that customers need to use the service and to meet the needs of customers in order to maintain the existing customer base.	
WT3 Regularly train hotel staff on excellence customer services. Impressing customers and maintaining excellent and efficient service quality standards.	
WT4 Use technology to solve problems at work. as well as using technology to create an image and modernization for the organization to prevent the threat of competitors	

Based on the weighting of the interview form findings, the strategy priority is based on a combination of strategies that have the highest value to the lowest, as shown in the following table 5.

Table 5: Alternative Sequences of SWOT Strategies

Priorities	Strategies	Weight
Quadrant I	Strength - Opportunities (SO)	4,65
Quadrant II	Weakness - Opportunities (WO)	3,35
Quadrant III	Strength - Threat (ST)	3,23
Quadrant IV	Weakness – Threat (WT)	1,93

The priority order of the results of the IFAS-EFAS interaction in Table 5 shows that the one that produces the alternative strategy with the highest weight is the Strength - Opportunities (SO) strategy, this can be interpreted as a strategy that Able to create a competitive advantage through the strengths and opportunities of the business that are the top supporting factors for business achievement.

The Strength - Opportunities (SO) strategy based on the IFAS and EFAS SWOT interaction matrix in table 5 has the following policy strategies:

1. Running business administration, maintenance and building facilities efficiently and has modernized innovation technology that is always ready to use can build trust with customers more importantly, it can build brand loyalty for hotel customers in the long run.

2. Recruitment of friendly and courteous staff who are willing to help customers with sincerity and meticulous hospitality and keep promise a high-quality service standard are the charms that keep customers coming back to the hotel.

3. Engagement with external customers, local and foreign customers with customer experience management program as the customer with high potential to generate income for hotels when they use hotel facilities such as restaurants, bars etc. These are great strengths and opportunities to develop leadership strategies of hotel market share.

In sum up of strategy used according to the quadrant: In quadrant I (Strength-Opportunities Strategy), the general strategy that companies can do is to use to force companies to take every opportunity that exists. In quadrant II (Weakness- Opportunities Strategy), companies can take advantage of opportunities as a reference to focus their activities avoiding weaknesses. In quadrant III (Weakness-Threat Strategy), minimize all weaknesses to face every threat. In quadrant IV (Strength-Threat Strategy), make every strength to face every threat by creating diversification to create opportunities.

Based on the SWOT matrix, the formulation of an alternative strategy that is appropriate is to be applied by one simple halal hotel in Situbondo, Indonesia. The alternative strategies include alternative SO (Strength-Opportunities) strategies such as maintaining and improving service quality, maintaining customers owned, retaining good cooperation with suppliers, conducting promotions, budgeting funds to carry out renovations to hotel buildings; alternative WO (Weakness-Opportunities) strategies include improving technology to improve performance, providing supporting facilities, utilizing facilities properly, responding quickly to all kinds of suggestions and complaints from guests who stay; ST (Strength-Threat) strategy alternatives include promoting, following technological developments to improve performance, strengthening the company's image in the eyes of consumers; The alternative strategy for WT (Weakness Threat) is updating hotel facilities, increasing technology-based facilities, increasing supporting facilities for the convenience of consumers, utilizing facilities properly and conducting, As showing on SWOT posture plane with four quadrants in figure 1

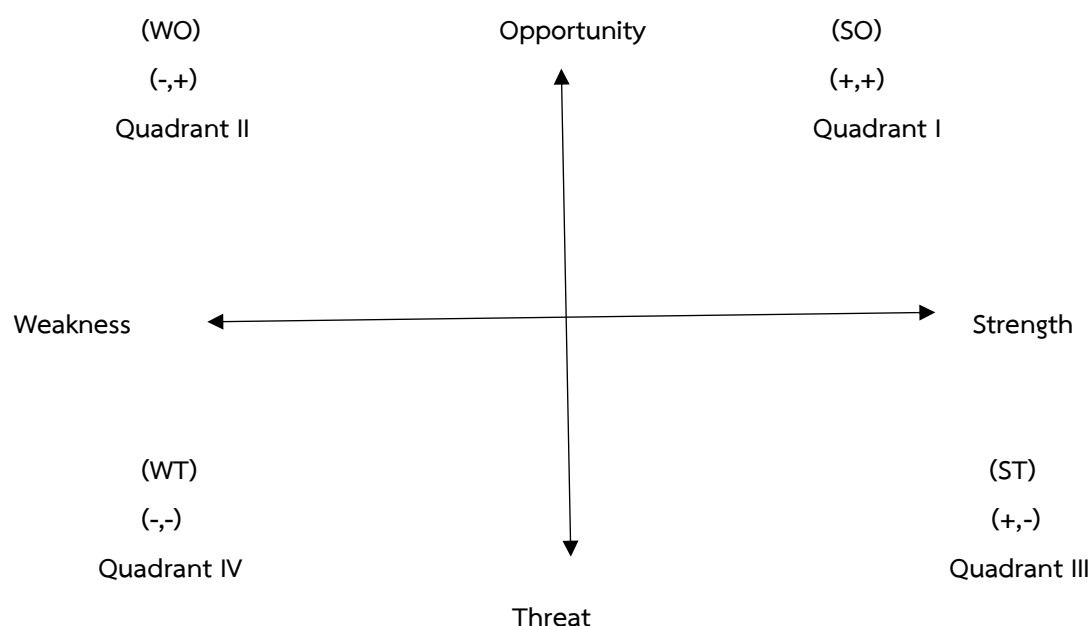

Figure 1: SWOT posture plane with four quadrants

5.Relationship among SWOT Analysis Factors (IFAS and EFA) and Strategic Management for one leading Halal hotel in Situbondo, Indonesia

This table shown about relationship among SWOT analysis, Halal Procedure and Strategic Management

Table 6: Relationship among SWOT analysis, Halal Procedure and Strategic Management

Sample	Department	SWOT Analysis				Halal Procedures	Strategic Management
		S	W	O	T		
Sample 1	Executive	✓	✓	✓	✓	✓	Halal Certificates
Sample 2	Engineering	✓	✓	✓	✓	✓	Halal equipment
Sample 3	Food & Beverage Services	✓	✓	✓	✓	✓	Halal Food & Drinks
Sample 4	Kitchen & Food Production	✓	✓	✓	✓	✓	Authentic Halal Food
Sample 5	Front Office Service	✓	✓	✓	✓	✓	Muslim friendly
Sample 6	Housekeeping	✓	✓	✓	✓	✓	Halal equipment
Sample 7	Accounting and Finance	✓	✓	✓	✓	✓	Financial risk mgt
Sample 8	Security & Safety	✓	✓	✓	✓	✓	Muslim environment
Sample 9	Human Resource & Training	✓	✓	✓	✓	✓	Muslim Protocol
Sample 10	Sales & Marketing	✓	✓	✓	✓	✓	Increase marketing channel

Strengths owned by one sample halal Hotel in Situbondo, Indonesia are the complete halal hotel facilities, competitive price, strategic location, clean and comfortable, friendly employees, and Muslim friendly environments for customers.

Then, **weaknesses**. one sample halal hotel has some weaknesses which are quite bad promotions either online or offline, the less of rooms that cannot fulfill visitors' requests promptly, and inconsistency services because this hotel is included in the new hotel, so it still has a lack of hotel service in the same standard in the customers expectation.

Opportunities owned by one sample halal hotel are having loyalty customers, good cooperation with suppliers, the view of beach and mountain becomes visitors' attraction, high tourist income per capita will be an opportunity for tourists to travel longer so that the length of stay at the hotel is also longer, the market share that is more dominant staying at the hotel are foreign tourists, and there is a demand for hotel restaurant products from outsiders who are not hotel guests.

IFAS and EFAS Analysis and Strategic Management in one sample of halal hotel

The **threat** owned by one sample halal hotel are many comparable hotels in the Situbondo area, the development of technology is rapid. many new arrivals. to the hotel-type lodging industry (homestays, guest houses, hostels, inns, and so on), and the increasing number of facilities and service quality of competing hotels.

From the results of data collection conducted at the one sample halal hotel, the data obtained were entered and processed into a table form of internal strategic factor analysis (IFAS) and external strategic factor analysis (EFAS) to obtain a total score on each factor, namely strengths, weaknesses, opportunities, and threats.

In addition, planning to manage both financial and investment risks and adjust business plans quickly and promptly in times of crisis to maintain business continuity including adaptation to develop marketing strategies. Emphasis is placed on reaching and responding to local halal customers and foreign visitors in a Halal procedures and Muslim-friendly process. It is the essence strategic management of being a leader in Halal Hotels.

Conclusion

Based on data analysis that has been shown, then it can be taken the conclusion that the power possessed one sample Hotel in Situbondo, Indonesia includes facilities the hotel is quite complete and adequate, the price competitive, strategic location, cleanliness and comfort awake, friendly employees, and the presence of a play area for children; Weaknesses of one sample Hotel includes promotions that have not been effective and sustainable, total rooms that are a little less able to meet guest requests, and one sample Hotel is new hotel and mostly staff high turnover so sometimes the service is still lack; Opportunities one sample Hotel includes having regular customer, good cooperation with the supplier, the natural conditions become an attraction for tourists to come to Situbondo, income per high tourist capital will Becomes opportunity sightseeing for take longer trips so long stay at the hotel too longer, more market share dominant stay at the hotel comes from foreign tourists, and the request to products hotel restaurant from outsiders who are not visitor; threats facing one sample Hotel includes: many similar hotels in the area Situbondo, technological developments that rapidly, the number of newcomers who enter the lodging industry hotels (home stays, guest houses, hostels, inn, and so), and increasing number of facilities and quality services offered by competing hotels; based on strengths and opportunities owned and weaknesses and threats existing and from strategic factor analysis internal and external, known position hotel is in quadrant I, then strategies that must be applied in condition this is support aggressive growth policy (growth-oriented strategy). The alternative strategy recommended is to maintain and Upgrade quality service, maintain customers owned, existence budgeting funds to do renovation to building the hotel, maintain good cooperation with suppliers, and do promotions. In addition, set the strategies for halal hotel management for business continuity, financial risk management, and developing customer engagement were done throughout business running as certified Halal procedures and protocol.

Recommendation:

This article examines one example from the perspectives of top executives and middle management of a Halal hotel. A Case Study of leading Halal Hotels in Situbondo Indonesia. Quantitative research through insight customer behavior surveys should be added for the potential strategic halal hotel business and leading halal hotels across all regions of Indonesia for developing new strategic business model.

References

- Aditya, N. R. (2020). *Apa itu Hotel Syariah? Ini Penjelasan Lengkapnya*. (K. D. Cahya, Ed.) Retrieved on August 10, 2020, from https://travel.kompas.com/read/2020/08/10/171700627/apa-itu-hotel-syariah-ini-penjelasan-lengkapnya?amp=1&page=2&jxconn=1*1pxz5pb*other_jxampid*aGU3YTBqVm1nZ09mdGE2SEFFv2FiUG9rVFN0WEg2QzZWczdieWs3T1FwOXMtdFkyejrXzFTODlvUncxSHlzOQ
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage, USA.
- Gavin, M. (2019). *Business Analytics: What It Is & Why It's Important*. Retrieved on October 28, 2021, from <https://online.hbs.edu/blog/post/importance-of-business-analytics>
- Global business Indonesia Guide. (2017). *Indonesian Restaurant & Franchise Sector: Technology Key to Future Growth*. Retrieved on October 28, 2021, from http://www.gbgingonesia.com/en/services/article/2017/Indonesia_s_restaurant_and_food_franchise_sector_technology_and_innovation_key_to_future_growth_11800.php
- Kumawat, D. (2021). *8 Most Popular Business Analysis Techniques used by Business Analyst*. Retrieved on October 28, 2021, from <https://www.analyticssteps.com/blogs/8-most-popular-business-analysis-techniques-used-business-analyst>
- Mustami, M. K. (2016). *Metode Penelitian Pendidikan*. Yogyakarta: Aynat Publishing.
- Populix. (2021). *Pengertian Analisis SWOT, Tujuan, Cara Membuat, dan Contohnya*. Retrieved on November 2, 2021, from <https://www.info.populix.co/post/analisis-swot-adalah>
- Prihanto, S. (2019). *Apa Itu Analisis SWOT? Berikut Pengertian, Metode Analisis, dan Contohnya*. Retrieved on November 2, 2021, from <https://cpssoft.com/blog/bisnis/pengertian-analisis-swot/>
- Riadi, M. (2020). *Analisis SWOT (Pengertian, Tujuan, Aspek, Kuadran dan Matriks)*. Retrieved on November 2, 2021, from <https://www.kajianpustaka.com/2020/09/analisis-SWOT.html?m=1>
- Sandela, Ilka, Bintang, Sanusi, & Mansur, Teuku Muttaqin. (2019). The Standards to Implement Halal Tourism in Indonesia. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*, 24(7), Ser.2, 01-05.
- SlideUpLift. (2019). *SWOT — A Strategic Tool for Business Analytics*. Retrieved on November 2, 2021, from <https://slideuplifts.medium.com/swot-a-strategic-tool-for-business-analytics-3be44e53bc10>
- Team, K. P. (2021). *Ini Lima Kriteria Hotel Syariah*. (D. Hariyanti, Ed.) Retrieved on November 2, 2021, from <https://katadata.co.id/dinihariyanti/berita/6076d77ca4b36/ini-lima-kriteria-hotel-syariah>
- Teguh, V. (2018). *Utama Raya: Rest Area, Hotel Dan Wisata Pantai Dalam Satu Kawasan*. Retrieved on November 2, 2021, from <https://viannejournal.blogspot.com/2018/08/beristirahat-bermalam-dan-bermain-air.html?m=1>
- Wahab, Ahmad Robin. (2004). *Guideline for the Preparation of Halal food and goods for the Muslim consumers*, Malaysia: AmalMerge (M) Sdn. Bhd.

'I use active learning, but my class is not always active': Secondary School English Teachers' Perceptions of Active Learning

Pantakan Chanchaloem^{1*} Saowaluck Tepsuriwong²

พันธกานต์ ขาญเฉลิม¹ เสาวลักษณ์ เทพสุริวงศ์²

Received 27/04/2022

Revised 09/06/2022

Accepted 14/06/2022

Abstract

Active learning is highly appreciated as effective learning and it has been encouraged worldwide. This study aims at investigating secondary school English teachers' perception and implementation of active learning in their situations. The participants were 10 secondary school English teachers in the northeast of Thailand who reported in the online survey that they were familiar with active learning and were willing to participate in the study. They were interviewed for in-depth information about active learning in their point of views and their practice. The interview results were analyzed for themes. Salient cases were also reported and discussed. The findings revealed both similarities and differences of the participants' personal interpretation of what active learning is and is not. Most of them viewed that active learning covered both physical and cognitive aspects of learning suggesting that active learning is not always observable. Most of them also expressed concern that their classes were not always active. The teachers' perceptions and implementation of active learning displayed complex and multifaced aspects of active learning that required more careful attention in both teacher education and teachers' professional community.

Keywords: perceptions, implementation, active learning

บทคัดย่อ

Active learning เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับ และถูกนำไปใช้โดยแพร่หลายทั่วโลก งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาและการประยุกต์ใช้ active learning ในบริบทของตัวครูผู้สอนเอง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในภาค

^{1*} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology Thonburi,

E-mail: lonjohn200@gmail.com

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology Thonburi, E-mail

E-mail: saowaluck.tep@kmutt.ac.th

* Corresponding author e-mail: lonjohn200@gmail.com

ตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 ท่าน ซึ่งระบุคุณสมบัติไว้ในแบบสำรวจว่ามีความคุ้นเคยกับ active learning รวมทั้งมีความประสงค์ที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ active learning รวมทั้งมุมมองต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้อีกด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ตามสาระ ก่อนจะนำมาเสนอและอภิปราย ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการตีความและความเข้าใจของครูผู้สอนที่มีต่อ active learning มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่าง โดยส่วนมากมองว่า active learning นั้นครอบคลุมทั้งเชิงกายภาพและด้านองค์ความรู้ของรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ในบริบททั่วไป นอกจากนั้น ครูผู้สอนยังให้ความเห็นว่าการเรียนการสอนในชั้นเรียนจริงนั้นไม่สามารถทำให้ active ได้ตลอด ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ active learning ของครูผู้สอนนั้น แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อน และรูปแบบที่หลากหลายของตัวนิยามดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความใส่ใจทั้งจากครูผู้สอนและจากชุมชนวิชาชีพครูด้วยกัน

คำสำคัญ: ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนการสอนแบบ active learning

Introduction

Northeast of Thailand is also known as “Isaan” (*e-sam*). Basically, people recognize this region as the place with agricultural abundance. In terms of education, Northeast has a greater number of schools than any regions with the total of 933 schools of different sizes ranging from extra-large to very small schools. All of them, however, must respond to policies of the Ministry of Education. According to the Office of the Basic Education Commission 2020 (OBEC), one of the main educational policies is to increase national competitiveness by developing language skills. Moreover, the ministry also put huge emphasis on student-centered approach and “**active learning**”. Every, school, therefore, apply active learning as one of their guiding principles. As active learning is a broad concept, it is interesting to investigate how teachers in different schools in this region interpret the term and apply it in their context. The significance of this study would be on insightful information on how active learning is perceived, implemented, and could be further promoted.

Literature Reviews

Active learning

Active learning is the vast theoretical term which covers various aspects in education. There were many theorists who came up with different interpretation and definitions of this term itself. Some of them even further explained its characteristics as well as the involved features. For example, Bowell & Eison (1991) defined it as “as instructional activities involving students in doing things and thinking about what they are doing”. This definition accounts for any activities that students are physically and mentally act. McKinney (2007) gave examples of techniques where students do more than simply listen to a lecture such as discovering, processing, and applying information in his definition of active learning. Some definitions go beyond the action of doing things to cover levels of engagement in the learning process. Fern, et al (1993), for example, explained that “all learning is, in some sense, active but

active learning refers to the level of engagement by the student in the instructional process". To them, degree of activeness is considered from the level of engagement. This suggests a continuum in the degree of active learning. Some learning activities can be more active than others depending on levels of students' engagement. The higher levels of engagement suggest a highly active learning activity. Carson (1995) introduced an alternative aspect for considering active learning. He extended the definition of active learning to an effort to make learning 'authentic'. In the same line of argument, Allen & Tanner (2003) highlighted issues on authentic nature of active learning by suggesting the use of 'scientific inquiry' as the heart of active learning process. They defined active learning as "attempts to model the methods and mindsets which are at the heart of scientific inquiry, and to provide opportunities for students to connect abstract ideas to their real-world applications and acquire useful skills, and in so doing gain knowledge that persists beyond the course experience in which it was acquired. These definitions of active learning mirror a subtle and fluid nature of the term. Noticeably, examples of activities proposed include a wide range of any actions that engage learners, and it is often contrasted to a traditional knowledge transfer instruction where students passively receive information from the instructor. The term active learning itself is broad which has no consensus about its true definition as mentioned by Drew and Mackie (2011). The openness of this term leads to diverse interpretation in the definitions, characteristics, or even the applications and contribution.

1) Nature of active learning

Active learning in general requires learners to be motivated, engaged, and interacted throughout the learning process (Bonwell & Sutherland, 1996). Engagement is the willingness and effort that learners contribute to the learning process and the desired learning outcomes. Engagement could occur in 3 different aspects of behavioral cognitive, and emotional domains (Trowler, 2010). Behavioral engagement is focusing on students' behaviors, and they could be explicitly observed from their actions, participation, and behavioral expressions (Wimpenny & Savin-Baden, 2013). Emotional engagement targets at feelings, motivation to learn and other affective domains which include learners' emotions attached to the learning activities or their connection towards the contents. Cognitive engagement is related to the mental process that the learners invested in the learning activity such as their thinking or the thought process employed to understand the contents. Engagement reflects active learning and prevents boredom, passiveness, and improper motivation. (Rimm-Kaufman et al., 2015). In active learning, learners need to be a learning agent who plays active roles physically, cognitively, and emotionally. The term is, therefore, closely related to learner-centeredness. In a progressive active learning classroom, students can be autonomous learners making decision and monitoring their own learning. In a less progressive class, learners may do experiential learning or discovery learning. In other forms of active learning class, learners may study in teacher-led activities where teachers use different forms of activities to engage them. Teachers and learners, therefore, could have different roles in active learning. Nata and Tungsirivat (2017) also suggests the following teacher's roles for active learning classroom. The roles include provide

freedom for students to select the contents they want to study and act as a facilitator, create the learning atmosphere in class to encourage students to collaborate with their friends and perform a self-evaluation process, provide some challenges with dynamic teaching techniques to motivate students consistently, avoid predetermination and discrimination in the classroom (instead, try to become rational and be flexible), and introduce supportive learning materials to support students' learning. The relationship between teachers and students is totally different from general classroom setting. Students tend to be more involved in the learning process, whereas teachers become the supporters instead.

2) Activities used in active learning classroom

The activities under the umbrella of active learning may involve different forms of instruction that is related to different cognitive processes (Prince & Felder, 2006). The activities generally aim to promote thinking skills among learners. Here are the examples of some active learning activities: 1) *Role Playing*: Students relate content to their personal experiences and develop critical thinking skills by portraying different roles, 2) *Discussions*: Students talk about the given topics in different aspects such as pros and cons with justification, 3) *Presentation*: The process of presenting something which students are the main person who verbally report on what they are showing. Presentation helps students enhance speaking, reading, writing, and listening skills, and 4) *Questions and answers*: This activity requires students to response by finding their answer which can enhance comprehension in contents.

3) Challenges of using active learning

Some researchers claim that there are many barriers to active learning (Crews et. al., 2011). Some of them is related to the process of teaching and some is about the physical settings of the class itself. The first challenge is time constraint. The process of learning and teaching in active learning classroom requires much time than regular lesson. The next issue is class sizes. Many students in class can slow down the process of learning. The next point, which is about the lack of resources and equipment, can cause difficulty in performing teaching in active learning classroom. Insufficient resources exhibit barrier that limits the choice in designing activities. Different studies were proceeded in the specific groups of participants and contexts. Several studies mainly focused on benefits of active learning in various contexts (Youpensuk & Laiprasertporn, 2018, Yuusuk, 2020, Allsop. et. al, 2020). However, there are no studies that focusing on exploring the exact definitions or characteristics of active learning. The non-existence of common definition of active learning exhibits vagueness among the understanding of the term itself. The complexity of active learning displays neither comprehensive body of research nor empirical statement in the literatures (Page, 1990). What we know about active learning itself has been assumed from different theories that researchers viewed as the features of active learning.

Significant purpose

To investigate secondary school English teachers' perceptions and implementations of active learning in their situations

Methods

Research design

This qualitative study employed an in-depth interview as the main instrument for data collection to explore perceptions and understanding of teachers' concepts about active learning which is subjective and context dependent. The in-depth interview design also allowed the researcher to present the information in cases to dig deeply and tap into the situation of each school context.

Research instrument

The main instrument for collecting data of this study was a semi-structured interview with 30-40 minutes in length. The researchers conducted a one-on-one interview with the participants to aggregate in-depth information and illustrate clear samples of interesting cases of active learning used in their schools.

Participants

The participants of this study included 10 in-service teachers from secondary/high schools in the Northeast region of Thailand recruited through an online survey which was used to screen participants who posited themselves as being 'familiar with active learning' and having direct experience using it in their situation survey. The main criteria for participant selection included "being an English language teacher in the public school in Northeastern region of Thailand", "currently teaching in the secondary level", and "having at least one-year teaching experience. There were teachers who had one year of experience, and some teachers with five or more years of experience. Most teachers in the list obtained a degree in education (B.Ed.) and some teachers were from other related fields with a graduate diploma in the teaching profession. Each selected participant's name and identity was concealed and replaced with alphabetical letters from A to J.

Table 1: Participants

Order	Gender and Age	Education	School Size	Years of teaching Experience
A	Female (24)	B.Ed. English	Medium	1
B	Female (24)	B.Ed. English	Extra-Large	1
C	Female (24)	B.Ed. English	Extra-Large	1
D	Female (28)	B.Ed. English	Extra-Large	5
E	Male (38)	B.A. English and Graduate Diploma (Teaching Profession)	Large	9
F	Female (52)	B.Ed. English	Small	26
G	Female (47)	B.Ed. English	Small	24
H	Female (50)	B.Ed. English	Small	25
I	Female (49)	B.Ed. English	Medium	25
J	Female (60)	B.A. English and Graduate Diploma (Teaching Profession)	Medium	36

Data collection and analysis

The interview took place to obtain in-depth information. During the process, participants had the right to decline or discontinue their participation on this research anytime. Apart from that, the researcher also contacted the participants for clarification of the unclear messages and issues. The data obtained was transcribed and grouped into themes based on perceptions and implementation of active learning.

Results

1. Perceptions towards active learning

All the participants defined active learning by starting with a dictionary style definition and clarified what it is by explaining some characteristics of active learning.

1.1) Definitions of active learning

All ten secondary school English teachers have similar understandings of active learning. The participants defined active learning in two major aspects: “process” and “lessons or activities”. Eight participants referred to active learning as a process covering both learning and teaching aspects of active learning. These participants explained that active learning is a teaching process that involved techniques used to encourage students to get involved with the lesson as well as establish interactions and collaboration among them.

For those who defined active learning as a learning process, they explained the term focusing on how students receive chances to explore knowledge, experience things, construct their understanding, and create their own learning objectives. The descriptions of the process covered how lessons should be taught and learned, and how students and teachers should act. The “how” process pointed out what they thought active learning should be like and its characteristics such as:

“It is the process that creates energetic atmosphere as well as establishes students’ involvement. Students will work together and deliver effective end products of their learning in the class. ”	(Participant I)
---	-----------------

This information provided clearer pictures of the active learning that participants perceived.

Noticeably, there were two teachers who defined active learning as “products” or “lessons or activities”. This group of participants focused on techniques, activities or teaching styles that help make learners become active. Even though the definitions seemed to lie on a different polar of a process-product continuum, the participants’ perceptions of active learning shared several ‘active’ characteristics of learning by doing and encouraging learners to be an active agent in the learning activities as seen in the extracts below:

“...I would say the *process of learning by doing* which tends to learn from directly doing that thing... It needs participation from students. Moreover, students will have chances to explore the knowledge by themselves. It is not only sitting and learning passively. It **needs thinking, analysis, and reflection** towards contents *They were emphasized in learner-centeredness in learning as well as the experiential learning. It needs thinking, analysis, and reflection towards contents.*”
(Participant A)

1.2) What active learning is “NOT”?

To gain more insights into the definitions of active learning, the participants were requested to provide a counter argument for their explanation illustrating what active learning is not. The summary of the participants’ explanations is shown in table below.

Table 2: What active learning is not

A	The learning that is passive ; students only sitting and listening to the lecturer .
B	The lesson that students only sitting and listening to teacher talks like the traditional teaching in old time.
C	The traditional teaching that students only seating without interacting .
D	Only lecturing without interaction among students.
E	The traditional lecture . the teacher is the main doer and narrator, without interaction and other stuff.
F	Traditional lecturing is considered not active learning.
G	The teaching that teachers are writing on the board and assign students to write down what they have seen without interaction or movement .
H	Teaching that uses only writing on the board without using games or activities .
I	The passive learning that requires listening, writing, and submission of the paper works without interaction or movement . Mostly, it is individual.
J	Teacher-centered teaching with less involvement of students.

It could be seen that the participants related what active learning is not with traditional styles of teaching and its oppositions of ‘passive learning’ and a teacher-centered teaching. Other dominant concepts are teaching without interaction and movement, passive learning and activities that are related to lecturing and listening to teachers or writing on the board. The participants’ explanations of what is not learning reflect the association between active learning and a non-traditional style of teaching and learning. Interaction and physical movement seemed to be the key features of active learning.

1.3) Characteristics of active learning

All 10 participants’ descriptions of active learning covered five main aspects including general features, roles of teachers, roles of students, materials used, and activities used.

1.3.1 General features

Two common characteristics ‘active participation’ and the ‘self-agency’ were identified from the participants’ responses. Active participation covered both mental and physical aspects. The participants explained that active participation is required in active learning. This characteristic is

related to learning by doing where students directly experienced things during the learning activities. In an active learning class, the activities generally require students to “collaborate” with their friends during the process along with the application of knowledge about the content they had learned. Some activities even require students to run or move to different spots as teachers believed it was the good way to establish activeness in the lesson. For the cognitive aspect of active learning, the participants’ explanations cover the cognitive focuses of learning which mentioning that thinking and reflection are required in the process. Apart from that, teachers also need to support or facilitate students’ learning by creating energetic learning atmosphere and students’ involvement. The more students feel they are involved, the more active the lessons could be.

“It is the process that creates energetic atmosphere as well as establishes **students’ involvement**.....(Participant I)

For self-agency, the feature displays the position of students as the main center of the lesson. The active learning itself generally focuses on students as the “center” of the classroom which provides them more freedom to explore and understand things. It also covers the process of knowledge construction which students display their understanding towards the contents from their point of view. However, the process of their learning still follows teachers’ guidance.

“The teaching and learning that **allows students to experience things by themselves**, mostly...
Having **process that provides opportunities for learners to explore** knowledge.”
(Participant H)

“The teaching and learning process emphasized in students’ involvement... to **give opportunities to get involved and decide** what they want to learn.” (Participant J)

As they become more involved with the lesson, students will also obtain chances to select the contents they would like to learn based on their personal interests. In active learning classroom, the roles of teachers and students are found different from the traditional classroom.

1.3.2 Roles of teachers and students

All 10 participants indicated that teachers themselves are targeting at providing equal chances for students and guide them to the right path before letting them proceed things by themselves. They suggested eight different roles which totally different from traditional classroom teaching including facilitator, monitor, guiding person, coach, manager, explainer, counselor, and supporter. Apart from that, the participants’ explanation about the students’ roles was in line with that of the teachers. For students, they become more active and more involved in learning and teaching. The active learning itself generally focuses on students as the “center” of the classroom. Their roles in this position were to participate in activities, collaborate with their classmates, construct, and explore the knowledge mainly by themselves, and sometimes design the learning tasks and share to their classmates.

However, the process of their learning still follows teachers' guidance. All the participants referred to students as the main agents using the terms doers, participants, or actors.

1.3.3 Materials used

The participants suggested that the materials used in active learning classroom were not specific. Participant D, for example, stated that the materials for active learning classroom were the online and computerized stuff. Participant J had stated that the materials for active learning lesson would be the authentic one. Participant J provided the example as she referred to the activity about drug labels. She assigned students to bring their own drug labels which were authentic, so that she could expand the content more.

The main teaching is similar to guiding students to something **without too many texts and lecturing**..... The **materials** for active learning activities could be the “**Online media, computerized materials, pictures**”..... it makes the lesson more interesting which attracts students to pay more attention. (Participant D)

Participant H further stated that the materials used in active learning classroom should support self-directed learning.

The materials used in active learning classroom must be **supportive, especially for self-directed learning**..... For example, using **word cards** to teach students first and let them categorize the words (Participant H)

1.3.4 Activities used

The suggested activities from all participants varied. The activities itself were mostly collaborative as students tended to work in groups or pairs. The common focus all activities in this was the “collaboration”. The activity used in active learning classroom required students to “collaborate” with their friends during the process along with the application of knowledge about the content they had learned. To establish this quality, participants had implicated different forms of “collaborative tasks” into their activities. The styles of activities came in various forms including project works, questions and answers, team game accomplishment, discussion, games, and categorization. Each activity would be modified to suit the focuses of the contents and skills. According to the participants, the skills included were four main skills such as listening, speaking, reading, and writing. Apart from that, in the lessons that designed for specific skills such as communication, presentation, and discussion.

For example, **teaching reading**, before we start, teacher will elicit students to the vocabulary. I use word cards and put it in the box along with its definition in Thai. After that, I will pick one of them and let them guess its meaning first and assign them to find the meaning of those words in group. When they have finished, **each group will present the definitions they got**. After finished everything in this part, I will give them summary of all words before moving to the main reading part.
(Participant F)

2. Implementation of active learning

The participants had similar ideas towards active learning as they stated that active learning itself was “good” for the lesson, especially in language teaching. This point made them used active learning in their teaching as it made the lesson more fun and enjoyable for students.

It is **good** because it helps to **grab students’ attention while learning**..... (Participant B)

Personally, I think it is broad and flexible which is helpful for me to design the interesting techniques. It has more positivity than what I expected. (Participant D)

2.1) Implemented subjects

All 10 participants stated that they had applied active learning into their teaching. They integrated active learning into the different English subjects. The participants gave examples of the courses or the subjects that they implemented active learning. The subjects varied from compulsory courses to elective courses. Seven participants mentioned that they implemented active learning in the compulsory course that they were responsible for. Participants C, D, E, and I specified that the compulsory course that they applied active learning with was Basic English. Apart from that, four participants including B, E, G, and H referred to their Advanced English which targeted at different skills such as speaking, writing, or reading. The participants (A and G) also mentioned English for specific purposes, and “English for communication”. The subject itself was related to the specific skills for communication in target language.

I normally use active learning for **“English for Communication”** (Participant A)

This revealed that the kind of courses that the participants used active learning with varied a lot. It could be a course at any level ranging from basic to advanced and it could be a course of any focused (skills, communication, or ESP).

2.2) Parts of the lesson

There were three major stages in this teaching which were introduction, presentation, and activity. The introduction was the first stage which included warm up, elicitation, or introducing

topics. The presentation stage included teaching of vocabulary and structures. The activity stage included the process when students performed activity as well as the production and reflection of something. All 10 participants decided to implement active learning to their teaching in different stages of the lesson. Majority of participants applied active learning to both teaching and activity parts. Meanwhile, some participants were decided to use active learning with only one stage on teaching instead. The introduction, or known as the elicitation and warm-up process, involved introducing the students to the topic of the content. In this part, participants decided to employ active learning to motivate students before teaching as well as create energetic atmosphere for them. There were three participants reported using active learning in this stage which were F, I, and H.

I used active learning because I wanted to **motivate students**, especially for those who attended afternoon classesThe **introduction** and activity parts. I would like to make it fun for them, so that they would want to come to class. (Participant F)

The second stage was the presentation which included the teaching process. The teaching in presentation generally involved grammar, structures, and vocabulary. The contents of teaching usually related to the activity as students would apply what they learned to perform tasks. The process of teaching, as mentioned earlier, allowed students to get involved and interact with their classmates. There were three participants who implemented active learning to the teaching parts which were A, C, and I.

I used it during the presentation which included **vocabulary teaching and structural explanation**. (Participant A)

“Students will work together and **deliver effective end products** of their learning in the class.” (Participant I)

The next stage was about activity which majority of participants explained that they used active learning in this stage. The activity stage included different tasks that students will perform as well as the production which they need to create something. The activity stage usually ending with the reflection of what they have got in class. The activities that employed active learning usually proceeded in the form of collaborative tasks which students had to collaborate with their classmates or group members. In some extents, students could design their learning and tasks and shared it. Some activities had set up the small competition to motivate students such as questions and answers, or team game accomplishment. There were eight participants including A, C, D, E, F, G, I, and J who stated about this point.

2.3) *How active are the lessons?*

The responses indicated various information which addressed how participant implement the active learning to their lesson. They implied that their lessons were “active” but not 100 percent. Five participants addressed that their lesson were 60-80 percent active. Another five participants implied that their lessons were not fully active without stating percentage. However, no one stated that their lessons were not active. Participant A, C, G, I, and J provided information that indicated how active are their lessons which revealed as 60-80 percent. This percentile indicated that the lessons of these five participants were highly active and frequently used in most of the lessons. Majority of their teaching and activities contained the features that motivated students to learn and stay active, and some of the activities were even proceeded to 100 percent.

There were many factors that affect the consistency of teaching as well. However, I still tried to use it with every session of advanced English. **It could be around 80 percent in average.....Some activities could proceed 100 percent** of active learning..... It really depends on how much you want your students to deal with. (Participant G)

Apart from that, another five participants including B, D, E, F, and H implied that their lessons were not fully 100 percent active. Their statement did not reveal any percentile information that could indicate the level of activeness. These five participants did not give the percentile, but instead majority of them used the phrases “not every class”, “in some class”, “partly...” and “only in...” in their statement before saying that it was not 100 percent. This point indicated that the participants viewed level of activeness as something related to the consistency in teaching. They thought that if they could not use active learning to teach in every lesson, it would consider not fully 100 percent active.

Not every class, but quite frequent. Because it requires much time and effort in preparation..... I would say **not 100 percent fully active....** (Participant D)

The participants had stated that their lessons were “active” but could not proceed to 100 percent fully active. Some participants explained this point by using percentile, and some participants also indicated by using the phrases. Apart from that, the level of activeness was found related to the consistency of teaching as some participants stated that they could not perform 100 percent active teaching because they could not use it to teach in every lesson.

Conclusion and Discussion

In conclusion, the active learning in this context was defined differently based on the information and experiences of participants in the field. The definitions itself are opposite of ‘passive learning’ and a

teacher-centered teaching which proceed without interaction and movement. The explanations of their responses reveal that interaction and physical movement seemed to be the key features of active learning. The results of this study further explain that all 10 participants perceived active learning as something that is “good” in terms of learning and teaching. According to that point, all the participants implemented active learning to their teaching in the actual classroom. The application of active learning was proceeded variously in different stages of teaching. However, they further stated that their class could not proceed to become fully active as they expected. What we should question is “how can we fill this hole” in order to deliver fully active teaching to the lessons.

The findings suggested that the personal understandings of all 10 participants are varied. The different descriptions of characteristics and implementation were explained as well as the issue about activeness. This variety reflects the constructive nature of ones’ personal meaning along with other issues including the effects towards implementation and the challenges of active learning itself.

1.) Diverse personal meanings of active learning

In overall, the participants’ definitions about active learning consist of the idea that totally related to “constructivism” and varied in different aspects. They implied that students would establish interaction which they can exchange and construct their knowledge and form the understanding of the concepts based on what they knew (Leu & Price-Rom, 2006). The process of knowledge construction can be found in activity part that students have to collaborate with their classmates to accomplish the given tasks. The variety of understanding leads to different meanings and issues. This point provides diverse practices that are based on the contexts and experiences of the practitioners themselves. However, all participants still agree upon the point that active learning is “good” in learning and “satisfied” with their use of active learning in class.

The participants define this term as something involves diverse characteristics that come against traditional teaching such as grammar translation or direct methods. The findings suggest several features that all 10 participants regularly mentioned such as learner-centered, active roles of students in class, direct experiencing, teachers as facilitators, and the interactions. However, even though they declared similar characteristics in general, the participants still had different focuses in defining process. Some participants targeted at the teaching that happened in class, and some focused on the way students learned and reacted. The descriptions of participants also reflect the underlying theories that shape the understanding such as constructivism, behaviorism, etc. All these factors diversify the meaning of active learning that were perceived. This point leads us to explore what influenced them. The defining process of participants is seemingly influenced by their experiences and background knowledge. As the term itself is opened for diverse interpretation, the understandings of teachers seem to be occurred from the views towards how the lessons are taught and managed which includes unique engagement, motivation, and interaction (Bonwell & Sutherland, 1996). The definitions from participants are found related to the information they have received when first learn about active learning as stated in the

responses. They tend to perceive the similar definitions since they were taught and formulate the ideas based on the experiences. However, for the effectiveness of active learning, they displayed different explanation of the results based on their own teaching contexts in the schools.

2.) How this diversity affects implementation?

The understandings of participants are found related to the real practice in their classes. Their concepts of thoughts provide them the overall pictures of the situations which lead to making their own decisions. For instance, the participants understood that active learning itself was “good” for the lesson, especially in language teaching, and this point makes them decided to use it in their lessons. The diversity of understandings and implementation is observable in how participants use active learning in class. Each of them formulated their own different solutions to set out effective implementation of active learning. As they perceived that the activities that happen inside the class require interaction, movement, involvement, and collaboration, the lessons that miss these features might be considered not active for them. Therefore, this thought encourages participants to make their lesson become more student-centered and encourage students to get involved with the process. This point resulted from the influenced of various understanding towards active learning itself which exhibit diverse practices.

The broad nature of active learning itself and variation of its understandings exhibit the rich resource for teacher development and education. The sharing session for teachers and practitioners provides opportunities to discuss and share ideas about active learning. Moreover, it also broadens the active learning perspectives and displays various ideas for teachers about active learning implementation and professional development. A sharing session about active learning itself could be proceeded as the preparation for novice teachers in the education program. Teachers can study this information to deliver active teaching in their contexts as well as formulating solutions to handle the similar problems explained in the study as well.

3.) Challenges of active learning

The implementation of active learning in general requires different conditions. This requirement sometimes exhibits difficulties in using active learning, especially in the specific contexts. Based on the findings, in the context of Northeast (Thailand), the use of active learning in real teaching contexts are facing major challenges including students’ proficiency, content difficulties, time constraints and attitudes towards English. All teachers aimed to perfect their teaching by trying to proceed 100 percent active class. However, these major factors created barriers that prevent the active process. The participants viewed students’ proficiency as the problematic issue for active learning, especially in the aspect of implementation. In active learning classroom, students must rely on themselves in their own learning process and application towards the obtained knowledge (Shroff, et. al., 2021). The differences in language proficiency are correlated to the issues that some students become unmotivated when they could not comprehend the lesson. This incident results as unmotivated students would be less willing to participate and cooperate with teachers as they felt uncomfortable (Scheyvens, et. al., 2008). When students are not

cooperated, the lessons will be more difficult to manage. It is difficult for teachers to be seen by students and manage to grab their attention back to the process (Petersen & Gorman, 2014).

“Majority of them feel uncomfortable with using L2 in teaching and trying to avoid participating some activities. it is because some of them **have weak fundamental skills in English**” (Participant A)

Students’ differences in language ability. Weaker students need more attentiveness during teaching which can slow down the teaching process. (Participant I)

This problematic issue needs more patient and attention from the teachers to deal with. The participants further suggested that the level of contents is crucial for active learning lessons. The contents that appear too difficult can demotivate students and make the lessons become ineffective. Students become unmotivated when they cannot understand the lessons. On the other hands, if the target contents are too easy, there will be less improvement for students. Therefore, the unsupportive contents with inappropriate level of difficulty in active learning classroom will compromise the effectiveness of the lessons. Dealing with this issue requires full attention and carefulness from teachers which makes it challenging. The point about time constraints was also raised by the participants in findings. In active learning classroom, the activities used is important as it gives the lesson more engaged atmosphere. However, the length of activity in active learning classroom is considered the “time-consuming” process (Bonwell & Eison, 1991). The limitation in time directly affects the process of learning in class which teachers could not finish the lesson within the given class time. Another challenge which was perceived by the participants was about the “negative attitudes”. Based on the findings, students with negative attitudes in English language seem to be unwilling to cooperate with the teachers in active learning classroom (Scheyvens, et. al., 2008). This point likely to happen with weaker students as they think English is too difficult for them. When students feel that the lessons are impossible to get through, they will try to avoid cooperating with the class. It sets out negative views which directly affect the effectiveness of the process.

Implication

The major implication of this research will be explained in two aspects which are pedagogical implication and future research implication.

1. Pedagogical implication

The broad nature of active learning and variation of the participants’ perceptions or understanding of the terms exhibit rich resources for teacher development and education. This could lead to a sharing session for teachers and practitioners which provides opportunities to discuss and share ideas about active learning.

2. Future research implication

The specification of this researcher was designed to provide results that are related to the research questions. The topic about active learning is vast on its own. Therefore, further research on this topic can be continued in the following areas which include:

2.1 By changing the area or region, the process of study could find different factors that influence perceptions towards active learning.

2.2 The action research which aims to investigate the effects of using active learning to enhance students' learning outcome. The study itself can be done in the longitudinal prospect in which students will be the participants who experience learning in active learning classroom.

Limitation

The specification of this study reveals a concern about the generalizability of the findings which were derived from the research in a specific setting and conditions. Moreover, the responses were based on their experiences and perceptions which were varied in different contexts. When the term "perception" was involved, it could mean that the information was sometimes "subjective" and "emotionally involved".

References:

- Allen, D.E., & Tanner, K.D. (2003). Learning in context: problem-based learning. *Cell Biol. Educ.*, **2**, 73–81.
- Allsop, J., Young, S. J., Nelson, E. J., Piatt, J., & Knapp, D. (2020). Examining the Benefits Associated with Implementing an Active Learning Classroom among Undergraduate Students. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, **32** (3), 418-426.
- Bonwell, C.C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. ASHE-Eric Higher Education Report No. 1. Washington, DC.: George Washington University.
- Bonwell, C., & Sutherland, T. E. (1996). The active learning continuum: Choosing activities to engage students in the classroom. *New Directions for Teaching and Learning*, **1996**(67), 3-16.
- Carson, R. N. (1995). *Active Learning*. Montana: Montana State University.
- Crews T. B., Ducate L., Rathel J. M., Heid K., & Bishoff S. T. (2011). *Clickers in the classroom: Transforming students into active learners*. Retrieved on Jan 31, 2022, from <https://its.unl.edu/pdfs/Educause%20SRS%20success.pdf>
- Drew, V., & Mackie, L. (2011). Extending the constructs of active learning: Implications for teachers' pedagogy and practice. *Curric. J.* **22**, 451–467.
- Fern, V., Anstrom, K., & Silox, B. (1993). *Active Learning and the Limited English Proficient Student*. Bethesda MD: National Clearing House for Bilingual Education.
- Leu, E., & Price-Rom, A. (2006). Quality of education and teacher learning: A review of the literature.

- McKinney, K. (2007). *Enhancing learning through the scholarship of teaching and learning: The Challenges and the joys of juggling*. San Francisco: CA: Anker.
- Nata, N. & Tungsirivat, K. (2017). Active learning for language skills development. *International (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 10(5), 506-515.
- the Office of the Basic Education Commission. (2020). *OBEC Policy of 2020*. Retrieved on November 24, 2021, from <http://www.bopp.go.th/?cat=25#>
- Page, M. (1990). *Active learning: Historical and contemporary perspectives*. Amherst, MA: University of Massachusetts.
- Petersen, C. I. & Gorman, K. S. (2014). Strategies to Address Common Challenges When Teaching in an Active Learning Classroom. *New Directions for Teaching and Learning*, 137, 63-70.
- Prince, M.J., & Felder, R.M. (2006). Inductive teaching and learning methods: Definitions, comparisons, and research bases. *J. Eng. Educ.* 95, 123-138.
- Rimm-Kaufman, S., Baroody, A., Larsen, R., Curby, T., & Abry, T. (2015). To What Extent Do Teacher-Student Interaction Quality and Student Gender Contribute to Fifth Graders' Engagement in Mathematics Learning?. *Journal of Educational Psychology*, 107, 170-185.
- Scheyvens, A., Amy, L., & Griffin, B. (2008). Experimenting with active learning in geography: Dispelling the myths that perpetuate resistance. *Journal Geography in Higher Education*, 32(1), 51-69.
- Trowler, V. (2010). *Students Engagement Literature Review*. York: The Higher Education Academy.
- Wimpenny, K. & Savin-Baden, M. (2013). Alienation, agency and authenticity: A synthesis of the literature on student engagement. *Teaching in Higher Education*. 18(10), 1080.
- Youpensuk, N. & Laiprasertporn, N. (2018). The usage of P.I.L. active learning model on body organ system of grade 6 science class of demonstration school. In *The 2020 International Academic Multidiscipline Research Conference in Lucerne*, pp. 142-149. Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
- Yuusuk, S. (2020). An Implementation of Active Learning in Thai University Students' English Language Classroom. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 9 (1), 112-135.

การใช้ “สเต็มศึกษา” พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์

มณิกภัทร์ ไทรเมฆ¹

Use of "STEM Studies" in the Development of Teaching and Learning of Social Science Research Course

Manipat Saimek¹

Received 17/02/2022

Revised 10/04/2022

Accepted 26/05/2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ด้วยวิธีการใช้เทคนิค “สเต็มศึกษา” โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเลือกประชากรและตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงเฉพาะนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์เท่านั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสำรวจจำนวน 1 ชุด โดยทำการเก็บข้อมูลก่อนเรียนและหลังเรียน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานในการวิจัยมาก่อนและได้รับการเรียนการสอนด้วย “สเต็มศึกษา” สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มขึ้นได้ดีขึ้นใน 3 ประเด็น คือ 1. สามารถเข้าถึงการสืบค้นเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับบทความวิจัยได้ 2. สามารถเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องในระดับพื้นฐาน 3. สามารถวางแผนการออกแบบการวิจัยได้ด้วยตนเองทำให้งานวิจัยได้ผลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สเต็มศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purpose of this research was to increase knowledge and understanding of Social Science Research course by using the ‘STEM studies’. This survey research was conducted by using purposive sampling. The samples were the students who enrolled for Social Science Research course. The research tool was a questionnaire to collect the data before and after learning with STEM, and the descriptive statistics was used to analyze the research data. The results found that the students who enrolled for Social Science Research course and were taught with ‘STEM studies’ were well able to develop their knowledge and understanding in 3 aspects: 1) The students were able to access the information

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: manipat_s@rmutt.ac.th

technology retrieval for research articles. 2) The students were able to use the statistics for data analysis correctly. 3) The students were able to plan the research design by themselves resulting in accuracy and effectiveness of their researches.

Keywords: STEM studies, teaching development, learning and teaching

บทนำ

ปัญหาการเรียนการสอนรายวิชา “การวิจัยทางสังคมศาสตร์” ซึ่งเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับนักศึกษาซึ่งไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการทำการวิจัยเลย และหน่วยกิตในการเรียนการสอนวิชาดังกล่าวไม่มีการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้สอนเห็นว่าการใช้สเต็มศึกษามาปรับใช้เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจนี้ไปประยุกต์ใช้กับการทำงานวิจัยในระดับที่สูงขึ้น ด้วยวิธีการสอนควบคู่กับทำงานวิจัยในลักษณะจำลองเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง เดิมการเรียนการสอนเป็นลักษณะการบรรยาย และให้เพียงการฝึกเขียนข้อเสนองานวิจัย ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์น้อย ไม่เข้าใจว่าจะสืบค้นเพื่อนำมาเขียนการทบทวนวรรณกรรมอย่างไร ใช้สถิติใดในการทำการวิจัย เป็นต้น ถึงแม้ว่ากลยุทธ์หรือวิธีการสอนจะมีหลายหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการสอนแบบอภิปราย (Discussion) การสอนแบบสัมมนา (Seminar) การสอนโดยใช้การนิรนัย (Deductive) การสอนโดยใช้การอุปนัย (Inductive Method) การสอนด้วยกรณีศึกษา (Case Method Learning) แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้สเต็มศึกษาเป็นการบูรณาการที่ใช้ความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ผ่านการทำกิจกรรม เป็นวิธีการสอนที่น่าจะส่งผลในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ผู้สอนจึงนำวิธีการแบบสเต็มศึกษามาปรับใช้ ซึ่งสเต็มศึกษาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่บูรณาการวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ผ่านประสบการณ์ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) หรือ กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2557) น่าจะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนดีขึ้น และนักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ได้ และสามารถทำงานวิจัยขั้นพื้นฐานได้ โดยให้ผู้เรียนพยายามทำความเข้าใจทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ควบคู่กับการลงมือปฏิบัติงานวิจัยจริงๆ ในแบบจำลอง โดยให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยง 4 วิชาหลักเข้ากับรายวิชาดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ด้วยวิธีการใช้เทคนิค “สเต็มศึกษา”

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแบบ STEM เป็นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเป็นขั้นตอนของการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ ซึ่งมีได้หลายรูปแบบ โดยมีขั้นตอนหลักๆ ดังนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 2557, หน้า 4-7)

1. การระบุปัญหา (Identify a Challenge) เป็นขั้นตอนที่ผู้แก้ปัญหาทำความเข้าใจในสิ่งที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันและจำเป็นต้องหาวิธีการหรือสร้างสิ่งประดิษฐ์ (Innovation) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. การค้นหาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง (Explore Ideas) คือ การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและประเมินความเป็นไปได้ ความคุ้มค่า ข้อดีข้อด้อย และความเหมาะสม เพื่อเลือกแนวคิดหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

3. การวางแผนและพัฒนา (Plan and Develop) ผู้แก้ปัญหาต้องกำหนดขั้นตอนย่อยในการทำงาน รวมทั้งกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจน รวมถึงออกแบบและพัฒนาต้นแบบ (Prototype) ของผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ในการทดสอบแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา

4. การทดสอบและประเมินผล (Test and Evaluate) เป็นขั้นตอนทดสอบและประเมินการใช้งานต้นแบบเพื่อแก้ปัญหาโดยผลที่ได้จากถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลลัพธ์ให้มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหามากขึ้น

5. การนำเสนอผลลัพธ์ (Present the Solution) หลังการพัฒนา ปรับปรุงทดสอบและประเมินวิธีการแก้ปัญหาหรือผลลัพธ์จนมีประสิทธิภาพตามที่ต้องการแล้ว ผู้แก้ปัญหามustนำเสนอผลลัพธ์ โดยออกแบบวิธีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ และเสริมศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งการบูรณาการสามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ คือ

1. การบูรณาการภายในวิชา (Disciplinary Integration)
2. การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Integration)
3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Integration)
4. การบูรณาการแบบข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary Integration)

เสริมศึกษาเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่ใช้ความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ผ่านการทำกิจกรรม (Activity Based) หรือการทำโครงการ (Project Based) ที่เหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษาของผู้เรียน การใช้เสริมศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นผ่านการทำกิจกรรมการฝึกการทำวิจัยขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสาร เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้แบบองค์รวมที่สามารถนำไปเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ด้วยเสริมศึกษาและเพื่อให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยวิธีการใช้เทคนิค “เสริมศึกษา”

ทิพวัลย์ ชันธะ และคณะ (2561, หน้า 43-50) ได้กล่าวว่าการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ STEM สำหรับผู้เรียน ควรนำหลักการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้เป็นส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ 1. ผู้เรียนได้รับความรู้และโอกาสการเรียนรู้ของตนเองผ่านการทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ 2. ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงผ่านการทำงานกลุ่ม 3. ให้ผู้เรียนมีโอกาสสะท้อนความคิดผ่านกลยุทธ์การเรียนรู้ โดยที่เสริมศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการขาดแคลนแรงงานคุณภาพทางวิศวกรรมและวิทยาศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเน้นให้ผู้เรียนทุกคนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานและทักษะในการออกแบบและคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง (สิรินภา กิจเกื้อกูล, 2558, หน้า 201-207) ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้วิธีนี้ ทำให้นักศึกษาที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ออกแบบการวิจัยของตนเอง ตั้งแต่หัวข้อ ไปจนถึงการดำเนินการวิจัย และสรุปอภิปรายผลด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นปัญหา แนวทางการแก้ไข รวมทั้งได้ผลงานวิจัยใหม่ๆ ด้วย ดังเช่น Corlu, Capraro & Capraro (2014, pp. 74-85) ได้ปฏิรูปการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีวิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM) โดยเน้นความสำคัญของความรู้ การสอนแบบบูรณาการเพื่อการเปลี่ยนจากรูปแบบการสอนแบบแบ่งแผนกเป็นแบบบูรณาการที่ส่งเสริมนวัตกรรม ดังที่ Bybee (2010, pp. 30-35) ได้กล่าวว่าการใช้ STEM สำหรับการศึกษาเหมือนการเริ่มต้นจากต้นกำเนิดของเซลล์สิ่งมีชีวิต ซึ่งเทคโนโลยีและวิศวกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาและนวัตกรรม และต้นกำเนิดเดิม คือ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

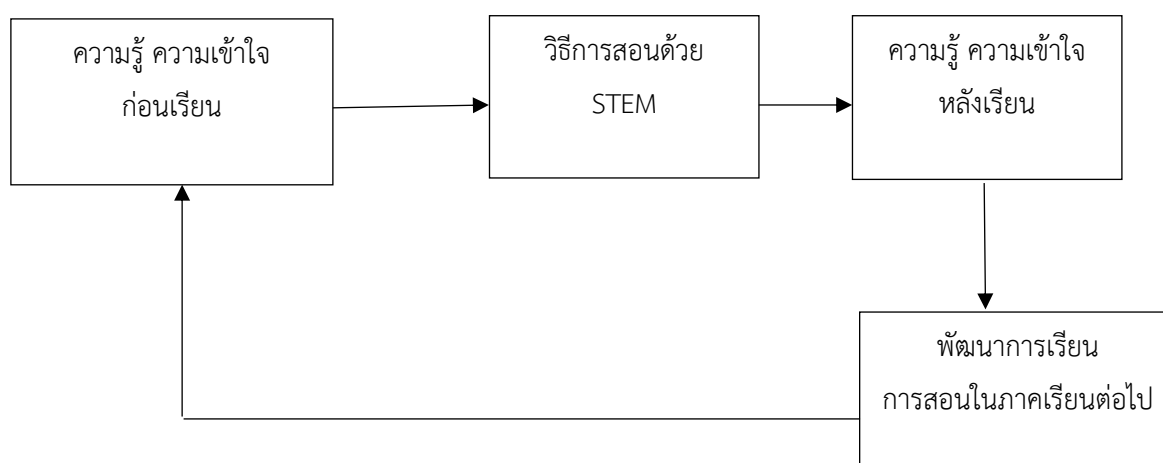
การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานใดๆ เกี่ยวกับด้านการทำวิจัยเลย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ทั้งเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยเลือกประชากรและตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงเฉพาะนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์เท่านั้น จำนวน 118 ตัวอย่าง และใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามเชิงสำรวจ เรื่อง “การใช้ สเต็มศึกษา พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาการวิจัยทางสังคมศาสตร์” ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีกระบวนการการออกแบบเชิงวิศวกรรมสู่การออกแบบบทเรียนด้วยสเต็มศึกษา ของ Billiar, Hubelbank, Oliva & Camesano (2014) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนการสอนด้วยการดำเนินการ 8 ขั้นตอนตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์ (Billiar, et.al., 2014 อ้างถึงใน สิริินภา กิจเกื้อกูล, 2558, หน้า 201-207) ดังนี้ คือ 1. ระบุปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียน 2. ศึกษาวิจัย จัดลำดับ เป้าหมาย และข้อจำกัดตามสภาพเป็นจริงของผู้เรียน 3. หาวิธีการแก้ปัญหาที่จะเป็นไปได้ให้กับผู้เรียน 4. เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่จะเป็นไปได้ภายใต้สภาพความเป็นจริง 5. สร้างรูปแบบการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน 6. มีการทดสอบและประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ 7. นำเสนอและอภิปรายผลการเรียนรู้ระหว่างผู้สอน และผู้เรียนด้วยกัน 8. สรุปผลสะท้อนการเรียนรู้ และให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับผู้เรียนจากการใช้วิธีดังกล่าวผู้วิจัย ได้ทำการทดสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเองเกี่ยวกับการใช้วิธีการดังกล่าวในการเรียนรายวิชานี้ โดยแบ่งเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเป็น 1 ชุด โดยการจัดเก็บ 2 ช่วงเวลา คือ ชุดก่อนการเรียนการสอน และชุดหลังการเรียนการสอน ประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามทั้งสิ้น 22 คำถาม และแบ่งระดับความเข้าใจเป็น 10 ลำดับ (ลำดับที่ 1 หมายถึงมีความรู้ ความเข้าใจน้อยที่สุด)

โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ผลการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจก่อนการใช้สเต็มศึกษา

นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 82.2 ยังไม่เคยทำการวิจัยมาก่อน มีเพียงร้อยละ 17.8 ที่เคยเรียนเกี่ยวกับการวิจัยมาบ้าง ผลการศึกษพบว่านักศึกษาประเมินตนเองได้ว่า 5 ลำดับแรกเป็นสิ่งที่นักศึกษาคิดว่าตนเองสามารถทำได้มากที่สุดก่อนการเรียนในรายวิชานี้ คือ 1.สามารถเข้าถึงการสืบค้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้ 2. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลากหลายวิธี 3. สามารถกำหนดปัญหาก่อนการกำหนดหัวข้องานวิจัยได้ 4. สามารถเข้าใจขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 5. สามารถตรวจสอบข้อมูล จัดการข้อมูล ที่เก็บรวบรวมได้อย่างเป็นระบบ สำหรับสิ่งที่นักศึกษาคิดว่าตนเองทำได้ยากที่สุด 5 ลำดับสุดท้าย คือ 1. สามารถเขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับนานาชาติ 2. สามารถเขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับชาติ 3. สามารถเขียนโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนวิจัยได้ 4. สามารถเขียนรายงานการวิจัยได้ (5 บท) 5. สามารถเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ ความเข้าใจ ก่อนเรียน

ข้อคำถาม	$\bar{x}$	S.D.	ลำดับ
กำหนดปัญหาก่อนการกำหนดหัวข้องานวิจัยได้	3.55	1.977	3
กำหนดหัวข้องานวิจัยได้	3.25	1.868	6
เข้าถึงการสืบค้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้	5.03	2.057	1
ค้นคว้าทฤษฎีเกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง	3.25	1.701	6
ทบทวนวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้	3.10	1.851	8
กำหนดวิธีการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ	3.06	1.726	9
การเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลากหลายวิธี	3.86	2.043	2
บอกประเภทหรือชนิดของตัวแปรก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลได้	2.50	1.683	13
ตรวจสอบข้อมูลจัดการข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้อย่างเป็นระบบ	3.44	1.856	5
เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล(ขั้นพื้นฐาน)ได้	3.17	1.818	7
เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล (ขั้นสูง) ได้	2.04	1.527	16
วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยได้ตรงตามวัตถุประสงค์	3.03	1.617	10
ตีความข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้	2.75	1.759	14
สรุปผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน	3.00	1.664	11
วางแผนการออกแบบการวิจัยได้ด้วยตนเองทำให้งานวิจัยได้ผลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ	2.81	1.681	12
ทำแบบเสนอข้อมูลได้อย่างกะทัดรัดชัดเจนและเข้าใจง่าย			
เรียงลำดับการนำเสนองานวิจัยได้อย่างถูกต้อง	3.25	1.788	6
รู้ช่องทางในการนำเสนองานวิจัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมวิชาการ การเขียนบทความ เป็นต้น	3.47	1.925	4
	2.34	1.543	15
เขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับชาติ	1.56	1.106	19
เขียนรายงานการวิจัยได้ (5 บท)	1.91	1.352	17
เขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับนานาชาติ	1.47	1.019	20
เขียนโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนวิจัยได้	1.66	1.178	18

2. ผลการศึกษาภายหลังจากการใช้สเต็มศึกษา

ภายหลังที่มีการเรียนการสอนด้วยวิธีสเต็มศึกษา พบว่า นักศึกษาประเมินตนเอง 5 ลำดับแรกเป็นสิ่งที่นักศึกษาคิดว่าตนเองสามารถทำได้มากที่สุดหลังจากมีการเรียนในรายวิชานี้ คือ 1. สามารถเข้าถึงการสืบค้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้ 2. สามารถวางแผนการออกแบบการวิจัยได้ด้วยตนเองทำให้งานวิจัยได้ผลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ 3. สามารถเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล (ขั้นพื้นฐาน) ได้ 4. สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน 5. สามารถกำหนดวิธีการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สำหรับสิ่งที่นักศึกษาคิดว่าตนเองทำได้ยากที่สุด 5 ลำดับสุดท้าย คือ 1. สามารถเขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับนานาชาติ 2. สามารถเขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับชาติ 3. สามารถเขียนโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนวิจัยได้ 4. สามารถเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล (ขั้นสูง) ได้ 5. สามารถกำหนดหัวข้องานวิจัยได้ (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ ความเข้าใจ หลังเรียนด้วยสเต็มศึกษา

ข้อคำถาม	$\bar{x}$	S.D.	ลำดับ (เดิม)
กำหนดหัวข้องานวิจัยได้อย่างรวดเร็ว	5.09 (3.25)	1.769	6 (2)
เข้าถึงการสืบค้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้	6.61 (5.03)	2.055	1 (1)
กำหนดวิธีการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ	5.12 (3.06)	1.685	5 (4)
เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล(ขั้นพื้นฐาน)ได้	5.18 (3.17)	1.898	3 (3)
เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล (ขั้นสูง) ได้	4.42 (2.04)	1.971	7 (7)
สรุปผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน	5.17 (3.00)	1.837	4 (5)
วางแผนการออกแบบการวิจัยได้ด้วยตนเองทำให้งานวิจัยได้ผลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ	5.22 (2.81)	1.854	2 (6)
เขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับชาติ	3.95 (1.56)	2.095	9 (9)
เขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับนานาชาติ	3.60 (1.47)	1.996	10 (10)
เขียนโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนวิจัยได้	4.19 (1.68)	1.943	8 (8)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ระดับความรู้ ความเข้าใจหลังเรียนรายวิชา “การวิจัยทางสังคมศาสตร์” ของนักศึกษามีเพิ่มมากขึ้นในทุกประเด็นคำถาม แต่เมื่อมีการพิจารณาจากส่วนต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ประเด็นที่นักศึกษาคิดว่าตนเองพัฒนาได้มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1. สามารถเขียนโครงการวิจัยเพื่อเสนอขอทุนวิจัยได้ 2. สามารถวางแผนการออกแบบการวิจัยได้ด้วยตนเองทำให้งานวิจัยได้ผลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ 3. สามารถเขียนบทความงานวิจัยได้พร้อมทั้งสามารถตีพิมพ์ในงานประชุมระดับชาติ การใช้ “STEM” ในครั้งนี้ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยเพิ่มมากขึ้น ดังเช่นผลการวิจัยของ สิริญา กิจเกื้อกูล (2558, หน้า 201-207) ที่กล่าวว่าวิธีนี้ทำให้นักศึกษาทุกคนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานและทักษะในการออกแบบและคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง

สำหรับลำดับความยากง่ายหลังจากได้มีการเรียนรายวิชานี้ พบว่า นักศึกษาสามารถทำได้ดีที่สุดใน 3 ลำดับแรก คือ 1. สามารถเข้าถึงการสืบค้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้ 2. สามารถเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล (ขั้นพื้นฐาน) ได้

3. สามารถวางแผนการออกแบบการวิจัยได้ด้วยตนเองทำให้งานวิจัยได้ผลอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการเริ่มต้นการทำงานวิจัย ดังที่ Bybee (2010, pp.30-35) ได้กล่าวว่าการใช้ STEM สำหรับการศึกษาเหมือนการเริ่มต้นจากต้นกำเนิดของเซลล์สิ่งมีชีวิต

ข้อเสนอแนะ

การใช้สเต็มศึกษาในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการศึกษาแบบบูรณาการซึ่งทำให้นักศึกษามีความรู้ และความเข้าใจเพิ่มขึ้น เพื่อให้ให้นักศึกษาไปต่อยอดการทำงานวิจัยจริงได้ต่อไป การศึกษาในครั้งไม่ได้เปรียบเทียบกับการศึกษาด้วยวิธีการอื่น ๆ ดังนั้นงานวิจัยในครั้งต่อไป ควรเปรียบเทียบเทคนิคการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับการอนุเคราะห์ การสนับสนุนด้านงบประมาณจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รายการอ้างอิง

- ทิพวัลย์ ชันธมะ, ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว, และเกษศิริ ทองเฉลิม. (2561). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบ STEM สำหรับนักศึกษาครู. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 15(1), 43-50.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2557). *สะเต็มศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2558). สะเต็มศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 17(2), 201-207.
- Billiar, K., Hubelbank, J., Oliva, T., & Camesano, T. (2014). Teaching STEM by design. *Advance in Engineering Education*, 4(1), 1-21.
- Bybee, Rodger W. (2010). Advancing STEM Education: A 2020 Vision. *Technology and Engineering Teacher Reston*, 70(1), 30-35.
- Corlu, M. S., Capraro, R. M., & Capraro, M. M. (2014). Introducing STEM education: Implications for educating our teachers in the age of innovation. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 74-85.

การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

อนงค์ รักษ์วงศ์¹

A Construction of Petanque Skill Test for Students of

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Anong Rukwong¹

Received 17/02/2022

Revised 13/04/2022

Accepted 26/05/2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 รายการ คือ ทักษะการโยนลูกเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกิ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ หาค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หาค่าความเชื่อถือได้กับนักศึกษา จำนวน 30 คน และหาค่าความแปรปรวนโดยการให้คะแนนของผู้ทำการทดสอบ จำนวน 2 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบ และเกณฑ์ปกติ เป็นนักศึกษาที่เคยลงทะเบียนเรียนวิชาเปตอง จำนวน 30 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาเปตองในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 228 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และหาค่าคะแนน “ที” (score) ผลการวิจัย พบว่า แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 รายการ มีความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.94, 0.98, 0.90 และ 0.96 ตามลำดับ ค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.93, 0.92, 0.91 และ 0.87 ตามลำดับ สำหรับค่าความแปรปรวน เท่ากับ 0.97, 0.92, 0.95 และ 0.97 อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก และได้เกณฑ์ปกติทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เห็นได้ว่าแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพและใช้ทดสอบกับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้

คำสำคัญ: การสร้างแบบทดสอบ ทักษะกีฬาเปตอง นักศึกษา เกณฑ์ปกติ

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹ Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
email: anong_r@exchange.rmutt.ac.th

Abstract

This research aimed to construct the petanque skill tests for the students of Rajamangala University Technology Thanyaburi (RMUTT). The four skill tests were developed to measure the skills of roll throw, half lob throw, shooting ground shot and short shooting. The content validity was approved by 3 experts and the reliability and norms were determined by tryout of the skill tests with 30 students who used to register for the Petanque course. The objectivity was from scoring by 2 judges. The samples of this research were the students who studied the Petanque course in the second semester of 2015 academic year. The data were analyzed by using mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and T-score. The research results revealed that the content validity of 4 skill tests was 0.94, 0.98, 0.90, and 0.96 respectively, and reliability was 0.93, 0.92, 0.91 and 0.87 respectively. The objectivity was 0.97, 0.92, 0.95 and 0.97 considered as at the good and very good level. Also, the norms of the petanque skill tests for the RMUTT students were at moderate level. Therefore, these 4 petanque skill tests were applicable to the RMUTT students.

Keyword: skill test, Petanque skill test, students, based norms

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษามีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาของคนและยังสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งส่งผลให้การจัดการบริหารและการพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยดูจากที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ก็ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในชาติ ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่ดี พลศึกษาถือเป็นรูปแบบของการศึกษาส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาในทุกๆ ระดับ และมีความสำคัญไม่น้อยกว่าการศึกษาแขนงอื่นๆ เพราะเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์และแข็งแรง และรู้จักการเข้าร่วมสังคม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการศึกษาหรือการประกอบกิจกรรมในด้านอื่นๆ ดังที่ Bucher (1960, หน้า 34) ได้กล่าวว่า พลศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาแขนงอื่นๆ คือ เป็นวิชาที่ส่งเสริมบุคคลให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม โดยมีกิจกรรมทางพลศึกษาเป็นสื่อในการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ตั้งสัจพจน์ (2526, หน้า 14) ได้กล่าวว่า พลศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออกกำลังกายที่ถูกต้อง การสร้างให้รู้จักวิธีการส่งเสริมสุขภาพเพื่อความยืนยาวของชีวิต และการทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

กีฬาเปตอง จัดเป็นกิจกรรมทางพลศึกษามีกระบวนการที่สามารถพัฒนา ปรับปรุงและส่งเสริมให้มีการพัฒนาการที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สุขภาพที่แข็งแรง มีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ถอย มีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ภูมิวิชัย พาสงค์ (2556) ได้กล่าวว่า กีฬาเปตองเป็นกีฬาที่ต้องอาศัยองค์ประกอบทางกาย ในด้านการประสานงานของตากับมือ ความแข็งแรง การมีสมาธิที่ดี ความสามารถในการควบคุมตัวเอง ถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

จากความสำคัญของกีฬาเปตอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จึงได้บรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ ซึ่งในการเรียนการสอนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือไม่ต้องอาศัยการวัดและการประเมินผล เป็นเครื่องมือตัดสินโดยต้องวัดให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน ดังที่ วิริยา บุญชัย (2529, หน้า 11) ได้กล่าวถึง การประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลทางพลศึกษา คือ การทดสอบนักเรียนโดยตรง เพื่อวัดถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

อันได้แก่ การพัฒนาอวัยวะต่างๆ ซึ่งรวมถึงความสมบูรณ์ การพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกีฬา การออกกำลังกายและพฤติกรรมทางสังคม โดยเน้นเกี่ยวกับการมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

การจัดการเรียนการสอนวิชาเปตองตามหลักสูตรการเรียนการสอน มีทักษะพื้นฐานที่สำคัญ ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี ทักษะพอสมควร ได้แก่ ทักษะการโยนลูกเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ การที่ผู้สอนจะทราบถึงระดับทักษะความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนได้นั้น ก็ต้องอาศัยเครื่องมือที่มีคุณภาพในการทดสอบโดยการเลือกแบบทดสอบที่สร้างไว้แล้วหรือจะทำการสร้างขึ้นเองก็ได้ แต่ต้องมีการตรวจสอบก่อนสามารถนำไปใช้ได้จริง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีก็เช่นเดียวกับสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีการเรียนการสอนวิชาเปตองแต่ยังไม่มีแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองและเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่อง การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของทักษะพื้นฐานของกีฬาเปตอง คือ ทักษะการโยนลูกเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้วัดความสามารถและความก้าวหน้าของผู้เรียน ผู้สอน และนักกีฬา นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการคัดเลือกนักกีฬาเปตองเพื่อขยายผลต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) ทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01-610-001 วิชากีฬาประเภทบุคคล (โดยเลือกเรียนวิชา เปตอง) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 228 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ระดับปริญญาตรี ที่เคยลงทะเบียนเรียนวิชาเปตอง จำนวน 30 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ปกติ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01-610-001 วิชากีฬาประเภทบุคคล (โดยเลือกเรียนวิชา เปตอง) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 228 คน ซึ่งได้มาจากกลุ่มประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยแบบทดสอบ 4 รายการ ดังนี้

1. แบบทดสอบทักษะการโยนลูกเลียด
2. แบบทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง
3. แบบทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด
4. แบบทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ

การพัฒนาแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเนื้อหาทักษะกีฬาเปตอง โดยศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสารตำรา งานวิจัยวิทยาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ในวงการกีฬาเปตองเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบทดสอบ
2. นำแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาจุดบกพร่องและแก้ไขโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน
3. นำแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง ไปหาความเที่ยงตรงเฉพาะหน้าโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาคำตัดสินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC) การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยวิธีของ Rovinelli & Hambleton (1977)
4. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปเพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) 30 คน โดยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test-retest) และหาค่าความเป็นปรนัย (Objectivity) ในการให้คะแนนโดยใช้ผู้ประเมิน 2 ท่าน นำผลการให้คะแนนแต่ละรายการมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานการประเมินค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Kirkendall, Gruber & Johnson, 1987 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545)
5. หาค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเป็นปรนัยของแบบทดสอบโดยใช้ผู้ประเมิน (tester) จำนวน 2 คน ที่มีความชำนาญในการให้คะแนน แล้วนำคะแนนในการทดสอบของทั้ง 2 คนมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเป็นปรนัยโดยวิธีของเพียร์สัน
6. สร้างเกณฑ์ปกติโดยการสร้างเกณฑ์จะสร้างเกณฑ์ในแต่ละทักษะย่อยและรวมทุกรายการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 01-610-001 วิชากีฬาประเภทบุคคล (โดยเลือกเรียนวิชาเปตอง) ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 228 คนโดยใช้ T-Score ออกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดีปานกลาง พอใช้ ควรปรับปรุง โดยใช้แนวทางการสร้างเกณฑ์เพื่อจำแนกสภาพของผู้เรียน (ล้วน สายยศ และอังคณา ลายยศ, 2539, หน้า 317)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเองและผู้วิจัยอีก 1 คน ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดของแบบทดสอบแต่ละรายการ อธิบายและสาธิตทำความเข้าใจกับผู้ช่วยทำการวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติและรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน
2. อธิบายและซักซ้อมทำความเข้าใจกับผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. เตรียมอุปกรณ์ สถานที่สำหรับการทดสอบเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ดำเนินการทดสอบและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดสอบเพื่อนำผลการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองแต่ละรายการ

2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ความเชื่อถือได้และความเป็นปรนัยของแบบทดสอบโดยวิธีเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) การทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3. หาเกณฑ์ปกติ (Norms) ของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยใช้คะแนน “ที” (T-Score)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพและเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องการให้คะแนนแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแต่ละรายการ โดยการคำนวณด้วยวิธีของ Rovinelli & Hambleton (1977)

แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง	(IOC)
1. ทักษะการโยนลูกเลียด	0.94
2. ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง	0.98
3. ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด	0.90
4. ทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ	0.96

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญกับแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองมีค่าดัชนีความสอดคล้องของการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

รายการทดสอบทักษะการโยนลูกเลียด มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.94 รายการทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.98 รายการทดสอบทักษะการโยนลูกแบบเลียด มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.90 และรายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.96

เมื่อนำไปพิจารณาเกี่ยวกับเกณฑ์ของ Rovinelli & Hambleton (1977) พบว่า ทุกรายการมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มากกว่า 0.5 สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดจริง

ตารางที่ 2 แสดงค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบทักษะกีฬา เปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแต่ละรายการ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2

แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง	ค่าความเชื่อถือได้ (Reliability)	ระดับ
1. ทักษะการโยนลูกเลียด	0.93	ดีมาก
2. ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง	0.92	ดีมาก
3. ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด	0.91	ดีมาก
4. ทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ	0.87	ดี

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองทั้ง 4 รายการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ความเชื่อถือได้ของ Kirkendall, Gruber & Johnson (1987) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) สรุปได้ดังนี้

รายการทดสอบทักษะการโยนลูกเลียด มีค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.93 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก รายการทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง มีค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.92 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก รายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด มีค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.91 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และรายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ มีค่าดัชนีความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.87 อยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อนำไปพิจารณากับเกณฑ์ของ Kirkendall, Gruber & Johnson (1987) พบว่า รายการทดสอบมีค่าความเชื่อถือได้อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงความเป็นปรนัยของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในแต่ละรายการ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการประเมินโดยผู้ประเมิน 2 ท่าน

แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง	ค่าความเป็นปรนัย (Objectivity)	ระดับ
1. ทักษะการโยนลูกเลียด	0.97	ดีมาก
2. ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง	0.92	ดี
3. ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด	0.95	ดีมาก
4. ทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ	0.94	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ความเป็นปรนัยของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองทั้ง 4 รายการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับตารางของ Kirkendall, Gruber & Johnson (1987) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) สรุปได้ดังนี้

รายการทดสอบทักษะการโยนลูกเลียด มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ 0.97 อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก และรายการทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ 0.92 อยู่ในเกณฑ์ดี รายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ 0.95 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และรายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ 0.94 อยู่ในเกณฑ์ดีมากเมื่อนำไปพิจารณากับเกณฑ์ของ Kirkendall, Gruber & Johnson (1987) พบว่า รายการทดสอบทักษะกีฬาเปตองของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก มีความเป็นปรนัยสามารถนำไปใช้ทดสอบได้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุดและคะแนนต่ำสุดของแบบทดสอบ ทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 228 คน

รายการทดสอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	คะแนนสูงสุด	คะแนนต่ำสุด
1. ทักษะการโยนลูกเลียด	21.02	7.25	43	6
2. ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง	18.07	7.19	32	5
3. ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด	18.98	7.61	38	6
4. ทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ	16.01	9.22	35	5

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด และคะแนนต่ำสุด ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเบื้องต้นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีค่าดังต่อไปนี้

รายการทดสอบทักษะการโยนลูกเลียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.25 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 43 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 และรายการทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.19 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 32 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 นอกจากนี้รายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.61 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 38 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 และรายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.22 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 35 และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงเกณฑ์มาตรฐานคะแนน “ที” ปกติ รายการทดสอบทักษะการโยนลูกเลียดสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 228 คน

คะแนนดิบ	คะแนน “ที” ปกติ	ระดับความสามารถ	จำนวนนักศึกษา
ตั้งแต่ 28 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 68 ขึ้นไป	ดีมาก	35
25 – 27	55 – 67	ดี	58
18 – 24	45 – 54	ปานกลาง	74
13 – 17	40 – 44	พอใช้	36
ตั้งแต่ 12 ลงไป	ตั้งแต่ 39 ลงไป	ควรปรับปรุง	25

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานแบบทดสอบทักษะการโยนลูกเลียด สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีค่าดังต่อไปนี้

ระดับทักษะความสามารถดีมาก ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าตั้งแต่ 68 ขึ้นไป

ระดับทักษะความสามารถดี ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 55 – 67

ระดับทักษะความสามารถปานกลาง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 45 - 54

ระดับทักษะความสามารถพอใช้ ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 40 – 44

ระดับทักษะความสามารถควรปรับปรุง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าตั้งแต่ 39 ลงไป

ตารางที่ 6 แสดงเกณฑ์มาตรฐานคะแนน “ที” ปกติ รายการทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่งสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 228 คน

คะแนนดิบ	คะแนน “ที” ปกติ	ระดับความสามารถ	จำนวนนักศึกษา
ตั้งแต่ 26 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 68 ขึ้นไป	ดีมาก	26
21 – 25	55 – 67	ดี	34
17 – 20	45 – 54	ปานกลาง	78
14 – 16	41 – 44	พอใช้	65
ตั้งแต่ 14 ลงไป	ตั้งแต่ 40 ลงไป	ควรปรับปรุง	25

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์มาตรฐาน แบบทดสอบทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกิ่งโด่ง สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีค่าดังต่อไปนี้

- ระดับทักษะความสามารถดีมาก ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าตั้งแต่ 68 ขึ้นไป
- ระดับทักษะความสามารถดี ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 55 – 67
- ระดับทักษะความสามารถปานกลาง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 45 - 54
- ระดับทักษะความสามารถพอใช้ ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 41 – 44
- ระดับทักษะความสามารถควรปรับปรุง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าตั้งแต่ 40 ลงไป

ตารางที่ 7 แสดงเกณฑ์มาตรฐานคะแนน “ที” ปกติ รายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 228 คน

คะแนนดิบ	คะแนน “ที” ปกติ	ระดับความสามารถ	จำนวนนักศึกษา
ตั้งแต่ 27 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 68 ขึ้นไป	ดีมาก	37
24 – 26	55 – 67	ดี	43
16 – 23	45 – 54	ปานกลาง	87
10 – 15	41 – 44	พอใช้	36
ตั้งแต่ 10 ลงไป	ตั้งแต่ 40 ลงไป	ควรปรับปรุง	25

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์มาตรฐาน แบบทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีค่าดังต่อไปนี้

- ระดับทักษะความสามารถดีมาก ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าตั้งแต่ 68 ขึ้นไป
- ระดับทักษะความสามารถดี ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 55 – 67
- ระดับทักษะความสามารถปานกลาง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 45 - 54
- ระดับทักษะความสามารถพอใช้ ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าระหว่าง 41 – 44
- ระดับทักษะความสามารถควรปรับปรุง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที” มีค่าตั้งแต่ 40 ลงไป

ตารางที่ 8 แสดงเกณฑ์มาตรฐานคะแนน “ที” ปกติ รายการทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 228 คน

คะแนนดิบ	คะแนน “ที” ปกติ	ระดับความสามารถ	จำนวนนักศึกษา
ตั้งแต่ 26 ขึ้นไป	ตั้งแต่ 68 ขึ้นไป	ดีมาก	42
21 – 25	55 – 67	ดี	38
14 – 20	45 – 54	ปานกลาง	84
10 – 13	41 – 44	พอใช้	40
ตั้งแต่ 9 ลงไป	ตั้งแต่ 40 ลงไป	ควรปรับปรุง	24

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์มาตรฐาน แบบทดสอบทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีค่าดังต่อไปนี้

ระดับทักษะความสามารถดีมาก ตามคะแนนมาตรฐาน “ที่” มีค่าตั้งแต่ 68 ขึ้นไป

ระดับทักษะความสามารถดี ตามคะแนนมาตรฐาน “ที่” มีค่าระหว่าง 55 – 67

ระดับทักษะความสามารถปานกลาง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที่” มีค่าระหว่าง 45 – 54

ระดับทักษะความสามารถพอใช้ ตามคะแนนมาตรฐาน “ที่” มีค่าระหว่าง 41 – 44

ระดับทักษะความสามารถควรปรับปรุง ตามคะแนนมาตรฐาน “ที่” มีค่าตั้งแต่ 40 ลงไป

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองและสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ระดับปริญญาตรี จำนวน 4 รายการ คือ ทักษะการโยนลูกวงเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ โดยมีวิธีการและขั้นตอนดังนี้ ศึกษาเนื้อหาและตำราเรียนที่เกี่ยวข้องกับกีฬาเปตอง และได้พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความเชื่อถือได้ โดยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test retest) ระยะห่างกัน 1 สัปดาห์ จากนักศึกษาที่เคยลงทะเบียนเรียนวิชาเปตอง จำนวน 30 คน และหาค่าความเป็นปรนัย โดยผู้ทดสอบ 2 ท่าน และนำกลับมาใช้กลุ่มตัวอย่างแล้ว พบว่า แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น ได้มาตรฐาน มีความเหมาะสม วิธีการทดสอบไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาไม่มาก และมีเกณฑ์กำหนดได้อย่างชัดเจน ถือเป็นแบบทดสอบทักษะที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2541) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบ ที่ดี คือ มีความน่าเชื่อถือ ใช้วัดกับกลุ่มใดก็ได้ผลเหมือนกัน สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง มีความเป็นปรนัยและยุติธรรมในการให้คะแนนที่ไม่ยุ่งยาก มีเกณฑ์กำหนดชัดเจน และเป็นแบบทดสอบที่ไม่ใช้เวลามากมีความประหยัด

จากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แต่ละรายการของแบบทดสอบมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานการประเมินผลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำไปทดสอบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยวิธีของ Rovinelli & Hambleton (1977) โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) พบว่า ทักษะการโยนลูกวงเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง เท่ากับ 0.94, 0.98, 0.90 และ 0.96 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า แบบทดสอบทักษะกีฬา เปตอง ทั้ง 4 รายการ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 64) ได้กล่าวไว้ว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องที่แสดงถึงความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด มีค่า (IOC) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือเป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรง เพราะวัดตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัดจริง แต่ถ้ามีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ถือเป็นแบบทดสอบที่ต้องตัดทิ้งหรือแก้ไขใหม่ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง ทั้ง 4 รายการมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพราะวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ดังที่ บุญเรียง ขจรศิลป์ (2539, หน้า 16) ได้กล่าวไว้ว่า ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้วัดเนื้อหาได้ครบถ้วนตามขอบเขตที่กำหนดไว้ และการจะพิจารณาว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงมากน้อยเพียงใดให้พิจารณาจากเครื่องมือว่าครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดมากน้อยเพียงใด

2. ผลการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้ง 4 รายการ โดยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test retest) แล้วนำผลมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อถือได้ พบว่า ทักษะการโยนลูกเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ มีค่าเท่ากับ 0.93, 0.92, 0.91 และ 0.87 ตามลำดับ อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก จากค่าดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดีทุกรายการ ซึ่งสอดคล้องกับ Kirkendall, Gruber & Johnson (1987) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) กำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อถือได้ 0.90 – 1.00 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก, 0.80 – 0.89 อยู่ในเกณฑ์ดี, 0.60 – 0.79 อยู่ในเกณฑ์ยอมรับและ, 0.00 – 0.59 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ นอกจากนี้ ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ (2539, หน้า 10) ได้กล่าวถึง ค่าความเชื่อถือได้ ว่าเป็นเครื่องมือ แสดงอย่างหนึ่งเมื่อนำไปใช้วัดแล้วนำมาวัดอีก ก็จะได้ค่าเท่าเดิม แสดงว่าแบบทดสอบนั้นมีค่าความเชื่อมั่นสูง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ บุญส่ง โกสะ (2542, หน้า 185) กล่าวถึง ความเชื่อถือได้ว่า เมื่อทำการวัดแล้วผลที่ได้จากการวัดมีความเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันไม่มีความแตกต่างในทุกครั้งก็แสดงว่ามีความเชื่อถือได้

3. ผลการวิเคราะห์ความเป็นปรนัย (Objectivity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 รายการ โดยวิธีการ นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยผู้ประเมิน 2 ท่าน แล้วนำผลมาหาค่า ความเป็นปรนัยของแบบทดสอบ พบว่า ทักษะการโยนลูกวางเลียด ทักษะการโยนลูกโด่งระหว่างกึ่งโด่ง ทักษะการโยนลูกตีแบบเลียด และทักษะการโยนลูกตีแบบสองจังหวะ มีค่าเท่ากับ 0.97, 0.92, 0.95 และ 0.94 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ค่าดังกล่าวของแบบทดสอบมีความเป็นปรนัย อยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานความเป็นปรนัยของ Kirkendall, Gruber & Johnson (1987) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้กำหนดค่าความเป็นปรนัยไว้ดังนี้ 0.95 – 1.00 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก, 0.85 – 0.94 อยู่ในเกณฑ์ดี, 0.70 – 0.84 อยู่ในเกณฑ์ยอมรับ และ 0.00 – 0.69 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งจะสอดคล้องกับ ภาณีต บิลมาศ (2530, หน้า 38-39) ได้กล่าวถึงความ เป็นปรนัยว่าเป็นระดับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มองคะแนนผู้ให้คะแนนหลายคนจากแบบทดสอบเดียวกันในกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ถ้าแบบทดสอบมีค่าความเป็นปรนัยสูง แสดงว่ามีความชัดเจนของวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะวิธีการให้คะแนนที่แน่นอนชัดเจน ใครเป็นผู้ให้คะแนนก็ให้ค่าเหมือนกันหรือไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ สรุปได้ว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 รายการ มีวิธีการทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน ทำให้ผลของการทดสอบและคะแนนที่แน่นอน ไม่ว่าใครจะเป็นผู้ทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2541, หน้า 334) ได้กล่าวถึง เกณฑ์การเลือกแบบทดสอบที่ดี ควรจะเป็นการทดสอบที่ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนมีเกณฑ์มาตรฐานที่แน่นอนไว้เปรียบเทียบ

4. ผลการวิเคราะห์การหาเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้ง 4 รายการ โดยแยกแต่ละรายการ จากคะแนนดิบให้เป็นคะแนน “ที” (T-Score) ต่อจากนั้นแบ่งเป็นระดับทักษะกีฬาเปตองออกเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และควรปรับปรุง ซึ่ง ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ (2539, หน้า 317) ได้กล่าวถึง แนวทางในการกำหนดเกรดจากตัวเลขคะแนนมาตรฐาน “ที” (T-Score) ว่าด้วยการตัดเกรด อาจจะเป็น 2 เกรด, 3 เกรด, 4 เกรด หรือ 5 เกรด ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียน นอกจากนี้ Barrow & McGee (1971) (อ้างถึง ใน วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2541, หน้า 35) ได้กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ปกตินี้มีหลายระดับให้

เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมแต่สำหรับเกณฑ์ทดสอบที่สร้างขึ้นมาเอง รายการทดสอบบางอย่างก็ต้องสร้างเกณฑ์ปกติขึ้นมาเองด้วย และเกณฑ์การให้คะแนนมาตรฐานส่วนใหญ่นิยมใช้คะแนน “ที” (T-Score)

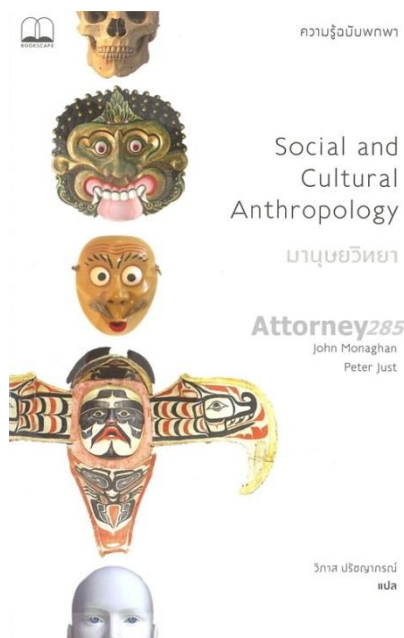
ดังนั้น แบบทดสอบทักษะกีฬาเปตองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 รายการ ครูผู้สอนและผู้ฝึกสอนกีฬาเปตอง สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลได้ เพราะมีคุณสมบัติที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ มีความเป็นปรนัย และเกณฑ์ปกติเพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะความสามารถของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าทักษะอยู่ในระดับใดจากคะแนนรวม ตลอดจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

รายการอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ พี.เอ็น. การพิมพ์.
- บุญส่ง โกสะ. (2543). *วิธีวิจัยทางพลศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผาณิต บิลมาศ. (2550). *การวัดทักษะทางการกีฬา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภูมิวิชญ์ พาสงศ์. (2556). *การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเปตอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในเครือมหาเถรวิทยา จังหวัดขอนแก่น*. (การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2541). *หลักสูตรพลศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิริยา บุญชัย. (2529). *การทดสอบและวัดผลทางพลศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิมล ตั้งสัจพจน์. (2526). *การวัดและประเมินผลทางพลศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Barrow, H.M. & McGee, R. (1971). *A practical Approach to Measurement in physical Education* (2nded). Philadelphia: Lea & Febiger.
- Bucher, C.A. (1960). *Foundation of Physical Education*. Saint Louis: The C.V. Mosby Company.
- Kirkendall, D.R, J.J. Gruber and R.E. Johnson. (1987). *Measurement and Evaluation for Physical Education*. Illinois: Human Kinetics Publisher.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.

บทวิจารณ์หนังสือ

มานุษยวิทยา: ความรู้แบบพหุ
(Social and Cultural Anthropology)
จรรยา เบญจเจริญกุล

นักมานุษยวิทยา ผู้มีหัวใจโรแมนติก หลังจากอ่านหนังสือชื่อ “มานุษยวิทยา: ความรู้แบบพหุ” เขียน โดย จอห์น โมนาแชน จบ ทั้ง สนุกไปกับการเล่าเรื่องตลอดเล่ม เนื้อหาอัดแน่น ผลงานเขียนเชิงชาติพันธุ์วิทยาออกมา โดยยึดหลักทำงานภาคสนามแบบมีส่วนร่วม และเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมที่ศึกษา เพ้นหาโน้ตค้นมากกว่าค้นหาข้อเท็จจริง หมั่นนำข้อมูลมาศึกษา ทบทวน เพื่อทำความเข้าใจชีวิต และการกระทำของกลุ่มคนที่เราถือเป็นหลักสำคัญที่สุดตั้งแต่เริ่มมีศาสตร์นี้ส่งทอดมาถึงปัจจุบัน

นักมานุษยวิทยายุคแรกๆ เล่าเรื่องราวชนเผ่า ชนกลุ่มน้อย เพราะเกรงว่าภาพเหล่านั้นจะสูญหายไปจากสังคมสมัยใหม่ ซึ่ง ศาสตราจารย์ ธเนศ วงศ์ยานนาวา ฉายภาพของนักมานุษยวิทยา ไว้ ในงาน ม(า)นุษย์โรแมนติก, สำนักพิมพ์ศึกษาสยาม 2556 ว่า นักมานุษยวิทยามีบทบาทสำคัญสร้างภาพโรแมนติกให้สังคมที่หาไม่ได้อีกต่อไปในสถานะสมัยใหม่ หรือ กำลังจะสูญสิ้นไป โรแมนติกใช้ในความหมายทั่วไปหมายถึงความงดงาม หรือกลายเป็นสิ่งที่น่าสงสารเรียกความรู้สึกเห็นอกเห็นใจจนนำไปสู่การปฏิบัติ

จอห์น โมนาแชนแทรกเรื่องเล่าภาคสนามของนักมานุษยวิทยาในหลากหลายแง่มุม บ้างอยากรักษาภาพเหล่านั้นไว้เหมือนภาพถ่าย ประสบการณ์ใหม่ๆ จากเหตุผลในงานสนาม บ้างก็ตั้งคำถามทิ้งไว้ให้ขบคิด ไร้คำตอบ เรื่องเหล่านี้สร้างสีสันให้หนังสือคล้ายรวมเรื่องสั้นทางมานุษยวิทยาอีกชิ้นหนึ่ง ที่มีผสมของประวัติศาสตร์สังคมศาสตร์เรียงร้อยเข้ากับข้อมูลทางชาติพันธุ์วิทยา ตัวอย่างเช่น ชาวโดดงโก อาศัยอยู่ในเทือกเขาทางทิศตะวันตกของอ่าวบิมา (Bima Bay) บนเกาะ ซุมบาวา (Sumbawa) ประเทศอินโดนีเซีย ชายหนุ่มคนหนึ่งถูกลงโทษทัณฑ์ที่ไม่ได้ทำร้ายร่างกายพี่สะใภ้ แต่ยอมรับโทษเพราะไปข่มขู่พี่สะใภ้ที่ตักเตือน ห้ามไม่ให้เขาตะเวนไปหาหญิงสาวที่คู่หมั้นไปทำงานนอกหมู่บ้าน นักมานุษยวิทยาต้องทำตัวเป็นนักสืบ

เสาะหาข้อมูลจนได้คำอธิบายออกมา สำหรับสังคมชนเผ่า การกระทบกระทั่งกันเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงโดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างกัน

ถ้าเทียบการทำงานชาติพันธุ์วิทยา คือ การเล่าเรื่อง หัวใจสำคัญของงานชาติพันธุ์วิทยา คือ คำอธิบายพฤติกรรม การกระทำของชุมชน กลุ่มคนที่ศึกษา เรื่องเล่าชิ้นนี้จึงเป็นเครื่องมือช่วยตรวจสอบให้เรากลับมาย้อนดูตัวเราเองอีกชั้น จนนำไปสู่ความเข้าใจพฤติกรรม เหตุผลของชาวโตดงโก กลวิธีของเรื่องเล่าที่ซับซ้อน คนอ่านอดคิด อัดเปรียบเทียบไม่ได้ว่า ถ้าตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น จะทำอะไร จะคัดค้าน จะเรียกร้องขอความเป็นธรรมแทนหนุ่มคนนั้นไหม ในสายตาสังคมสมัยใหม่ สังคมโตดงโก ดูบิดเบี้ยว เหมือนภาพวาดแบบเซอร์เรียล เหนือจริง เหมือนความฝันเล็กๆ ซ่อนอยู่ในภาพโรแมนติกขนาดใหญ่ บางทีสังคมชนเผ่า ไม่ได้แตกต่างจากสังคมสมัยใหม่

ไคลด์ คลักฮอห์น (Clyde Kluckhohn) สรุปลักษณะพบว่า คนแต่ละคนเป็นเหมือนคนบางคน เป็นเหมือนคนทุกๆ คน จอห์น โมนาแฮน ยอมรับว่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นจุดแข็งของการทำวิจัย ขณะเดียวกันก็กลายเป็นจุดอ่อนด้วย นักวิจัยถูกถามถึงความเที่ยงตรง ของข้อมูล ความเป็นกลาง ผลิตซ้ำ ทำงานภาคสนามซ้ำเพื่อตรวจสอบผลงานได้ไหม การเข้าไปใช้ชีวิตภาคสนามเหมือนต้องแวนตาทางวัฒนธรรมที่กำลังศึกษาไว้ หรือเมื่อเขียนงานชาติพันธุ์วรรณนา ต้องถอดแวนดังกล่าวออกหรือไม่ ที่สำคัญงานชาติพันธุ์วิทยา เป็นเหมือนการศึกษาสังคมที่ถูกแช่แข็ง เขายกตัวอย่างงานของ เรย์มอนด์ เฟิร์ธ (Raymond Firth) เรื่อง “We the Tikopia” ไม่ได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ชาวติโกเปียกว่าครึ่งเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ ยังคงหลั่งไหลกับความโรแมนติกและให้ค่าประเพณีดั้งเดิมว่าบริสุทธิ์ มากกว่าคนในสังคมนั้นๆ ผ่านมา 20 ปี พบข้อเท็จจริงว่า เฟิร์ธ เป็นผู้นำเรือขูไปวางไว้ในถ้ำริมทะเลเพื่อบูชาพระเจ้าของชาวติโกเปีย การแทรกเกร็ด ประสบการณ์ภาคสนามของนักมานุษยวิทยาหลายคน ผสมแนวคิดทางมานุษยวิทยา ทำให้หนังสือเล่มนี้อ่านสนุก ไม่น่าเบื่อ ไม่เหมือนตำราวิชาการ ข้อสรุปสุดท้ายที่ได้คือนักมานุษยวิทยา ต้องรักความโรแมนติกอย่างถอนตัวไม่ขึ้น มิเช่นนั้นคงไม่เลือกศึกษา ทำงานวิจัยด้านนี้ต่อ ซึ่งแต่ละคนจะรักมากน้อยแค่ไหน ก็ได้ดูได้จากงานชาติพันธุ์วิทยาที่เขียนออกมา

รายการอ้างอิง

โมนาแฮน, จอห์น และจัสต์ ปีเตอร์. (2563). **มานุษยวิทยา : ความรู้ฉบับพกพา**. แปลโดย วิชาส ปรัชญาภรณ์, จาก Social and Cultural Anthropology. กรุงเทพฯ: บั๊คสเคป.

การเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรีเป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ประยุกต์ การท่องเที่ยวและการจัดการโรงแรม อุตสาหกรรมการบริการ พลศึกษาและนันทนาการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเสนอบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร มีรายละเอียด หลักเกณฑ์และรูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับ ดังนี้

1. ประเภทบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ บทความวิชาการและบทความงานวิจัย
2. บทความที่เสนอขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นและจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี
3. ความยาวของบทความ 10 – 15 หน้า กระดาษ A4 และกำหนดให้ใช้ตัวอักษรขนาด 14 พอยท์
4. การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4 และกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เท่า (Single Space) พร้อมระบุเลขหน้าตั้งระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว ล่าง 1 นิ้ว ซ้าย 1 นิ้ว และขวา 1 นิ้ว
5. องค์ประกอบของบทความ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำหลัก (ภาษาละไม่เกิน 5 คำ) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน (ชื่อ – สกุล, สังกัด และอีเมล โดยให้ใส่ที่เชิงอรรถ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษและส่วนของเนื้อหา
6. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
7. ส่วนเนื้อหา ขนาด 14 พอยท์
 - 7.1 บทความวิชาการ
 - ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตัวหนา ขนาด 18 พอยท์
 - บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ภาษาละไม่เกิน 300 คำ
 - บทนำ (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - เนื้อหา (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - บทสรุป (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - รายการอ้างอิง* (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - 7.2 บทความงานวิจัย ขนาด 14 พอยท์
 - ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ตัวหนา ขนาด 18 พอยท์
 - บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ภาษาละไม่เกิน 300 คำ (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - บทนำ (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - การทบทวนวรรณกรรม (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - วิธีการวิจัย (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - ผลการวิจัย (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)
 - อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย
 - รายการอ้างอิง* (ในส่วนหัวข้อความ 16 พอยท์)

* รายการอ้างอิง เป็นการบอกรายการแหล่งอ้างอิงที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาของงานเขียน

8. การอ้างอิง รายการอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบ APA 6th

8.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

- การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

นิศากร สิงห์เสนี (2550, หน้า 15)

Hanna (2015, pp. 25-26)

- การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

ตัวอย่าง

(นิศากร สิงห์เสนี, 2550, หน้า 15)

(Hanna, 2015, pp. 25-26)

8.2 รายการอ้างอิง

ตัวอย่าง

หนังสือ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *ธุรกิจนำเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ไซน์.

Page, Stephen J. (2015). *Tourism management* (5th ed.). New York: Routledge Taylor & Francis Group.

บทความในเอกสารรายงานการประชุมและสัมมนา

เชษฐธิดา กุศลลาไสยานนท์, วิทยาพรรณ จันทน์ประเสริฐ, นิจุรา ภู่วี และหรรษา พลอยประเสริฐ. (2557). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการจัดการของตลาดน้ำดอนหวายจังหวัดนครปฐม. ใน *การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “งานศิลปวัฒนธรรมกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย”* (น. 75-80). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Abdelrahman, Omer Hassan. (2009). The state of ICT implementation and training at the University of Khartoum Library System (UKLIS). In *International conference on academic libraries (ICAL-2009)-vision and role of the future academic libraries* (pp. 77-82). Delhi: University of Delhi.

บทความในวารสาร

จิตรารัตน์ ตันนัรัต. (2557). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี. *วารสารวิจัย มสค สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 10(2), 91-103.

Liao, Hui-Chuan. (2016). Using automated writing evaluation to reduce grammar errors in writing. *ELT Journal*, 70(3), 308-319.

วิทยานิพนธ์

วรท พิณแพทย. (2553). *แนวทางการพัฒนาการบริการระหว่างการบินในชั้นธุรกิจ สำหรับ*

ผู้โดยสารกลุ่มนักธุรกิจชาวไทย กรณีศึกษา บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พะเยา.

Niphawan Samartkit. (2008). *Caregiver role strain and rewards of care giving : a study
of caring for traumatic brain injured patients in eastern Thailand* (Doctoral
Dissertation).Mahidol University, Bangkok.

เว็บเพจผู้แต่งหรือหน่วยงานรับผิดชอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2552).*แผนพัฒนาบุคลากรและ
กรอบอัตรากำลัง ปี พ.ศ.2553-2557*. สืบค้น 21 ตุลาคม 2559, จาก [http://arc.dru.ac.th/th/
dirPersonPlan_show.php?pdf=2553-2557.pdf&year=2553%20%B6%D6%A7%20%
BE.%C8.%202557](http://arc.dru.ac.th/th/dirPersonPlan_show.php?pdf=2553-2557.pdf&year=2553%20%B6%D6%A7%20%BE.%C8.%202557)

Mathew, K. Susan, and Baby, M. D. (2012). *Developing Technology Skills for Academic
Librarians: A Study Based on the Universities in Kerala, India*. Retrieved
October 21, 2016, from <http://unllib.unl.edu/LPP/mathew-baby.htm>

วิธีการจัดส่งบทความ

กรุณาส่งแบบเสนอผลงานวิชาการและไฟล์ข้อมูลบทความมาทางอีเมล: liberalartsjournal@rmutt.ac.th และส่ง
เอกสารฉบับจริงมาที่ กองบรรณาธิการวารสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-
นครนายก ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110 หากมีข้อสงสัยติดต่อผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทุมมาศ
พลิชฐ์ภักกุล, คุณวรรณยา เฉลยปราชญ์ เบอร์โทรศัพท์ 02 549 4965

แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล)

(ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์

☐ ดร. ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว

☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

วุฒิการศึกษา(สูงสุด).....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

ประเภทของผลงานวิชาการ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

ผลงานนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการเสนอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นและจะไม่
นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร
ศิลปศาสตร์มทร.ธัญบุรี

.....ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

(.....)

วันที่

แบบรับรองบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ ดร.

ชื่อ - สกุล

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ของนิสิต ชื่อ -สกุล

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

.....ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

วันที่